

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

VAPAA-AJAN ASUKKAAT PALVELUIDEN KÄYTTÄJINÄ

Hartola

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Matkailun ala
Matkailun koulutusohjelma
Tapahtumamatkailu
Opinnäytetyö
Kevät 2015
Anna Kurt

Lahden ammattikorkeakoulu
Matkailun koulutusohjelma

KURT, ANNA:

Vapaa-ajan asukkaat palveluiden
käyttäjinä
Hartola

Tapahtumamatkailun opinnäytetyö

69 sivua, 12 liitesivua

Kevät 2015

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää vapaa-ajan asukkaiden merkitystä palveluiden käyttäjinä. Lisäksi pyrin saamaan tietoa siitä, miten vapaa-ajan asumisen monipuolistuminen näkyi käytännössä. Koska tein opinnäytetyöni Hartolan vapaa-ajanasukkaat ry:lle, haluttiin kyseisten ilmiöiden tutkimisen ohessa tietoa myös Hartolan vapaa-ajan asukkaiden tyytyväisyydestä vapaa-ajan asuinkuntaansa.

Tutkimusmentelmänä käytin pääosin kvantitatiivista menetelmää, mutta työn toteutus sisältää myös kvalitatiivisia piirteitä. Tiedonkeruussa hyödynsin Webropol-ohjelman sähköistä kyselyä ja vastauksia saatiin lopulta 243 kappaletta. Vertailupohjana toimi tietoperusta, jossa tarkasteltiin vapaa-ajan asumisen ilmentymistä Suomessa sekä palvelutarjontaan vaikuttavia tekijöitä maaseutualueilla.

Kyselytutkimuksen perusteella Hartolaan vapaa-ajan asuinkuntana ollaan yleisesti ottaen suhteellisen tyytyväisiä. Suurin kehityskohde tällä hetkellä on alueen palvelutarjonta, sillä se vastaa noin 40 prosentin tarpeisiin. Erityisesti vapaa-ajan asukkaat nostavat esille päivittäistavarakauppojen osalta kilpailun puuttumisen, rautakaupan loppumisen, erikoisliikkeiden vähyden sekä sen, ettei vapaa-ajan asukkaita ole huomioitu alueen palvelukysynnässä riittävän hyvin. Vapaa-ajan asumiseen liittyviä muutoksia on nähtävillä myös Hartolassa, sillä yhä useampi vapaa-ajan asukas viettää vapaa-ajan asunnollaan entistä pidempiä aikoja.

Asiasanat: palvelutarjonta, harvaanasuttu maaseutu, vapaa-ajan asuminen, sähköinen kysely

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Tourism Management

KURT, ANNA: Leisure-Time residents as Service Users
Hartola

Bachelor's Thesis in Event Tourism 69 pages, 12 pages of appendices

Spring 2015

ABSTRACT

The purpose of this thesis was to discover the significance of Hartola's leisure-time residents as service users. In addition, I tried to get information on how the diversification of leisure-time living can be seen in practice. As I wrote my thesis for Hartola's Leisure-time Residents Association there was also a need to get information about how satisfied the leisure-time residents of Hartola are with that municipality's leisure-time services.

As a research method I mainly used the quantitative method but qualitative measures have been exploited too. I utilized an electronic questionnaire of Webropol software for the data collection and finally received 243 replies. The starting point was comparing basic information on leisure-time residency in Finland and factors affecting the service supply in the countryside.

Based on the survey Hartola is generally regarded as a relatively satisfying leisure-time municipality. At the moment, the most significant target for development is the service supply in the area as it covers only about 40 percent of the need. The leisure-time residents especially mention the lack of competition between grocery shops, closing of the hardware shop, shortage of speciality stores and the fact that the leisure-time residents have not been taken into account enough in the service offerings. Changes related to the leisure-time residency can be seen in Hartola too; with ever more leisure-time residents spending longer times at their leisure-time residencies than before.

Key words: service supply, sparsely populated countryside, leisure residency, electronic questionnaire

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	PALVELUT MAASEUDULLA	4
2.1	Palvelut harvaanasutulla maaseudulla	4
2.2	Palveluiden luokittelu ja käyttö	6
2.3	Maaseudun tulevaisuuden näkymä	8
2.4	Vapaa-ajan asukkaiden merkitys palveluiden kehittämiseen	10
3	VAPAA-AJAN ASUMINEN	14
3.1	Vapaa-ajan asuminen Suomessa	14
3.2	Muutoksia vapaa-ajan asumisessa	16
3.3	Vapaa-ajan asukas ja -asunto	17
3.4	Ympärivuotisen käytön lisääntyminen ja käyttöaste	20
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	23
4.1	Toimeksiantajan esittely	23
4.2	Kesäkunta Hartola	24
4.3	Määrällinen tutkimusote ja kyselytutkimus	27
4.4	Hartolan kyselyn luominen	30
4.5	Toteutus ja analysointi	31
5	TUTKIMUSTULOKSET JA NIIDEN TULKINTA	35
5.1	Vapaa-ajan asuminen Hartolassa	35
5.2	Vapaa-ajan asukkaat palveluiden käyttäjinä	40
5.3	Tyytyväisyys vapaa-ajan asuinkuntaan	43
5.4	Hartolan vahvuudet ja kehityskohteet	48
5.5	Vertailu vuoden 2007 kyselyn tuloksiin	52
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	57
6.1	Onnistuminen opinnäytetyössä	57
6.2	Työni realibiliteetti ja validiteetti	58
6.3	Yhteenvedo	62
	LÄHTEET	66
	LIITTEET	70

1 JOHDANTO

Vapaa-ajan asumisen kulttuuri on tärkeä osa suomalaista elämäntapaa ja identiteettiä. Vuonna 2013 Suomessa oli yhteensä 498 700 vapaa-ajan asuntoa. Perinteinen vapaa-ajan asuminen on kuitenkin muuttunut ja 2000-luvulla vapaa-ajan asuntojen varustelutaso on noussut huomattavasti. Vastaavasti väestö ikääntyy, suuret ikäluokat jäävät eläkkeelle ja työelämässä eletään muutosten aikaa tietotekniikan kehittyessä entisestään. Tämä puolestaan aiheuttaa luonnollisesti muutoksia vapaa-ajan asumiseen liittyvien tarpeiden osalta ja toisaalta lisäten yhä enemmän vapaa-ajan asunnoilla vietettyä aikaa. (Hirvonen & Puustinen 2008, 7–8; Rantanen 2014, 10; Tilastokeskus 2014b.)

Vapaa-ajan asuntojen ympärivuotisen käytön ja ylipäänsä käyttöasteen lisääntyminen vaikuttaa suoraan palveluiden käyttöön. Vapaa-ajan asuminen onkin monelle kunnalle merkittävä ilmiö vaikuttaen kuntatalouteen ja palveluiden kysyntään. Väestökadon autoittaessa maaseutua kasvattaa vapaa-ajan asuminen kuitenkin asuttua pinta-alaa säilyttäen maaseudun elivoimaisuutta. (Strandell, Vepsäläinen & Pitkänen 2015; Tuuri, Kortesuoma & Jyllilä 2014, 9.)

Monessa kunnassa kesäasukkaat vähintään kaksinkertaistavat kunnan väkimäärän kesäisin. Tutkimuksen mukaan 90 prosenttia vapaa-ajan asukkaista käyttää ainakin satunnaisesti paikallisia palveluita, etenkin päivittäistavarakauppoja, huoltoasemia sekä ravintolapalveluita. Huomioitavaa on, että muutokset vapaa-ajan asumisessa tuovat kunnille uudenlaisia haasteita. (Hirvonen & Puustinen 2008, 37; Nieminen 2010, 9; Strandell ym. 2015; Tilastokeskus 2014b.)

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää vapaa-ajan asukkaiden merkitystä palveluiden käyttäjinä. Lisäksi pyrin saamaan tietoa siitä, miten vapaa-ajan asumisen monipuolistuminen näkyy käytännössä. Koska teen opinnäytetyöni toimeksiantona Hartolan vapaa-ajanasukkaat ry:lle, halutaan kyseisten ilmiöiden tutkimisen ohessa tietoa myös Hartolan vapaa-ajan asukkaiden tyytyväisyydestä vapaa-ajan asuinkuntaansa.

Jotta työn tavoitteet pysyisivät minulla punaisena lankana läpi tutkimuksen, olen määritellyt tueksi kolme kysymysmuotoista tutkimusongelmaa. Opinnäytetyöni päättötutkimuskysymykset ovat

- Mikä on vapaa-ajan asukkaiden merkitys palveluiden käyttäjinä?
- Millä tavoin vapaa-ajan asumisen monipuolistuminen ilmenee?
- Kuinka tyytyväisiä vapaa-ajan asukkaat ovat yleisesti Hartolaan vapaa-ajan asuinkuntanaan?

Hartola on pieni kunta Päijät-Hämeessä, jonka väkimäärä vähintään kaksinkertaistuu vapaa-ajan asukkaiden tuodessa vilinää alueelle. Hartolasta vapaa-ajan asukas löytää maalaismaista idylliä, historian tuntua sekä tapahtuma- ja aktiviteettitarjontaa. Hartola pyrkii turvaamaan vakituisille- ja vapaa-ajan asukkailleen välttämättömät peruspalvelut. (Hartola 2015a; Hartola 2015b; Hartola 2015c.)

Vapaa-ajan asumisesta ja erityisesti vapaa-ajan asukkaiden palveluiden käytöstä on saatavilla suhteellisen vähän tutkimustietoa (Hirvonen & Puustinen 2008, 5; Tuuri ym. 2014, 9). Näin ollen aihe on hyödyllinen ja kiinnostava kohde opinnäytetyön tekemiseen. Lisäksi edellisestä Hartolan vapaa-ajan asukkaille suunnatusta kyselystä on kulunut jo pitkä aika, sillä edellinen tutkimus on toteutettu vuonna 2007.

Nopeasti muuttuva toimintaympäristö edellyttää toimijoiltaan yhä enemmän muutostenhallintaa ja joustavuutta. Tämä puolestaan toimii edellytyksenä palveluiden kehittämiseen, asiakkaan mieltymysmuutosten ymmärtämiseen sekä tulevaisuuteen vaikuttavien tekijöiden ennaltaehkäisemiseen. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 12-13.) Myös tästä syystä tutkimus on tarpeellinen ja ajankohtainen. Jotta Hartolassa voitaisiin ymmärtää vapaa-ajan asukkaiden tarpeita mahdollisimman hyvin ja kehittää palveluita mieltymyksiä vastaaviksi, on ensisijaisen tärkeää ymmärtää muutosten suunta. Mielestäni on positiivista, että Hartolan kunnalla ja Vapaa-ajanasukkaat ry:llä on halua pysyä mukana muutosten kourissa ja varmistua vapaa-ajan asukkaidensa tyytyväisyydestä tasaisin väliajoin.

Lähtökohtana tutkimukselleni on edellinen Hartolan vuoden 2007 vapaa-ajan asumiskysely. Toisaalta huomioitavaa on, että tämän vuoden kyselyyn on tehty paljon muutoksia, eikä kyselyä näin ollen voida verrata suoraan edelliseen. Laajemmin tietoa vapaa-ajan asumisesta antaa kesämökkibarometri, joka on Saaristoasiain neuvottelukunnan ja Tilastokeskuksen luoma seurantajärjestelmä vapaa-ajan asumisen kehityksestä. Toinen oleellinen osa tutkimukseni perustaa on työ- ja elinkeinoministeriön julkaisema vuoden 2014 maaseutukatsaus, jossa kuvataan tarkasti maaseudun tilaa nyt ja tulevaisuudessa, myös vapaa-ajan asumisen näkökulmasta. (Nieminen 2010, 6; Ponnikas, Voutilainen, Korhonen & Kuhmonen 2014; Rantanen & Toivanen 2008.)

Tutkimus toteutetaan pääasiallisesti kvantitatiivista menetelmää hyödyntäen, mutta myös kvalitatiivisia piirteitä on esillä tutkimuksen toteutuksessa muun muassa avoimien kysymysten muodossa. Tiedonkeruu tehdään sähköisen kyselyn avulla. Teoreettisessa viitekehyksessä tulen kertomaan tarkemmin palvelun tarjontaan vaikuttavista asioista maaseudulla ja vapaa-ajan asumisesta yleisesti Suomessa sekä siitä, millaisia muutoksia on tapahtunut vapaa-ajan asuntojen käytössä.

2 PALVELUT MAASEUDULLA

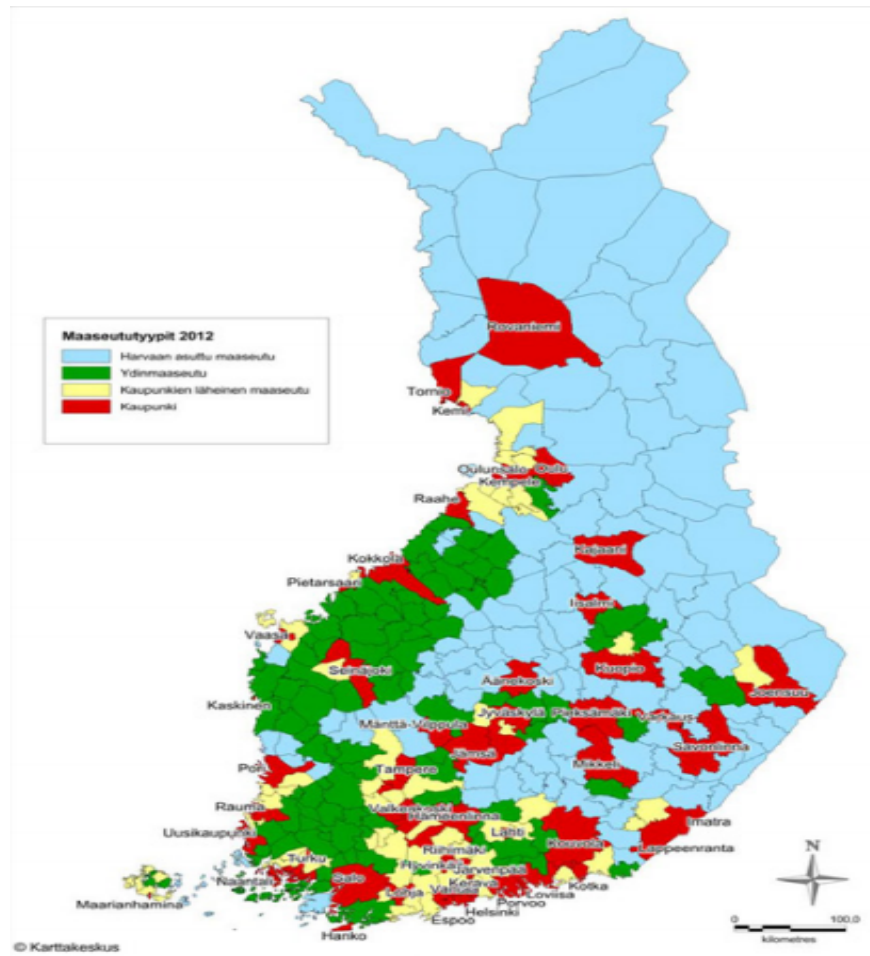
Tässä luvussa keskitytään maaseudun palveluiden saavutettavuuteen ja haasteellisuuteen. Vakituisten asukkaiden vähetessä harvaan asutuilla alueilla on kuntien erityisen tärkeää huomata vapaa-ajan asukkaiden merkitys tulevaisuuden palvelukysynnän muodostumisessa. Jotta teoriassa päästään eteenpäin, on loogista tähän kohtaan määritellä, mitä tarkoitetaan palvelulla ja vastaavasti palveluympäristöllä maaseudusta puhuttaessa.

Palvelu on vuorovaikutteista toimintaa, jossa tuotetaan palveluita kuluttajalle. Toisin sanoen palvelu on eräänlaista vaihtokauppaa tuottajan ja kuluttajan välillä. Vastaavasti palveluympäristöllä tarkoitetaan laajaa vaihdannan ja eräänlaisen arvon luonnin järjestelmää, johon luetaan kuuluvaksi palveluiden tuottajien lisäksi joukko erilaisia sidosryhmiä ja muuta informaatiota. Maaseutu taas voidaan luokitella omanlaisia erityispiireitä sisältäväksi palveluympäristöksi. (Rehunen, Rantanen, Lehtola & Hiltunen 2012, 13.)

2.1 Palvelut harvaanasutulla maaseudulla

Maaseutukatsauksen kuntapohjaisessa kolmijaossa alueet on jaettu kolmeen osaan, joita ovat kaupunkien läheinen maaseutu, ydinmaaseutu ja harvaanasuttu maaseutu. Harvaanasutulla maaseudulla kehittäminen on muita alueita haasteellisempaa. Hartola lukeutuu harvaan asuttuun maaseutuun. (Ponnikas ym. 2014, 10–11.)

Harvaan asutuilla alueilla asukkaiden keski-ikä on usein korkeampi ja kyky tuottaa asukkaidensa tarvitsemia palveluita myös heikompi. Harvaan asuttuja alueita ei kuitenkaan tule luonnehtia vain negatiivisesti, sillä alueet tarjoavat ennen kaikkea paljon tilaa ja turvallisen sekä puhtaan ympäristön. Näin ollen maisemat, maaseudulle tyypillinen elämäntyyli ja luonnonvarat ovat oivia hyödynnettäviä niin yritystoiminnan kuin asumisenkin kannalta. (Ponnikas ym. 2014, 11.)

KUVIO 1. Kuntapohjainen maaseudun kolmijako (Ponnikas ym. 2014, 12)

Ydin- ja harvaan asutulla maaseudulla väestö on vähentynyt, mutta vapaa-ajan asumisen alueet laajentuneet merkittävästi. Vapaa-ajan asutus kertookin aiemmin tyypillisestä rakenteesta, sillä kaupunkilaiset ovat usein rakentaneet vapaa-ajan asuntojaan omille ja vanhempiensa kotiseuduille. Lisäksi huomioitava seikka on, että alueilla, joissa väestö vähenee, rakennuksia siirtyy vapaa-ajan asumiskäyttöön. (Ponnikas ym. 2014, 17–19.)

Myös Strandell ym. (2015) ovat sitä mieltä, että samalla kun väestönkato autioittaa maaseutualueita, asuttu pinta-ala kasvaa tästä huolimatta vapaa-ajan asumisen seurauksena. Harvaan asutuilla alueilla virkistys ja matkailu ovat lisänneet jalansijaansa. Näillä alueilla esimerkiksi vapaa-ajan asukkaat, kalastajat ja marjastajat vaikuttavat voimakkaasti luoden maaseutualueille palveluiden kysynnän kasvua ja tätä kautta lopulta myös pysyvää asutusta syrjäseuduille. (Ponnikas ym. 2014, 19.)

Andersson (2007, 13–14) korostaa muiden tavoin, että maaseutumatkailun tulisi olla keskeinen osa monimuotoista maaseutua. Maaseutu viehättää yhä enemmän turisteja ja lyhytaikaisia vierailijoita, mikä näkyy suoraan vapaa-ajan palveluiden lisääntymisenä näillä alueilla. Maaseudulla asuvia ihmisiä pidetään jossain määrin kaupungistumisen vastaisina ja he pitävät usein asuinaluettaan paikkana toteuttaa aitoja elämän muotoja. Toisaalta maaseutu tuo ilmi perinteisiä elinympäristöjä ja yhteisöjä.

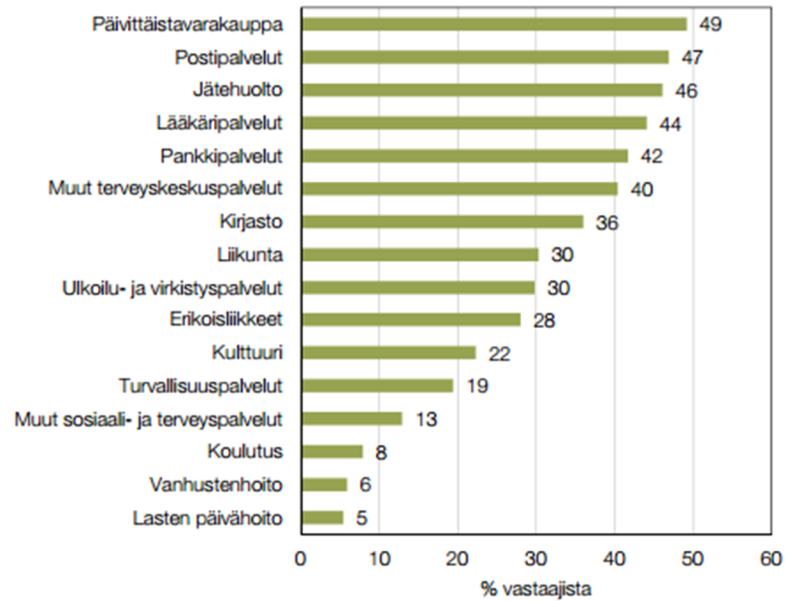
Asukasmäärien vähentyessä haja-asutusalueilla nousevat peruspalveluiden, rakennetun ympäristön laadullinen ylläpitäminen ja kehittäminen sekä paikallisen elinvoimaisuuden säilyttäminen haasteellisiksi tehtäviksi. Maaseutuasumisen keskittyminen taajama-alueille nostaa kuitenkin näiden alueiden kehittämisen merkittävään rooliin. (Ponnikas ym. 2014, 19.)

2.2 Palveluiden luokittelu ja käyttö

Palvelut voidaan jakaa usealla eri tavalla. Yksi tyypillisimmistä luokitteluista on jako lakisääteisiin peruspalveluihin ja vapaa-ajan palveluihin. Yleistä on myös jako julkisiin ja yksityisiin palveluihin palveluntarjoajan mukaan. Palveluntuoton suurin ero on siinä, että julkiset palvelut rahoitetaan yleisesti verovaroista ja yksityiset palvelut puolestaan ovat kuluttajien rahoittamia (Ponnikas ym. 2014, 40.)

Maaseutukatsauksessa on hyödynnetty vuoden 2013 kansalaiskyselyä. Kyselyssä tutkittiin, mitä oman kunnan palveluita asukkaat käyttivät (kuvio 2).

Päivittäistavarakauppaa, postipalveluita ja jätehuoltoa käytti lähes puolet kyselyyn vastanneista. Lääkärin palveluita, pankkia ja terveystieteiden palveluita hyödynsi omalla paikkakunnallaan yli 40 prosenttia vastanneista. (Ponnikas ym. 2014, 45.)

KUVIO 2. Palveluiden käyttö, kansalaiskysely 2014 (Ponnikas ym. 2014, 46)

Kansalaiskyselyssä tiedusteltiin myös tyytyväisyyttä alueen palveluihin. Noin 80 prosenttia vastanneista oli tyytyväisiä kirjastoon, päivittäistavarakauppoihin, jätehuoltoon sekä liikunta- ja virkistyspalveluihin. Tyytymättömmimpiä maaseuduilla oltiin erikoisliikkeiden palveluihin. Maaseudun asukkailta kysyttiin lisäksi palveluiden riittävyydestä, johon saatiin kaksijakoinen vastaus. 43 prosenttia vastaajista piti alueen palveluita riittävinä, kun taas 40 prosenttia oli sitä mieltä, että palvelutarjonta ei ollut heidän mielestään riittävää. Lisää kaivattiin muun muassa erikoisliikkeistä vaatekauppoja, päivittäistavarakauppoja, pankkipalveluita sekä postipalveluita. (Ponnikas ym. 2014, 52–53.)

Maaseuduilla autolla kuljetaan eniten, julkista liikennettä käyttävät etupäässä koululaiset ja vanhukset, joilla ei ole autoa käytössään. Haja-asutusalueiden väestön ja peruspalveluiden väheneminen on heikentänytkin joukkoliikenteen saatavuutta, kannattavuutta ja käyttöä. Vapaa-ajan asunnoille matkataan lähes poikkeuksetta omalla autolla. Autottoman elämän hankaluuteen maaseudulla onkin jo joissakin kunnissa havahduttu erilaisia asiontiliikennöinnin keinoja tarjoten (Ponnikas ym. 2014, 55, 57, 66.)

2.3 Maaseudun tulevaisuuden näkymä

Maahanmuutto on lisännyt maaseuduille asukkaita ja tätä kautta työvoimaa ja yrittäjiä. Ikääntyneiden määrän kasvu luo uutta liiketoiminnallista potentiaalia ja kysyntää harvaan asutuille alueille. Esimerkiksi yhteisöllinen asuminen on kasvattanut suosiotaan ja ”seniorikylä” tyyppisiä ratkaisuja on nähtävillä yhä enemmän. (Ponnikas ym. 2014, 38.)

Andersson (2007, 19; 63) toteaa, että maaseudun kehittämisessä on nähtävissä uudistuksen puutteellisuutta. Maaseudun palvelut eri puolilla Suomea ovat hyvin monenlaisia ja ainut yhdistävä tekijä näyttää olevan palveluntarjoajien tietoisuus alueiden hyödyntämättömistä mahdollisuuksista.

Maaseudun palveluidentuottajat ovat Anderssonin (2007, 63) analyysien mukaan pieniä, usein perheiden omistamia yrityksiä. Yritystoimintaa alueille luovat sekä paikalliset asukkaat että uudet tulokkaat. Tämä puhuu kirjallisuudessa esiintyvän käsityksen puolesta, jossa ajatellaan maaseudun kehityksen olevan jonkin verran riippuvainen ulkopuolisista henkilöistä, joilla on alueille tarjottavanaan uudenlaisia näkökulmia. Maaseudun tuotteiden ja palveluiden kehittäminen vaatii uuden ja vanhan yhdistämistä.

Maaseudun rooli vapaa-ajan asumiselle ja virkistäytymiselle on merkittävä. Varallisuuden lisääntyminen tulee vaikuttamaan myös vapaa-ajan viettotapojen laajentumiseen tuoden uusia vapaa-ajan asumisen muotoja. Maaseutualueiden matkailukeskukset ovatkin monipuolistuneet ja luoneet toivottua ympärivuotista palveluiden kysyntää. Tästä hyötyvät myös alueen vakituiset asukkaat niin palvelutarjonnan näkökulmasta kuin pysyvien työpaikkojen muodostumisessakin. (Ponnikas ym. 2014, 39, 66.)

Mikäli laajennetaan näkökulmaa kattamaan myös vapaa-ajan asunnot, luomuruoka sekä ylipäänsä kaupungistumisen vastainen ilmiö, lähestymme Anderssonin (2007, 14–15, 17) mukaan kulutusmaaseutua. Tällä tarkoitetaan lyhyesti sanottuna maaseutu alueiden siirtymää tuotantoajanjaksosta kohti kulutusaikaa. Kulutus- ja vapaa-aikakeskitteinen yhteiskunta on saanut alkunsa toisen maailmansodan jälkeen muovautuen lukuisten trendien ja muutosten vaikutuksesta. Tämän yhteiskuntamuodon toivotaan tuovan maaseudun hankaliin

vaiheisiin uudenlaisia kehitysmahdollisuuksia. Maaseutumatkailun uskotaan olevan tärkeässä roolissa saaden ihmisiä jäämään ja investoimaan alueeseen sekä sen tulevaisuuteen.

Rantanen (2014, 9) korostaa vapaa-ajan asumisen lisääntyneen harvaan asutuilla alueilla samaan aikaan kuin samojen alueiden väestönrakenne on muuttunut hyvinkin paljon. Hänen mielestään tämä vapaa-ajanasumisen ja vakituisen asumisen muutosten mukanaan tuomat mahdollisuudet tulisi pyrkiä huomioimaan ja palvelutarjontaa tätä kautta kehittää yhä paremmin muuttuvaa kysyntää vastaavaksi.

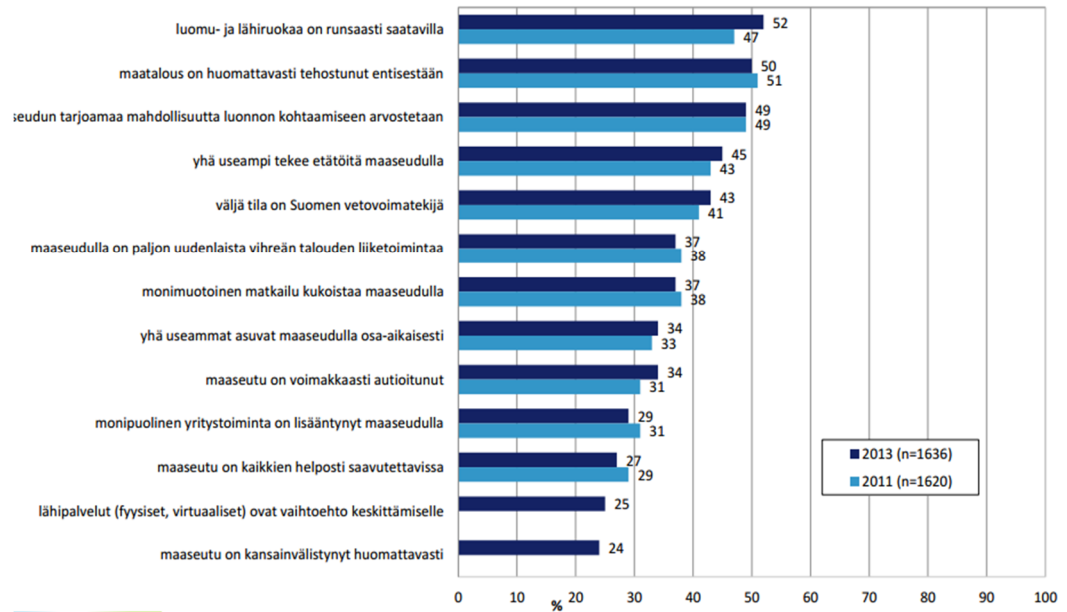
Vuoden 2014 maaseutubarometrissa saatujen vastausten perusteella erityisesti asiantuntijat ja yrittäjät uskovat maaseudun vahvaan merkitykseen tulevaisuudessa. Kansalaisille maaseutu merkitsi puhtautta, vastuullisesti tuotettua ruokaa, osuutta omaan kulttuuriperintöön, elämyksiä, rauhaa ja tilaa. (Aho & Rahkonen 2014, 63.)

Maaseudun lähipalveluihin toivotaan kehitystä ja tätä kautta niiden saatavuuden helpottamista. Myös virtuaalipalveluiden uskotaan lisääntyvän entisestään erityisesti maaseudulla. Toivomuksiin kuuluu myös monimuotoista matkailua, uudenaikaista vihreää liiketoimintaa maaseuduille ja ylipäänsä yritystoimintaan liittyvää monipuolista panostamista maaseuduilla. Näiden uskottaisiin samalla tuovan toivottuja työpaikkoja. (Aho & Rahkonen 2014, 87.)

Suurimmat toiveet sekä kansalaisilla että asiantuntijoilla kohdistuvat maaseudun palveluiden kehittämiseen ja tietoliikenneyhteyksien parantamiseen harvaan asutuilla alueilla (kuvio 3). Yrityspäättäjien taholla kiinnitetään huomiota yritystoiminnan kokonaisvaltaiseen edistämiseen maaseuduilla muun muassa uudenlaisten liiketoimintamahdollisuuksien ja etätyön muodossa. (Aho & Rahkonen 2014, 104.)

Uskomukset - Kansalaiset

Mitkä seuraavista tulevaisuudenkuvista parhaiten vastaavat toivomustasi Suomen maaseudun merkityksestä vuonna 2025? Entä miten uskoisit asioiden olevan vuonna 2025? n=kansalaiset

KUVIO 3. Uskomuksia maaseudun merkityksestä tulevaisuudessa (Aho & Rahkonen 2014, 90)

Erityisesti uusia mahdollisuuksia toivottiin elämys- ja virkityspalveluihin, luontoon liittyviin hyvinvoinnin palveluihin ja matkailuun. Myös lähiruokaan liittyvät palvelut ja uusiutuvan energian tuotanto saivat kannatusta.

Maaseutubarometrin mukaan maaseutua pidetään hyvänä toimintaympäristönä innovatiiviselle yrittäjyydelle ja siellä koetaan olevan paljon hyödyntämättömiä liiketoimintamahdollisuuksia. (Aho & Rahkonen 2014, 112, 119.) Andersson (2007, 64) korostaa, että etenkin vanhan matkailutalouden osalta eletään muutosvaihetta perinteisestä mallista kohti uutta vapaa-ajan alaa. Lopputulosta on hänen mukaansa haastavaa ennustaa.

2.4 Vapaa-ajan asukkaiden merkitys palveluiden kehittämiseen

Vapaa-ajan asukkaiden merkitystä maaseudun palvelutarjontaan voidaan havainnollistaa suuntaa antavasti vertailemalla esimerkiksi vapaa-asuntojen ja vakituisten asuntojen lukumääriä keskenään. On kuitenkin huomioitavaa, että vapaa-ajan asukkailla palvelujen saavutettavuus on suhteessa erilainen kuin

vakituksilla asukkailla. Vapaa-ajan asuntojen sijoittumista ei myöskään juurikaan ohjaa palveluiden läheisyys. (Ponnikas ym. 2014, 69).

Kuitenkin tulevaisuudessa palvelutarjonnan on arvioitu vaikuttavan enemmän vapaa-ajan asumiseen. Ottaen huomioon, että vapaa-ajan asunnolla ei yleisesti asuta ympärivuotisesti, on yhden vapaa-ajan asunnon palvelukysyntä noin 25 prosenttia vakituisen asunnon vastaavasta luvusta. (Ponnikas ym. 2014, 69).

Rantanen (2014, 7) tuo ilmi lisääntyvän yhtäjaksoisen vapaa-ajan asumisen sekä vapaa-ajan asuntojen omistajien ikääntymisen ylläpitävän osaltaan paikallisia palveluita. Lisäksi hän korostaa sitä, että suurten ikäluokkien jäädessä eläkkeelle, uuden vapaa-ajan asukassukupolven palvelukysynnän mahdollisesti eroavan merkittävästi totutusta. Tämä puolestaan haastaa olemassa olevia palveluympäristöjä.

Monet maaseutualueet tarvitsevat vapaa-ajan asukkaiden mukanaan tuomaa kulutuskysyntää. Yhä useammin myös vapaa-ajan asukkaat tarvitsevat alueen palveluita. Palveluiden käytön uskotaankin yleistyvän entisestään luoden vapaa-ajan asukkaasta lähes matkailijan kaltaisen myös palveluihin kohdistuvien vaatimuksien. (Rantanen 2014, 7.)

Vuoden 2009 kesämökkibarometrissa kävi ilmi, että vapaa-ajan asukkaat hankkivat tarvitsemansa päivittäistavarat useasta eri paikasta, kuten kotikunnasta ja vapaa-ajan asuinkunnasta. Sen sijaan lyhyellä noin viikonlopun mittaisella matkalla kotikunnan kaupasta päivittäistavaraostokset hoiti kaksi kolmasosaa, matkan varrelta noin 40 prosenttia ja vapaa-ajan asuinkunnan kaupasta noin 60 prosenttia. Vastaavasti vapaa-ajan asuinkunnan osuus ostojen osalta kasvoi selvästi, mitä kauemmin mökillä vietettiin aikaa. (Nieminen 2010, 38.)

Jotta kaupallisen näkökulman laajuutta voisi hahmottaa, on mielestäni perusteltua antaa joitakin numeerisia arvoja kuvaamaan vapaa-ajan asumisen vaikutusta rahallisessa mittapuussa. Samalla voidaan nähdä taloudellisen puolen muutoksia viimeisten vuosien aikana. Uudisrakentamisen kokonaissumma vapaa-ajan asumisen osalta vuonna 2009 oli 280 miljoonaa euroa, vastaava luku vuodelta 2003 oli 215 miljoonaa euroa. Jo olemassa olevien vapaa-ajan asuntojen rakennus- ja korjauskulut viimeisen barometrin aikana olivat 860 miljoonaa euroa, kun taas

vuoden 2003 tulokseksi saatiin 595 miljoonaa euroa. Noin 60 prosenttia vapaa-ajan asukkaista hankki vähintään puolet vapaa-ajan asuntonsa kunnostamiseen vaadittavista tavaroista ja palveluista vapaa-ajan asuinkuntansa lähiseudulta, mikä tarkoittaa sitä, että vapaa-ajan asukkailla lienee suuri rahallinen vaikutus pienten lähikuntien palveluntarjoajiin. (Nieminen 2010, 39.)

Maanmittauslaitoksen julkaisusta käy ilmi, että vuonna 2007 loma-asuntoihin liittyviin kiinteistökauppoihin käytettiin yhteensä 848 miljoonaa euroa. Kasvu on ollut huimaa, sillä vuoden 2003 vastaava summa oli 498 miljoonaa euroa. Luvut pitävät sisällään sekä rakentamattomat että rakennetut kohteet koko Suomessa. (Nieminen 2010, 39.)

Vuoden 2009 kesämökkibarometrissa selviää myös, että vapaa-ajan asukkaiden talous käyttää päivittäistavaroihin keskimääräisesti 26 euroa jokaista vapaa-ajan asunnolla vietettyä päivää kohti. Mökkitaloutta kohti summa vuodessa oli siis lähes 2000 euroa. Jotta muutoksen suuruutta voisi tässäkin ymmärtää, on vuoden 2003 kesämökkibarometrin päiväkohtainen summa 21 euroa, joten selvää kasvua on tapahtunut tälläkin saralla. Omistajatalouden lisäksi mökkivieraiden rahankäyttö tuo positiivista vaikutusta vapaa-ajan asuinkuntaan sekä sen lähiympäristöön. (Nieminen 2010, 40.)

Niemisen (2010, 41) tutkimuksessa mitattiin myös vapaa-ajan asukkaiden rahankäyttöä muiden palveluiden osalta, johon kuuluivat esimerkiksi polttoaineet, astiat, harrastusvälineet ja puutarhanhoito. Vapaa-ajan asukastaloudet käyttivät näihin palveluihin keskimäärin 600 euroa vuodessa ja vastaavasti yhteenlaskettuna 264 miljoonaa euroa yleisellä tasolla vapaa-ajan asukkaiden osalta. Vuonna 2003 summa oli 207 miljoonaa euroa.

Vuoden 2009 kesämökkibarometrin mukaan vapaa-ajan asumisessa vuosittain liikkuva rahamäärä euroina on noin 4,5 mrd. Vuonna 2003 saatu summa oli 2,9 mrd euroa. Analysoinnissa kuitenkin painotetaan sitä, että summat eivät ole täysin vertailukelpoisia, sillä vuoden 2003 matkakustannusten osuus on laskettu alakanttiin. Joka tapauksessa rahallinen kokonaismäärä on kasvanut viimeisten vuosien aikana ennestään. (Nieminen 2010, 43.)

Vuonna 2011 niin kutsuttuja kesäasukkaita oli noin 525 000 eli toisin sanoen 10 prosenttia vakituisten asukkaiden määrästä. Harvaan asutulla maaseudulla kesäasukkaiden osuus kokonaisväkiluvusta oli 44 prosenttia. (Ponnikas ym. 2014, 64.)

3 VAPAA-AJAN ASUMINEN

Jotta aiheen tietoperusta olisi looginen, koen heti alkuun tärkeäksi määritellä luvun merkityksellisimmät käsitteet, jotka ovat vapaa-ajan asunto ja vapaa-ajan asukas. Tässä luvussa käydään lyhyesti läpi vapaa-ajan asumiseen liittyvää ilmiötä Suomessa ja tarkastellaan erityisesti sitä, mitkä tekijät ovat osaltaan vaikuttaneet vapaa-ajan asuntojen käytön lisääntymiseen viimeisten vuosikymmenien aikana.

Vapaa-ajan asunnolla tarkoitetaan kiinteästi sijaintipaikalleen rakennettua vapaa-ajan asuinkäyttöön tarkoitettua rakennusta. Vapaa-ajan asunnoiksi luokitellaan kaikki rakennukset, joiden käyttötarkoitus on vuoden viimeisenä päivänä ollut vapaa-ajan vietto. Näihin eivät lukeudu kuitenkaan esimerkiksi lomakyläen rakennukset, joita käytetään liiketoiminnassa. Vapaa-ajan asunnot eivät kuulu rakennuskantaan, joten tiedot saadaan väestörekisterikeskuksesta. (Tilastokeskus 2014c.)

Vapaa-ajan asukkaalla tarkoitetaan vastaavasti vapaa-ajan asunnon omistajatalouteen kuuluvia henkilöitä. Myös pitkäaikainen vuokralainen voidaan määritellä vapaa-ajan asukkaaksi. (Nylander & Leppänen 2006, 3.) Vapaa-ajan asukkaat voidaan jakaa Rantasen (2014, 10) mukaan yleisesti kahteen ryhmään. Ensimmäiseen kuuluvat vapaa-ajan asukkaat, jotka haluavat vapaa-ajan asumisellaan luoda kontrastia arkeensa. Toinen ryhmä puolestaan koostuu vapaa-ajan asukkaista, jotka viettävät vapaa-ajan asunnollaan hyvinkin paljon aikaa, ikään kuin toisessa kodissa.

3.1 Vapaa-ajan asuminen Suomessa

Suomalaisten vaurastuessa vapaa-ajan asuntojen määrä on kasvanut vuosikymmenestä toiseen. Vielä 1800-luvulla vapaa-ajan asuminen oli vain varakkaan porvariston ulottuvilla. Tuohon aikaan Suomessa oli vain kolmisen tuhatta vapaa-ajan asuntoa. 1950-luvulla vastaava luku oli noin 40 000 ja 1970 vapaa-ajan asuntoja oli jo 176 000. (Alasuutari & Alasuutari 2010, 11.)

Uusin tieto vapaa-ajan asuntojen lukumäärästä on vuodelta 2013, jolloin Suomessa on ollut vapaa-ajan asuntoja yhteensä 498 700. Vapaa-ajan asunnoista 405 000 oli yksityishenkilöiden omistamia. Eurooppalaisen elinolotutkimuksen

mukaan suomalaisilla on mahdollisuus vapaa-ajanasunnon käyttöön useammin kuin millään muun EU-maan kansalaisella. (Hirvonen & Puustinen 2008, 29; Tilastokeskus 2014b.)

Suuressa osassa Suomea vapaa-ajan asuntoja on enemmän kuin kiinteää, vakituista asumista. Erityisesti etelä- ja länsirannikolla sekä keski- ja pohjoisosissa maata vapaa-ajan asumisella on merkittävä rooli. Näillä maaseutualueilla vapaa-ajan asumisen tärkeys korostuu entisestään. (Ponnikas ym. 2014, 67.)

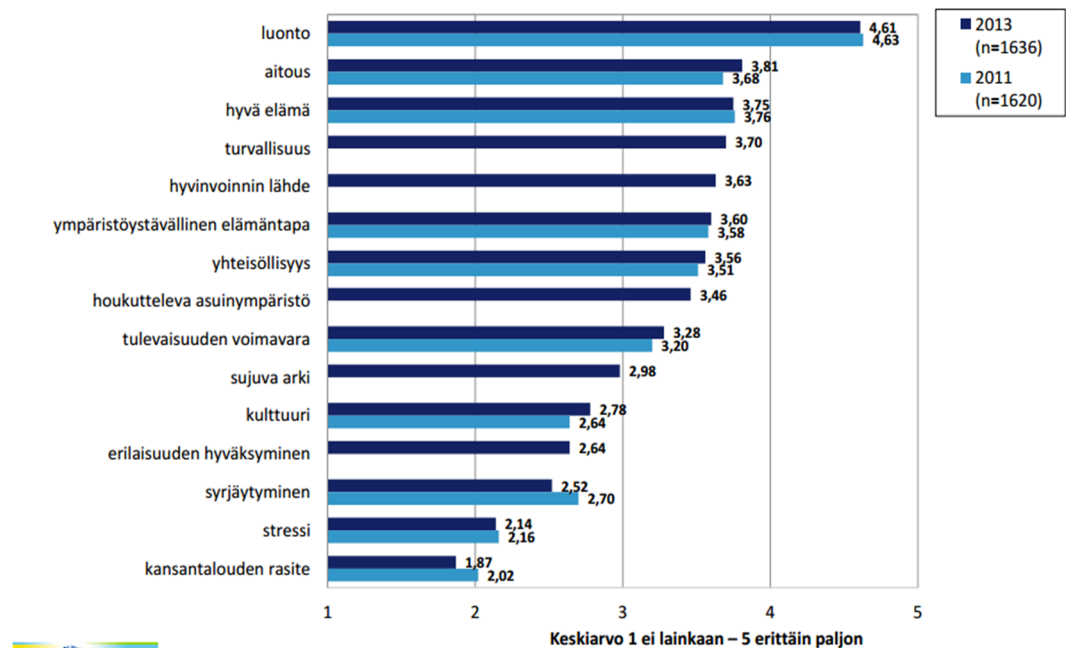
Noin kolmanneksella suomalaisista on mahdollisuus vapaa-ajan asunnon käyttöön. Suuri luku selittyy sillä, että yhtä vapaa-ajan asuntoa käyttää samanaikaisesti omistajatalouden ohella esimerkiksi sukulaiset ja ystävät. Vapaa-ajan asumiselta haetaan ennen kaikkea rentoutumista, luonnon rauhaa ja vaihtelua arkeen. (Ponnikas ym. 2014, 66.) Myös Alasuutari ja Alasuutari (2010, 10) ovat sitä mieltä, että vapaa-ajan asunnolta ei haeta erityistä hienoutta tai viihdykkeitä, sillä mökillä vietetään paljon aikaa ulkona omia mielipuuhiä tehden ja perheen kanssa oleillen.

Maaseutubarometrissa tutkittiin myös muun muassa kyselyyn vastanneiden mielikuvaa maaseudusta. Mielikuvat olivat Ahon ja Rahkosen (2014, 7) mukaan pääasiassa erittäin myönteisiä ja maaseutu kuvasti vastaajille erityisesti luontoa, aitoutta ja hyvää elämää (kuvio 4). Maaseutu koetaan myös eräänlaisena stressivapaana vyöhykkeenä.

Tutkimus toteaa, että suomalaisten henkiset juuret ovat maaseudulla. Joka kolmas vastaajista haluaisi asua maaseudulla vakituisesti. Suomalainen yhteiskunta onkin viimeisinä vuosikymmeninä muuttunut varsin liikkuvaiseksi ja monipaikkaiseksi. Tästä hyvänä esimerkkinä se, että yli puolet vastaajista vietti vapaa-aikaansa vaihtelevissa paikoissa. (Aho & Rahkonen 2014, 45, 49.) Myös Hall ja Müller (2004, 3) ovat sitä mieltä, että ennen kaikkea vapaa-ajan asunto voi olla tärkeä osa omistajansa identiteettiä.

Mielikuvat maaseudusta - Kansalaiset

Miten vahvasti maaseutu tuo mieleesi seuraavia asioita? n=kansalaiset

KUVIO 4. Suomalaisten mielikuvat maaseudusta (Aho & Rahkonen 2014, 8)

3.2 Muutoksia vapaa-ajan asumisessa

Ponnikkaan ym. (2014, 63, 67) mukaan vapaa-ajan asuntojen kasvu on ollut suurinta harvaanasutulla maaseudulla ja reilu kolmannes vapaa-ajan asunnoista sijaitsee kyseiselle alueella. Vapaa-ajan asuntojen rakentaminen on kuitenkin viimeisinä vuosikymmeninä hiipunut, mihin syynä on ollut muun muassa taloudelliset tilanteet sekä tonttien vähäisyys ja hintojen nousu.

Tilastokeskuksesta (2014b) käy ilmi, että vapaa-ajan rakentaminen on hidastunut jatkuvasti 1990-luvun alkuvuosista. Kun 1990-luvun alkupuolella vapaa-ajan asuntojen vuosittainen uudisrakentaminen oli noin 8000 rakennusta, on viime vuosina vastaava tulos ollut noin puolet edellä mainitusta luvusta. Viimeisten vuosien aikana uudisrakentaminen on ollut vilkkaimmillaan Lapissa, Etelä-Savossa ja Varsinais-Suomessa, jonne rakennetaan vuosittain noin 400 vapaa-ajan asuntoa. (Tilastokeskus 2014b.)

Vapaa-ajan asuntojen sijoittumisen tärkein tekijä on ollut pitkään rannan läheisyys. Viimeisten vuosien aikana myös matkailukeskusten läheisyyteen rakentaminen on ollut suosittua. (Ponnikas ym. 2014, 69).

Kesämökkien varustustaso on selvästi parantunut viimeisten vuosikymmenten aikana ja suurin osa vapaa-ajan asunnoista onkin sähköistettyjä. Vuoden 2009 kesämökkibarometrin mukaan vapaa-ajan asunnoista 76 prosentissa on sähkö, kun vuonna 2003 vastaava luku on ollut 70 prosenttia. Sen sijaan vesijohto on harvinaisempi ja se löytyy vain noin joka kymmenenneltä vapaa-ajan asunnolta. Vapaa-ajan asunnon kolme yleisintä varustetta ovat jääkaappi, televisio ja vene. (Hirvonen & Puustinen 2010, 28; Nieminen 2010, 6.)

Niemisen (2010, 6) mukaan joka kolmannen vapaa-ajan asunnon varustelua on parannettu viimeisen vuoden aikana. Vastaajista noin puolet aikoi tehdä parannuksia myös seuraavana vuotena. Huomoitavaa on, että uudet vapaa-ajan asunnot ovat pinta-alaltaan aiempaa suurempia (Tilastokeskus 2014b).

Vapaa-ajan asukkaiden halukkuus etätyöhön on kasvanut huomasti viimeisten viiden vuoden aikana. Vapaa-ajan asukkaat, joilla on mahdollisuus etätyöhön, tekivät enemmän töitä vapaa-ajan asunnolla. Vastaavasti myös työssäkäynti vapaa-ajan asunnolta käsin on lisääntynyt huomattavasti. (Nieminen 2010, 8.)

3.3 Vapaa-ajan asukas ja -asunto

Vapaa-ajan asunnon omistajien keski-ikä vuonna 2012 oli 62 vuotta (Rantanen 2014, 9). Vapaa-ajan asunnon omistaminen on vahvasti tulotasosta riippuvainen ja omistajien yleisin ikäryhmä on keski-ikä sekä vanhuusikä. Melasniemi-Uutelan vuoden 2004 tutkimuksesta paljastui, että noin kolmannes kaikista vapaa-ajan asunnon omistajista on eläkeläisiä. Vuonna 2004 vapaa-ajan asunnon omistajien keski-ikä oli 60 vuotta, kun alle 40-vuotiaiden osuus omistajista oli vain 7 prosenttia. Edellä kuvattu ilmiö selittyy osittain sillä, että 1970- ja 1980-luvuilla rakennettiin vapaa-ajan asuntoja erittäin paljon ja suuri osa niistä on edelleen alkuperäisillä omistajillaan. (Hirvonen & Puustinen 2008, 30.)

Käyttäjiä on kuitenkin huomattavasti enemmän ja esimerkiksi lapset perheineen käyttävät usein edellisen sukupolven vapaa-ajan asuntoa. Kiinnostavaa on kuitenkin, että vuonna 2001 tehdyn tutkimuksen mukaan kysyttäessä vapaa-ajan asunnolla vietetyn ajan määrää, se oli yleisintä alle 45-vuotiaiden keskuudessa. Kyseisestä ikäryhmästä jopa 60 prosenttia oli viettänyt aikaansa vapaa-ajan

asunnolla viimeisen vuoden aikana kun taas yli 64-vuotiaiden osalta vastaava luku oli 20 prosenttia pienempi eli 40 prosenttia. Voidaan siis todeta, että vapaa-ajan asunnon omistajat ovat yleensä vanhempia ja nuoremmat käyttävät niitä yleisimmin. (Hirvonen & Puustinen 2008, 30.)

Pitkänen ja Kokki (2005, 158–159) havainnollistivat tutkimuksessaan kaksi yleisintä vapaa-ajan asunnon käyttäjätyyppiä vapaa-ajan asumisen tarpeet huomioiden. Ensimmäisessä ryhmässä oleville vapaa-ajan asuminen on ensisijaisesti matkailua, luonnonrauhaa, arjesta irtautumista sekä rentoutumista. Toiselle ryhmälle vapaa-ajan asuminen puolestaan korvaa arjen puutteita, antaa mahdollisuuden toteuttaa itseään ja tyydyttää maaseutumaisen elämänmuodon tarvetta.

Vapaa-ajan asukkaista on tullut osa yhteisöjä ja raja vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden välillä on hälventynyt selvästi monipaikkaisuuden vahvistuessa. Vapaa-ajan asumiseen suhtaudutaankin kunnissa pääosin myönteisesti ja siitä ajatellaan olevan enemmän hyötyä kuin haittaa (Ponnikas ym. 2014, 136; Strandell ym. 2015).

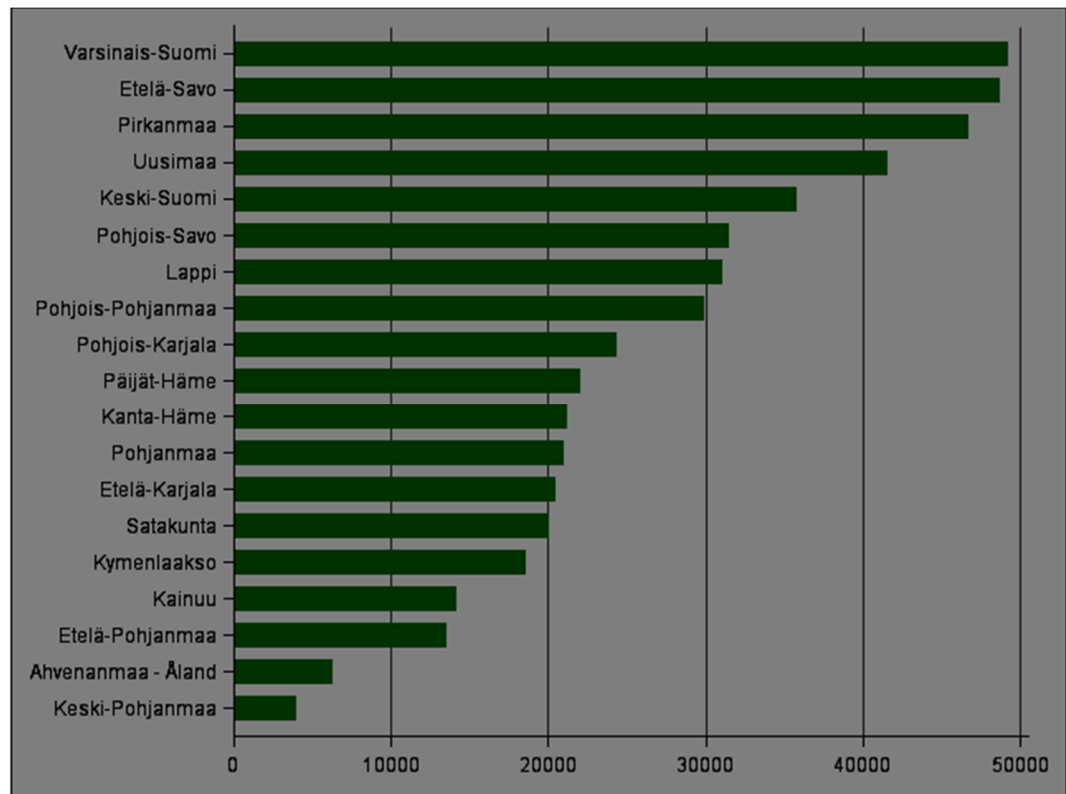
Vapaa-ajan asukkailla uskotaan paikallisten keskuudessa olevan merkitystä erityisesti alueen elinolojen säilymisen ja kuntatalouden kannalta. Lisäksi vapaa-ajan asukkaiden koetaan vaikuttavan positiivisesti alueen hyvinvointiin, alueeseen sitoutumiseen sekä sosiaalisen pääoman ylläpitämiseen. Eniten haitallisena nähdään rantarakentamisen myötä aiheutuva rantojen sulkeminen vapaasta käytöstä ja yhdyskuntarakenteen hajaantumisen aiheuttamat kustannukset kuntataloudelle. (Strandell ym. 2015.)

Vapaa-ajan asuntoa käyttää keskimäärin neljä henkilöä. Vapaa-ajan asunnon asuinpinta-ala on keskimäärin 73 m² ja puolella kaikista pinta-alaa on yli 60 m². (Nieminen 2010, 6, 33.) Tilastokeskuksen (2014b) mukaan 2010-luvulla rakennettujen vapaa-ajan asuntojen pinta-ala on noin 72 m². Vastaavasti kaikkien vapaa-ajan asuntojen pinta-ala oli vuonna 2013 keskimäärin 48 m².

Suurin osa vapaa-ajan asunnoista sijaitsee jonkin vesistön rannassa. Lisäksi vapaa-ajan asunnot sijaitsevat yleisesti suhteellisen lähellä vakituista asuinpaikkaa. Vuoden 2009 kesämökkibarometrissa vapaa-ajan asunnon ja

vakituisen asunnon välinen etäisyys oli noin 118 kilometriä. Ajallisesti tarkasteltuna noin 60 prosenttia ehtii vapaa-ajan asunnolleen tunnissa. (Ponnikas ym. 2014, 66; Nieminen 2010, 7.)

Tilastokeskus (2014b) on yhtä mieltä siitä, että vapaa-ajan asunnot sijaitsevat pääsääntöisesti lähellä vakituista asuntoa. Oman vakituisen asuinmaakuntansa alueelta vapaa-ajan omisti jopa 65 prosenttia, poikkeuksena tästä on Uusimaa, jonka asukkaista 29 prosenttia omisti vapaa-ajan asunnon oman maakuntansa alueelta.

KUVIO 5. Vapaa-ajan asuntojen jakauma maakunnittain vuonna 2013
(Tilastokeskus 2014b)

Kuten aiemmin kävi ilmi, on uudisrakentaminen viimeisten vuosien aikana ollut suosituinta Etelä-Savossa, Varsinais-Suomessa ja Lapissa. Etelä-Savossa ja Varsinais-Suomessa on eniten vapaa-ajan asuntoja. Lappi puolestaan on seitsemänneksi suurin vapaa-ajan asuinmaakunta (kuviio 5). Myös Pirkanmaalla, Uudellamaalla, Keski-Suomessa sekä Pohjois-Savossa on runsaasti vapaa-ajan

asutusta. Päijät-Hämeessä on kymmenenneksi eniten vapaa-ajan asuntoja. (Tilastokeskus 2014b.)

3.4 Ympärivuotisen käytön lisääntyminen ja käyttöaste

Vapaa-ajan asumisen muutokseen vaikuttaa monet tekijät. Mukana on laajempia kulttuurisia, yhteiskunnallisia ja teknologisia muutoksia. Myös vapaa-ajan asumisen muotojen kehittyminen, sukupolvien vaihdokset sekä omistajien ikääntyminen vaikuttavat. (Rantanen 2014, 10.)

Kuten aiemmin jo kävikin ilmi, on maaseudun asukkaista yhä enemmän vapaa-ajan asukkaita. Asuminen voidaan mieltää ns. monipaikkaiseksi, jolloin pysyvä asunto on vaikkapa kaupungissa ja ”kakkosasunto” maaseudulla. Vapaa-ajan asunnoissa oleskellaan yhä useammin ja toisaalta myös pidempiä aikoja. Etätyön mahdollisuudet ovat lisääntyneet ja työtä voidaan tehdä useassa eri paikassa. Tässä on yksi syy siihen, miksi vapaa-ajan asuntojen käyttö monipuolistuu ja muuttuu samalla ympärivuotisemmaksi. (Ponnikas ym. 2014, 40.) Myös Nieminen (2010, 6) toteaa talviasuttavien vapaa-ajan asuntojen osuuden kasvaneen edellisen kesämökkibarometrin jälkeen.

Heinäkuu on suosituin kuukausi ajan viettoon vapaa-ajan asunnolla. Vähiten käyttöä on yleisesti joului- ja tammikuussa. Vapaa-ajan asunnoista kolmannes sopii ympärivuotiseen käyttöön. (Ponnikas ym. 2014, 70.) Myös Hirvosen ja Puustisen (2008, 28) mukaan talviasuttavuus on yleistynyt huomattavasti, sillä esimerkiksi vuonna 1990 talviasuttavien vapaa-ajan asuntojen osuus on ollut noin 30 prosenttia, kun vastaava luku vuonna 2001 oli jo puolet.

Vapaa-ajan asunnon talviasuttavuus ei kuitenkaan vastaa todellista käyttöä talvella. Tutkimuksissa on huomattu, ettei läheskään kaikkia talviasuttavia vapaa-ajan asuntoja talvella käytetä miltei lainkaan. Marras- ja maaliskuussa keskimääräinen käyttö jäi noin 14 vuorokauden talviasuttavien vapaa-ajan asuntojen kohdalla. (Hirvonen & Puustinen 2008, 29.)

Vuoden 2013 kansalaiskyselyssä kysyttiin, kuinka paljon vastaajat viettivät vuodessa aikaansa vapaa-ajan asunnollaan. Vuodessa viikkoja käyttävät viettivät aikaansa vapaa-ajan asunnollaan keskimäärin 3,5 viikkoa vuoden aikana, kun taas

enemmän käyttävien keskimääräinen tulos oli 3,5 kuukautta vuodessa. (Ponnikas ym. 2014, 68). Vastaavasti Pitkänen ja Kokki (2005, 49) saivat omassa tutkimuksessaan vapaa-ajan asuntojen käyttöasteelle keskiarvoksi 70,6 vuorokautta vuodessa. Kuukausiksi muutettaessa luku olisi kaksi kuukautta ja 11 päivää.

Vuoden 2009 kesämökkibarometrissä vapaa-ajan asunnon keskimääräinen käyttöaste oli 75 vuorokautta vuoden aikana. Toisin sanoen tämä tarkoittaa kahta ja puolta kuukautta vuodessa. Saatu luku oli pysynyt suhteessa samana verrattuna edelliseen viisi vuotta aiemmin tehtyyn kesämökkibarometriin. Suosituimpana käyttökuukautena heinäkuussa, käyttöaste oli noin 17 vuorokautta. Yli puolella kaikista vapaa-ajan asunnoista oleskeltiin yli kaksi kuukautta vuoden aikana. (Nieminen 2010, 7.)

Hirvonen ja Puustinen (2008, 91) toivat tutkimuksessaan ilmi iän merkitystä vapaa-ajan asumisen eroja mietittäessä. Nuoret käyttävät useita vapaa-ajan asuntoja ja toisaalta viettävät niillä lyhyemmän aikaa kuin vanhemmat vapaa-ajan asukkaat. Pitkäsen ja Kokin (2005, 38) tutkimuksesta paljastui lisäksi, että nuorempi ikäpolvi oleskeli vapaa-ajan asunnoillaan selkeästi vähemmän aikaa vuoden aikana kuin vanhemmat henkilöt. Eniten aikaa vapaa-ajan asunnoillaan viettivät 60-75-vuotiaat.

Vapaa-ajan asunnon käyntien määrä on suoraan verrannollinen matkan pituuteen. Toisin sanoen, kun matka vapaa-ajan asunnolle on pitkä, vaikuttaa se käyntikertojen määrään laskevasti. (Nieminen 2010, 40.) Mielenkiintoinen seikka vapaa-ajan asunnon käyttöön liittyen tuli ilmi vuoden 2005 tutkimuksesta, joka osoitti, että itse vapaa-ajan asunnon ostaneet viettivät siellä enemmän aikaa kuin perintönä saaneet (Hirvonen & Puustinen 2008, 33).

Käyttöasteeseen vaikuttavat eniten talviasuttavuus sekä varustuksen taso. Esimerkiksi sisä-wc, astianpesukone ja pyykinpesukone lisäävät vapaa-ajan asunnolla vietettyä aikaa. Lisäksi mainitaan pinta-alan ja perheen tilanteen vaikutukset käyttöasteeseen. (Nieminen 2010, 7.)

Pitkänen ja Kokki (2005, 49–50) ovat sitä mieltä, että talviasuttavuus ja asunnon varustelu nostavat vapaa-ajan asunnolla vietettyä aikaa jopa kuukaudella

vuodessa. Niemisen (2010, 40) tavoin Pitkäsen ja Kokin tutkimus osoitti, että matkalla vapaa-ajan asunnolle on vaikutusta käyttöasteeseen. Mikäli matka on alle kolme tuntia, käyttöaste lisääntyy keskimäärin noin 14 vuorokautta vuoden aikana. Muita oleellisesti käyttöastetta lisääviä tekijöitä olivat muun muassa eläkkeelle jääminen (n. 34 vrk/v), vapaa-ajan asunnon pinta-ala yli 60 m² (n. 19 vrk/v) sekä se, että henkilö viihtyy paremmin vapaa-ajan asunnollaan kuin vakituksessa asunnossaan (n. 29 vrk/v) (taulukko 1).

TAULUKKO 1. Käyttöasteen lisääntymisen tyypillisimmät muuttujat (Pitkänen ja Kokki 2005, 50)

	Selittävät muuttujat	Mökkipäivien keskiarvo (vrk/v)	Tekijän lisäävä vaikutus (vrk/v)
1	Talviasuttavuus	85,3	28,6
2	Eläkkeelle jääminen	92,3	34,0
3	Alle 3 tunnin mökkimatka	79,3	13,6
4	Viihtyy paremmin mökillä	79,1	28,8
5	Vähintään 60m ² :n vapaa-ajan asunto	82,6	19,4
6	Ostettu vapaa-ajan asunto	78,2	17,8
7	Toteuttaa itseään paremmin mökkiympäristössä	81,1	22,9

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää vapaa-ajan asukkaiden merkitystä palveluiden käyttäjinä. Lisäksi pyrin saamaan tietoa siitä, miten vapaa-ajan asumisen monipuolistuminen näkyy käytännössä. Koska teen opinnäytetyöni toimeksiantona Hartolan vapaa-ajanasukkaat ry:lle, halutaan kyseisten ilmiöiden tutkimisen ohessa tietoa myös Hartolan vapaa-ajan asukkaiden tyytyväisyydestä vapaa-ajan asuinkuntaansa. Opinnäytetyöni tavoitteiden toteutumisen tueksi olen määritellyt kolme kysymysmuotoista tutkimusongelmaa:

- Mikä on vapaa-ajan asukkaiden merkitys palveluiden käyttäjinä?
- Millä tavoin vapaa-ajan asumisen monipuolistuminen ilmenee?
- Kuinka tyytyväisiä vapaa-ajan asukkaat ovat yleisesti Hartolaan vapaa-ajan asuinkuntanaan?

Tässä luvussa kerron tarkemmin työni tutkimusmenetelmistä sekä kyselylomakkeen muotoutumisen eri vaiheista. Kysely toteutettiin Webropol-ohjelman välityksellä ja vastauksia saatiin yhteensä 243 kappaletta. Vastaajalla oli halutessaan mahdollisuus myös paperiseen kyselylomakkeeseen, joita oli saatavilla Hartolan kunnan talolta ja Hartolan vapaa-ajan asukkaat ry:n puheenjohtajalta. Kyselyä markkinoitiin kunnasta lähteneen saatekirjeen lisäksi myös Hartolan lähilehdessä, Hartolan Internet-sivuilla sekä Hartolan vapaa-ajan asukkaat ry:n Facebook-sivustolla sekä omalla kotisivustolla. Lopuksi kuvaan vielä tutkimukseni analysoinnin prosessia. Lisäksi esittelen alkuun toimeksiantajani Hartolan vapaa-ajan asukkaat ry:n sekä kerron yleisesti Hartolan alueesta.

4.1 Toimeksiantajan esittely

Hartolan vapaa-ajanasukkaat ry on pieni yhdistys, joka muodostuu 38 jäsentaloudesta. Yhdistyksen pääasiallinen tavoite on edistää nimensä mukaisesti Hartolan vapaa-ajan asukkaiden sekä kunnan ja alueen toimijoiden välistä vuorovaikutusta. Yhdistyksen toimintaan kuuluu myös tiedotuspuolen hoitamista sekä tapahtumien järjestämistä kesäkausina Hartolan vapaa-ajan asukkaille. Usein

ihmiset ottavatkin yhteyttä heitä mietityttävistä asioista, jotka koetaan helpommaksi viedä kuntatasolle yhdistyksen avustuksella. Yhdistys toivookin ihmisten ottavan rohkeasti yhteyttä esimerkiksi toivomusten muodossa, sillä konkreettisia muutoksia on saatu ajettua eteenpäin. (Hartolan vapaa-ajan asukkaat ry 2015a; Heinonen 2015.)

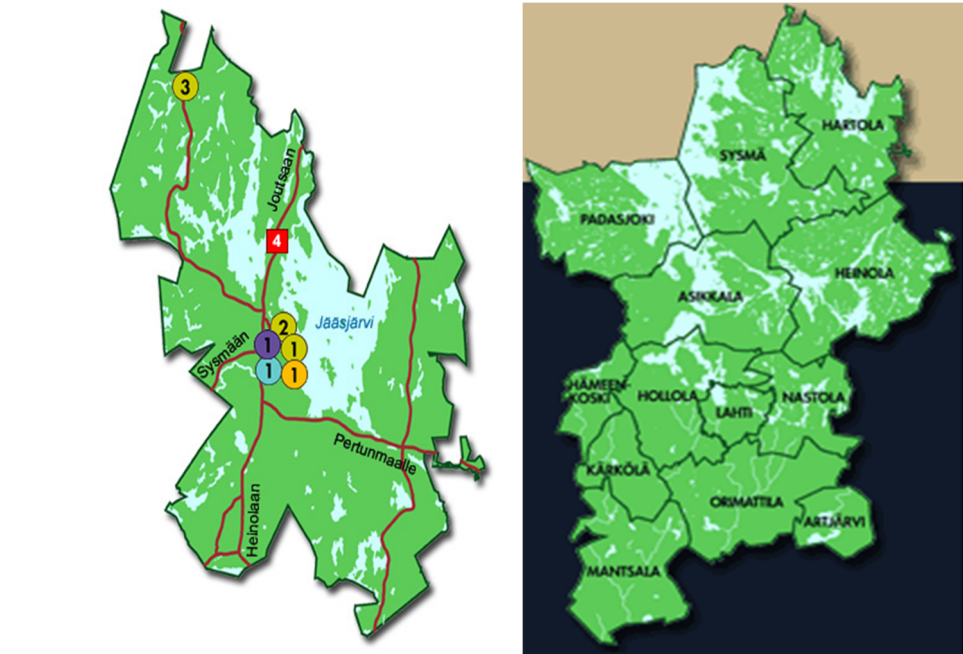
Hartolan vapaa-ajanasukkaat ry kuuluu myös laajempaan kansallisesti toimivaan vapaa-ajan asukkaiden liittoon. Kyseisen liiton puolesta yhdistys on myös Suomen omakotiliiton jäsen. Hartolan vapaa-ajanasukkaat ry:n jäsenyys oikeuttaa monenlaisiin etuuksiin. Omakotiliiton kautta saa kattavia hyötyjä, kuten maksutonta rakennus- ja pihansuunnitteluneuvontaa. Lisäksi yhdistyksen jäsen saa monenlaisia alennuksia niin valtakunnallisilta kuin paikallisiltakin toimijoilta. (Hartolan vapaa-ajanasukkaat ry 2015a; 2015b.)

Hartolan vapaa-ajanasukkaat ry:n puheenjohtaja Heinonen (2015) kertoo esimerkkinä tulevan kesän suunnitelmista yhdistyksen osalta. Toukokuun alussa yhdistys on mukana järjestämässä vapaa-ajan asukkaille suunnattua tapahtumaa yhteistyössä Golf-kentän henkilöstön kanssa. Kyseinen tapahtuma toteutetaan tänä vuonna ensimmäistä kertaa. Toukokuussa pidetään myös yhdistyksen yleinen kokous, jossa on normaalisti osallistujia noin 10–15 ja mukana on yleensä myös kunnan edustaja. Kesäkuun alussa tiedossa on kesäkauden avajaiset, joiden toteutuksesta vastaa tänä vuonna Hartolan kunta. Myös yhdistys on mukana tapahtumassa pitäen omaa ständiä kiinnostuneille osanottajille. Heinäkuussa yhtenä sunnuntaina vietetään vapaa-ajan asukkaiden kirkkopyhää, josta on muotoutunut jo perinne monelle Hartolan vapaa-ajan asukkaalle. Kirkkopyhään on yhdistetty usein esimerkiksi kierros museossa tai kirkkokahvit. Yhdistyksen sesonkiaikaa on erityisesti toukokuu-syyskuun välinen ajanjakso.

4.2 Kesäkunta Hartola

”Hartola on vanhaa päijät-hämäläistä kulttuuriseutua Järvi-Suomen eteläosassa. Suomen ainoa kuningaskunta huokuu historiaa ja maalaiselämän idylliä vanhoine kartanoineen” (Hartola 2015a). Hartola on pieni kunta Päijät-Hämeen alueella, joka julistautui vanhoihin perinteisiinsä vedoten kunnanvaltuuston päätöksellä kuningaskunnaksi vuonna 1987. Hartolan väkiluku koostuu 3204 kuntalaisesta

(31.12.2012). Kunnan pinta-ala on 675,43 km², josta vesistön osuus on n. 19,5 prosenttia. Rantaviivaa Hartolasta löytyy 865 km. Helsinkiin Hartolasta on matkaa 185 km, Lahteen 80 km ja Kouvolaan 95 km (kuva 1). (Hartolan kunta 2014, 10.)

KUVA 1. Hartolan sijainti Päijät-Hämeessä (Lahden museot 2015)

Hartolasta löytyy puitteet peruspalveluille. Kunta tarjoaa yleispalveluista esimerkiksi terveysaseman, hammashoitolan, paloaseman, kunnantalon virastopalvelut sekä mattojenpesupaikan. Lisäksi Hartolasta löytyy poliisilaitos, maistraatti, verotoimisto, seurakuntatalo ja kela. (Hartolan kunta 2014, 10.) Koska tutkimukseni paneutuu nimenomaan Hartolan vapaa-ajanasumisen puoleen, keskityn palvelutarjontaan kyseisestä näkökulmasta.

Majoituspalveluista valittavissa on pullantuoksuisesta mummonmökistä kartanomajoitukseen ja korkeatasoiseen hotellihuoneeseen. Hotelleja löytyy neljä kappaletta: Gasthaus Koskenniemi, Linna-hotelli, Motelli Väinölä sekä Tollinmäen kartano. Leirintäalueita Hartolassa on kaksi kappaletta ja tämän lisäksi mökin vuokraukseen on saatavilla runsaasti tarjontaa. Myös ravintola- ja kahvilapalveluita löytyy alueelta lukuisia aina tasokkaista illallisravintoloista mukaviin kahviloihin. (Hartola 2015b; Hartolan kunta 2014a, 10.)

Muita vapaa-ajan asukkaallekin merkittäviä palveluita alueella ovat huoltoasemat, Alko, apteekki ja hyötyjäteasema. Lisäksi saatavilla on matkahuolto erään huoltoaseman yhteydessä, postipalvelut sekä taksiasema. Hartolassa on tarjolla myös keilahallin ja kuntosalin palveluita. (Hartola 2015b.)

Vapaa-ajan asuntoja Hartolassa on yhteensä 2400 kappaletta. Vastaavasti tilastokeskuksesta saadun luvun mukaan vapaa-ajan asuntoja oli Hartolassa vuoden 2013 lopussa tarkalleen 2356 kappaletta. Kesäaikaan väkiluku Hartolassa vähintään kaksinkertaistuu kesäasukkaiden tuodessa vilinää alueelle. Vastaavasti perinteisten syysmarkkinoiden aikaan kunnajohtaja Olenius kertoo pienen kunnan asukasluvun jopa kymmenkertaistuvan. Erityisesti tähän aikaan Hartola houkuttelee vakituisten vapaa-ajan asukkaiden lisäksi alueeseen tykästyneitä lomailijoilta sekä kaukaa että läheltä. Nämä Suomen suurimmat maalaismarkkinat vietetään syyskuun ensimmäisenä lauantaina ja tapahtuma kerää noin 30 000 markkinavierasta sekä 500 kauppiasta. Tapahtuma on hyvin perinteikäs ja sen juuret ulottuvat 1800-luvun pestuu-markkinoihin. (Hartola 2015a; Hartola 2015c; Hartolan kunta 2014a, 12; Tilastokeskus 2014a.)

Hartola houkuttelee vapaa-ajan asukkaita ja matkailijoita monipuolisuudellaan, tarjoten ympäri vuoden mielenkiintoista näkemistä ja aktiveettia kaikenikäisille. Tainionvirta luo puitteet muun muassa kalastukseen, ravustukseen, retkeilyyn ja melontaan. Aktiviteeteista Hartolan alueelta löytyy maankuulu Golf-keskus, keilausta, karting-rata, ratsastusta, tennistä, uimarantoja ja esimerkiksi välinelainaamo, josta on mahdollista lainata virallisia kuningaskunnan polkupyöriä. Talviaikaan tekemistä tuo Purnun laskettelukeskus, hoidetut ladut sekä pilkkimahdollisuudet. (Hartola 2015e; Hartolan kunta 2014a, 5–7.)

Nähtävyyksistä merkittävimpiä ovat kansallisromanttinen graniittikirkko vuodelta 1913 sekä Itä-Hämeen museo Koskipään upeassa kartanomiljöössä ja aidossa historian havinassa. Harjun perinnemaisematila on toiminut itsenäisenä tilana jo vuodesta 1539 lähtien, tilalla järjestetään opastettuja luonto- ja kasviretkiä. Hartola tunnetaan kirjailijoiden innoittajana ja Hartolan maisemissa on syntynyt esimerkiksi Mika Waltarin tunnettu romaani Sinuhe egyptiläinen. (Hartola 2015f; Hartolan kunta 2014, 8–9.)

Hartolan alueella järjestetään mielenkiintoisia tapahtumia ympäri vuoden. Krouvin tanssit tarjoavat elävää musiikkia joka perjantai toukokuusta syyskuuhun. Kesän kohokohta on kuningaskunnan kulttuuriviikot, jossa yhtenä osana on Outo lintu-elokuvayö. Kyseessä on perinteinen elokuvatapahtuma heinäkuussa, jossa illan ja yön aikana esitetään kävijälle neljä elokuvaa. Tämän lisäksi kesäohjelmistoon kuuluu Kuivajärven eksoottinen Kumun eräilta syyskuussa sekä nykytaiteen kesänäyttely Maila Talvio salongissa. (Hartola 2015d; Hartolan kunta 2014a, 6.)

4.3 Määrällinen tutkimusote ja kyselytutkimus

Kvantitatiivista tutkimusmenetelmää kutsutaan usein määrälliseksi tai tilastolliseksi tutkimukseksi. Määrälliselle tutkimusmenetelmälle tavanomaista on johtopäätösten esittäminen aiheesta aiemmin tehdyistä tutkimuksista, käsitteiden käyttäminen ja niiden määrittely sekä riittävän suuri otos. Kvantitatiiviselle tutkimukselle tyypillistä on lisäksi kyselylomakkeen käyttäminen tiedonkeruun apuna. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 140; Heikkilä 2008, 16.)

Kanasen (2012, 32, 33) mukaan kvantitatiivisella tutkimuksella pyritään saamaan lukuja kun taas kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus puolestaan keskittyy ilmiön ymmärtämiseen. Hän korostaa, että käytännön tutkimustyössä jako määrälliseen ja laadulliseen ei ole ehdoton ja yksittäinen tutkimus voikin sisältää osia molemmista tutkimusotteista. Ojasalo ym. (2009, 40) puolestaan toteavat menetelmien moninaisuuden olevan suositeltavaa, koska ne täydentävät toisiaan ja näin ollen kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen erot eivät nouse liian suureen rooliin.

Tutkimukseni päämenetelmänä käytän kvantitatiivista tutkimusotetta, sillä tiedonkeruu tullaan toteuttamaan kyselytutkimuksen avulla. Opinnäytteeni sisältää kuitenkin myös kvalitatiivisia piirteitä tutkimuksen toteutuksessa muun muassa avoimien kysymyksien muodossa. Pyrin luomaan vertailuarvoa Hartolan vapaa-ajan asumisen vuoden 2007 tutkimuksen tuloksiin sekä hyödyntämään tutkimuksessani myös muita aiheesta hiljattain tehtyjä julkaisuja. Opinnäytteeni tietoperustassa olen määritellyt joitakin tutkimukseni kannalta oleellisia käsitteitä, jotta teoreettinen viitekehys tukisi asettamiani tavoitteita. Kyselystä saamieni

vastausten perusteella käytän osittain numeerisia tuloksia havainnoimaan Hartolan vapaa-ajan asumista.

Kanasen (2012, 121) mukaan kyselytutkimus on hyvä tapa mitata muutosta. Lähtökohtaisesti kyselyä käytetään tiedonkeruussa erityisesti silloin, kun tutkittava alue on jo ennestään tuttu ja halutaan esimerkiksi varmistua olemassa olevien tietojen oikeellisuudesta. Tutkittaessa isompaa otosta on kysely vartenotettava vaihtoehto. Kysely toteutetaan joko sähköisessä muodossa tai paperisena. Kyselyn suunnitteluun ja analysointiin on aina paneuduttava huolellisesti. (Ojasalo ym. 2009, 41.)

Lomakkeen suunnittelu edellyttää ensisijaisesti tutkimusongelman täsmentämistä ja sen toteutuksen tuleekin lähteä liikkeelle tutkimuksen tavoitteista.

Lomakkeeseen tulee liittää ainoastaan sellaisia kysymyksiä, joilla on merkitystä tutkimuksen toteutuksen kannalta. Epäoleellisilla kysymyksillä hankaloitetaan tekemistä ja niistä muotoutuu ongelmia tutkimuksen seuraavissa vaiheissa. Näin ollen kysymys, jota kysytään vain varmuuden vuoksi, on usein turha. (Ojasalo ym. 2009, 115–118 & Heikkilä 2008, 47, 32.)

Myös Valli (2010, 104) painottaa, että aineiston keruu tulee suorittaa vasta sen jälkeen, kun tutkimusongelmat ovat täsmentyneet ja voidaan olla varmoja, että kyselyllä saadaan oleellinen tieto esiin. Hänen mukaansa aloitteleva tutkija lähtee usein huomaamattaan liikkeelle aineistonkeruulla.

Kyselyn luomiseen on monia selkeyttäviä tekijöitä, joiden avulla kyselystä saadaan mahdollisimman toimiva ja selkeä vastaajalleen. Ensinnäkin kysymysten on oltava yksiselitteisiä ja helppoja vastata. Lisäksi lomakkeen pituus ja ulkoasun selkeys ovat avainasemassa sekä vastaajalle että kyselyn analysoijalle. Liian pitkä kysely hyvin todennäköisesti vähentää vastauksia ja juurikin tästä syystä kyselyn vastaamiseen ei saisi mennä yli 15 minuuttia. (Ojasalo ym. 2009, 41, 115–118; Hirsjärvi yms. 2009, 203.)

Edellä mainittujen seikkojen lisäksi on ensisijaisen tärkeää kiinnittää huomiota kyselyn kielen yhteneisyyteen ja ymmärrettävyyteen. Asiantuntijat suosittelevat kyselyn aloittamista helpoilla kysymyksillä, jolloin vastaajan mielenkiinto

kyselyyn saadaan luotua. Myös saatekirjeen tulisi herättää vastaajassa luottamusta ja nostaa vastausprosenttia. (Ojasalo ym. 2009, 115–118; Heikkilä 2008, 48.)

Valli (2010, 103) toteaa, että kyselylomake ei ole vain postilaatikkoon ilmestynvä lomake, johon tulisi vastata ja palauttaa takaisin kyselyn lähettäjälle vastauskuoressaan. Ensisijaisen tärkeää on tarkoituksenmukainen ja huolellinen kysymystenasettelu, joka toimii myös perustana tutkimuksen onnistumiseen.

Kvantitatiivinen lomake sisältää normaalisti kysymyksiä, joissa on valmiit vastausvaihtoehdot. Tutkimuksen avulla saadut tulokset muutetaan usein erilaisiksi taulukoiksi ja kuvioiksi, joita vertaillaan aiemmin tehtyihin taulukointeihin. Tällaisten strukturoitujen kysymysten vaarana on, että vastaajalle annetut vaihtoehdot eivät ole täysin kattavia, jolloin mahdollisuutena on saada virheellistä tietoa. Avoimille kysymyksille puolestaan on tyypillistä kysymyssanojen käyttö ja se, että vastaaminen ei onnistu yhdellä sanalla vaan vaatii selittämistä. (Heikkilä 2008, 16; Hirsjärvi ym. 2009, 140; Kananen 2012, 106, 125.)

Kananen (2012, 135) korostaa kysymysten järjestyksen tärkeyttä ja sitä, että kysely alkaa yleisillä kysymyksillä ja vähitellen etenee yleisluontoisista kysymyksistä yksityiskohtaisempiin kysymyksiin. Valli (2010, 104–106) puolestaan määrittelee vastaajan motivaation seuraavasti: 1. vaiheessa esitetyt niin kutsutut taustakysymykset toimivat lämmittelevinä kohti haastavampia kysymyksiä ja luovat tietynlaisen yhteyden tutkittavan ja tutkijan välille. Toisessa vaiheessa on jo luonnollisempaa edetä tutkimuksen kannalta oleellisiin aihealueisiin. Myös lomakkeen pituus on suoraan verrannollinen vastaajan motivaatiotason ylläpitämiseen, ohjenuorana aikuiselle suunnatun kyselylomakkeen maksimipituudessa voidaan pitää viittä sivua. Viimeisessä vaiheessa otetaan vastattavaksi haastavimmat taustakysymykset.

Valli (2010, 113) toteaa, että sähköiset kyselyt ovat taloudellisia ja poistavat mahdolliset lyöntivirheet, sillä ohjelmat keräävät aineiston suoraan tutkijan käyttöön. Soveltuvuutta kohderyhmälle tulee kuitenkin pohtia tarkasti, koska esimerkiksi iäkkäämmille vastaajille Internetin käyttö voi olla vierasta.

Vastausaikaa kyselyyn ei perustelemattomista syistä anneta yli kahta viikkoa (Ojasalo ym. 2009, 115).

4.4 Hartolan kyselyn luominen

Kyselyn työstäminen lähti liikkeelle 12.1.2015, jolloin tapasimme ensimmäistä kertaa yhdessä toimeksiantajan edustajan, Hartolan vapaa-ajan asukkaat ry:n puheenjohtajan Pentti Heinosen sekä ohjaajani Tiina Seikkulan kanssa. Tuolloin sovimme, että laitan ensimmäisen version kyselystä heille kahden viikon kuluttua. Tarkoituksena oli, että ehdimme tekemään kyselyyn muutoksia useamman kerran ennen lopullisen kyselyn julkaisemista.

Kuten aiemmin kävi ilmi, on tutkimuksen onnistuneisuuden kannalta oleellista muotoilla kysely vastaamaan oman työn tavoitteita. Koin tämän alkuun haastavana ja lähdin liikkelle vääristä asetelmista paneutumalla ensimmäisenä edellisiin Hartolassa toteutettuihin vapaa-ajan asukkaiden kyselyihin. Sain hallituksen jäseniltä hyvää rakentavaa palautetta kyselyyn liittyen ja erityisesti ohjaajalta saamani palaute selkeytti omia toiveitani. Jo seuraavaan versioon mennessä olin ehtinyt paneutua laajemmin lähdekirjallisuuden perusteeksiin kyselyn luomisen haasteista ja mahdollisuuksista. Samalla koko opinnäytetyö oli jäsentynyt mielessäni esimerkiksi teoreettisen viitekehyksen osalta ja seuraavaan versioon tulikin paljon muutoksia.

Hartolan vapaa-ajan asukkaat ry:n hallituksen jäsenten kommentit olivat tarpeellisia, sillä heillä oli ajantasainen tieto muun muassa Hartolan palvelutarjonnan nykytilanteesta. Kolmannella kierroksella Heinonen välitti kyselyn myös Hartolan kunnanjohtajan luettavaksi. Vastaavasti minusta tuntui, että olin itse osittain sokeutunut kyselyn kirjoitusvirheille, joten koin oikein hyväksi tavaksi sen, että useampi henkilö oli varmistamassa kyselyn lopullista versiota.

Mitä tulee kyselyn lopulliseen ulkonäköön, pyrin kirjallisuuden ohjeita noudattaen luomaan kyselystä ulkoasultaan mahdollisimman helppolukuisen ja helposti vastattavan. Ryhmittelin kysymykset myös omiin kokonaisuuksiinsa: taustatiedot,

alueen palvelut, Hartolan vapaa-ajanasukkaat ry ja lopuksi, jotta vastaaminen oli vastaajalle mahdollisimman selkeää. Samalla uskon selkeiden kokonaisuuksien luoneen yhtenäisyyttä myös raportoinnin ja analysoinnin osalta. Lisäksi kysymysten yksinkertaisuuteen ja kielelliseen ymmärrettävyyteen keskityttiin huolellisesti.

Koska kyselyni koostui suurimmaksi osaksi strukturoiduista kysymyksistä, kiinnitin huomiota siihen, että en omalta osaltani olisi voinut jokaisessa kysymyksessä antaa vastaajalle kaikkia mahdollisia vastausvaihtoehtoja valmiiksi. Tämä puolestaan olisi voinut johtaa virheellisiin tuloksiin. Kyseinen asia on pyritty huomioimaan siten, että usein valmiiden vastausvaihtoehtojen lisäksi lisättiin kohta ”muu, mikä?”, jolloin vastaaja sai tuoda esiin myös oman vaihtoehtoisen vastauksensa.

Ensisijaisena tavoitteena kyselyn toteutukseen oli luoda mahdollisimman selkeä ja yhtenäinen kokonaisuus, johon olisi helppo ja mukava vastata. Halusin ulkonäön eroavan tyypillisistä musta-valkoisista kyselyistä ja päätinkin jo heti alkuun tehdä kyselystä keväisen pirteän vihertävillä sävyillä.

4.5 Toteutus ja analysointi

Kysely toteutettiin sähköisessä muodossa Webropol-ohjelman välityksellä maaliskuun alussa 5.3.2015–19.3.2015 välisenä aikana eli kahden viikon ajan. Lisäksi vastaajille annettiin mahdollisuus halutessaan vastata myös paperilla, mikäli se tuntui luontevammalta. Paperisia vastauslomakkeita sai Hartolan kunnantalolta sekä Heinonselta. Tällä pyrittiin varmistamaan aiemmin kuvattua ongelmallisuutta esimerkiksi ikäihmisten vastaamisessa sähköiseen kyselyyn. Sähköinen versio Hartolan kyselystä on nähtävissä liitteestä.

Ajanjakso kyselyn toteuttamiseen oli niin ikään tarkasti mietitty ja aloite siihen tuli ohjaajaltani. Hänen mukaansa maaliskuun alku oli loistava aika kyselyn teettämiseen, sillä monet vapaa-ajan asukkaat saattoivat talven jälkeen viettää ensimmäistä kertaa aikaansa vapaa-ajan asunnollaan hiihtolomalla, jolloin vastaaminen kyselyyn tuntui heille ajankohtaiselta. Mielestäni oli perusteltua hyödyntää tätä ohjetta toteutusajankohassa.

Keskustelimme aloitustapaamisessa toimeksiantajan ja ohjaajan kanssa siitä, miten saamme vastaajia houkuteltua vastaamaan tarvittaessa enemmän vastausajan puitteissa, mikäli vastauksia oli tullut tavoitteisiin nähden liian vähän. Tähän tarkoitukseen käytimme apunamme kahdesti muistutusta Hartolan vapaa-ajanasukkaat ry:n facebook-sivustolla. Sivuston ylläpitäjä laittoi asiaan liittyen muistutusta muutama päivä kyselyn julkaisemisesta ja vastaavasti muutamaa päivää ennen kyselyn päättymistä.

Saatekirjeen luonnosteli Heinonen, johon omalta osaltani lisäsin vain oman osuuteni opiskelijan roolissa. Saatekirjeen allekirjoitti lopulta sekä Heinonen että Olenius, jotta nimenomaan virallisuutta ja luotettavuutta saatiin herätettyä vastaajissa. Samalla oli tietysti toivomuksena nostaa vastausprosenttia edellisen tutkimuksen lukuihin nähden. Saatekirjeeseen voi tutustua tarkemmin liitteestä (liite1).

Saatekirje lähti vapaa-ajan asukkaille kunnan toimesta postilla noin viikkoa ennen kyselyn alkua kunnan vapaa-ajan osoiterekisteriin merkittyihin osoitteisiin. Tiedossa oli, että osoitteistossa oli omat puutteensa. Kyselyä markkinoitiin Hartolan kunnan Internet-sivustolla Ajankohtaista-osiossa, Hartolan vapaa-ajan asukkaat ry:n sivustolla sekä yhdistyksen Facebook-sivustolla. Lisäksi lähilehdessä oli artikkeli tutkimukseen liittyen ennen kyselyn julkaisua.

Kyselyn lopullisen version pohjana toimi vuoden 2007 kysely. Edellistä versiota muokattiin kuitenkin hyvin paljon: uusia kysymyksiä lisättiin, osa poistettiin kokonaan ja pääasiassa pyrittiin nopeuttamaan ja helpottamaan kyselyyn vastaamista. Vuoden 2007 tutkimuksen tekijät ehdottivat suoraa kysymystä Hartolan vapaa-ajan asukkaiden rahankäyttöön kunnassa, joten se päätettiin lisätä tuomaan lisätietoa vapaa-ajan asukkaiden merkityksestä kunnan taloudelle.

Kirjallisuudessa painotettiin kysymysjärjestyksen tärkeyttä ja tästä syystä kysely aloitettiin taustatiedoilla ja yleisillä kysymyksillä vapaa-ajan asumiseen liittyen. Vähitellen siirryttiin syvemmälle palvelujen käyttöön ja lopuksi pyydettiin vastauksia avoimiin, pohdintaa vaativiin kysymyksiin.

Webropolin kanssa oli alkuun haastetta, koska kyselyn lopullisen version ensimmäinen kysymys oli kaksiosainen. Varmistelin tekniseltä asiantuntijalta

mahdollisuutta saada se sellaisenaan järjestelmään, mutta se ei ollut käytännössä mahdollista. Ohjaajani sanoi tähän mielestäni hyvin, että ohjelma ohjaa tekemään kyselyn alusta asti perusoppeja noudattaen eli ei moniosaisia kysymyksiä helpottaen näin ollen myös jatkossa vaikkapa tulosten analysointia. Jaoin kyseisen kysymyksen kahteen osaan ja sen jälkeen yhteistyö Webropolin kanssa alkoikin sujua huomattavasti paremmin.

Webropolissa kyselyä luodessa pohdin lähinnä sivuasettelun merkitystä sekä mahdollisia pakollisia kysymyksiä vastaajalle. Sivuasettelussa päädyin lopulta jakamaan kysymykset aiheiden mukaan viidelle eri sivulle, mikä tuntui vastaajan kannalta loogisimmalta. Sivuasettelussa mietin pääasiassa sitä, että alussa ei olisi liian pitkää osiota näkyvissä ja näin ollen se ei vaikuttaisi vastaajan motivaatioon negatiivisesti. Vastaavasti kysymysten kanssa päädyin siihen, että en laittanut mitään kysymyksiä pakollisiksi vastata. Esimerkiksi avoimia kysymyksiä ei olisi tietysti voinut pakollisiksi laittaakaan, sillä se olisi voinut johtaa vastaajan turhautumiseen ja tätä kautta jopa vastaamatta jättämiseen. Pohdin myös sitä, että pakolliset kysymykset olisivat voineet ohjata vastaajaa ja lopulta johtaa siihen, että olisi vastattu vain tähdellä merkittyihin pakollisiin kysymyksiin.

Sähköistä versiota testautin ahkerasti muun muassa puolisoillani, vanhemmillani ja isovanhemmillani. Halusin saada sitä kautta palautetta ulkopuoliselta esimerkiksi kysymysten ymmärrettävyydestä tai muista seikoista, joihin olisi ollut vielä mahdollisuus tehdä muutoksia ennen kyselyn julkaisemista. En kuitenkaan saanut sitä kautta mitään korjaamista vaativaa palautetta.

Vastausaika kyselyyn päättyi torstaina 19.3.2015. Vastausten kokonaismääräksi muodostui lopulta 243 kappaletta, joista 237 oli sähköisiä ja kuusi kappaletta paperisia lomakkeita. Tarkastelin vastausmääriä myös kyselyn edetessä. Aloitusta seuraavana päivänä vastauksia Webropolissa oli 50 ja sunnuntai-iltana luku oli 90. Tämän jälkeen vastaaminen tasaantui ja vastauksia tuli tasaisesti lopun aikaa. Suurin osa eli yli kolmasosa vastauksista tuli siis käytännössä ensimmäisten päivien aikana.

Paperisia saatteita lähti kunnan toimesta yhteensä 1700 kappaletta (Laitinen 2015). Kyselyä markkinoitiin lisäksi Lähilehden artikkelissa, Hartolan omilla

Internet-sivuilla sekä Hartolan vapaa-ajan asukkaat ry:n Facebook- ja Internet-sivustoilla. Näin ollen kokonaisotos on kunnan osoitteistoa laajempi. Huomioitava seikka on sekin, että Hartolan vapaa-ajan osoiterekisteri ei ole täysin ajantasalla ja lopulta saatekirjeitä palautui kunnalle takaisin noin 70 kpl.

Aloitin analysoinnin syöttämällä paperiset vastaukset Webropoliin. Tämän jälkeen silmäilin yleisellä tasolla saamiani vastauksia ohjelman automaattisesti luomasta perusraportista. Olin positiivisesti yllättynyt, kuinka hyvin myös avoimiin kysymyksiin oli tullut vastauksia. Seuraavassa vaiheessa kävin vastaukset läpi kohta kohdalta tehden niistä erilaisia kysymykseen parhaiten sopivia taulukoita ja kuvioita. Tietyissä kysymyksissä oli aiheellista ottaa myös keskiarvoja selkeyttämään saatuja arvoja. Koin Webropolin analysointityökalut erittäin hyviksi ja niiden avulla tulokset olivat suhteellisen helposti muutettavissa sanallisesti analysoitavaan muotoon. Osa taulukoista on tehty myös Wordin avulla. Päätin käyttää joitakin kuvioita tulosten tulkinnassa havainnollistamaan ja selkeyttämään tärkeimpiä löydöksiä.

5 TUTKIMUSTULOKSET JA NIIDEN TULKINTA

Hartolassa oli vuoden 2013 lopussa yhteensä 2356 vapaa-ajan asuntoa.

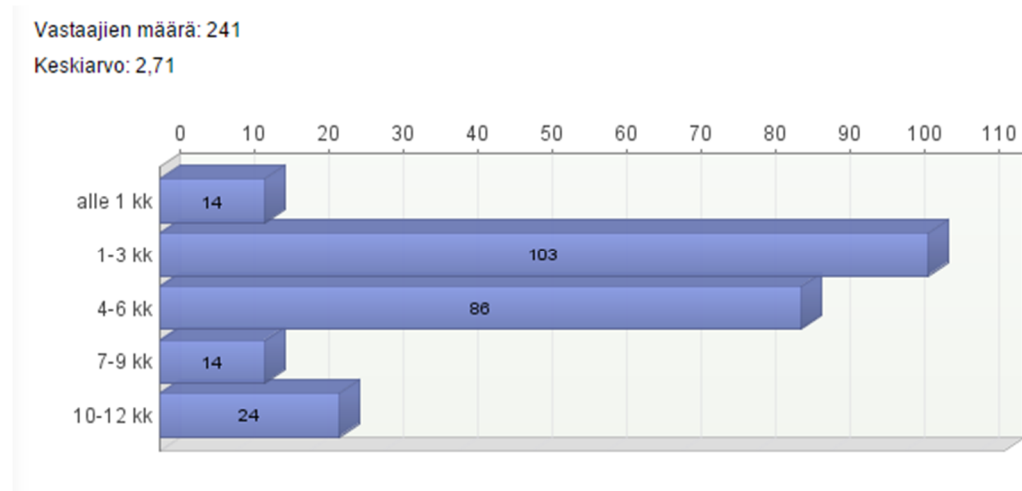
Vastaavasti kunnan väkiluku joulukuussa 2012 oli 3204 henkilöä. (Hartolan kunta 2014, 10; Tilastokeskus 2014a.) Saamieni vastausten perusteella Hartolassa vapaa-ajan asuntoa käyttää keskimäärin 3,7 henkilöä. Suuntaa-antavasti Hartolan vapaa-ajan asuntojen määrä keskimääräisellä talouskoolla kerrottuna olisi 8700 henkilöä. Vaikka kyseinen luku ei tietysti ole täysin paikkaansa pitävä, on kuitenkin selvää, että kyseisellä ryhmällä on merkittävä vaikutus palveluiden kysyntään ja tätä kautta kunnan talouteen.

Tämän opinnäytteen tarkoituksena on selvittää vapaa-ajan asukkaiden merkitystä palveluiden käyttäjinä sekä kartoittaa, millä tavoin vapaa-ajan asumisen monipuolistuminen näkyy. Lisäksi tutkitaan vapaa-ajan asukkaiden tyytyväisyyttä yleisellä tasolla Hartolan alueeseen. Jotta tutkimusongelmia on mahdollisuus käsitellä syvemmin, analysoin vain kysymykset 1-12, 15, 16 sekä 25–28. Muiden kysymysten aineiston luovutan toimeksiantajan ja kunnan hyödynnettäväksi.

Hartolan kysely antaa toimeksiantajalle, kunnalle ja muille alueen toimijoille reaaliaikasta tietoa erityisesti vapaa-ajan asukkaiden tyytyväisyydestä ja palvelutarjonnan tämän hetkisestä tilanteesta. Lopuksi annan Hartolalle kehitysehdotuksia, joita Hartola voisi hyödyntää tulevaisuudessa alueen toiminnan kehittämisessä.

5.1 Vapaa-ajan asuminen Hartolassa

Hartolassa vapaa-ajan asunnolla vietetään aikaa yleisimmin joko yhdestä kolmeen kuukauteen tai neljästä kuuteen kuukauteen vuoden aikana. Prosentuaalisesti yhdestä kolmeen kuukauteen aikaa vapaa-ajan asunnollaan viettää noin 43 prosenttia vastanneista ja vastaavasti neljästä kuuteen kuukauteen noin 36 prosenttia. Kaikkien vastausten keskiarvoksi saadaan 2,7 kuukautta vuodessa. Vapaa-ajan asunnollaan 10–12 kuukautta vuodessa viettää noin yhdeksän prosenttia kyselyyn vastanneista (kuvio 6).

KUVIO 6. Hartolassa vapaa-ajan asunnolla vietetty aika kuukausina (n=241)

Vuoden 2013 kansalaiskyselyssä keskimääräinen vapaa-ajan asunnon käyttöaste oli kolme ja puoli kuukautta vuodessa. Kesämökkibarometrissa vuonna 2009 vastaava luku oli kaksi ja puoli kuukautta. (Nieminen 2010, 7; Ponnikas ym. 2014, 68.) Näin ollen Hartolan vapaa-ajan asumisesta saatu käyttöasteen keskiarvo 2,7 kuukautta on jälleen linjassa muissa tutkimuksissa saatujen lukujen mukaisesti.

Käyttöasteeseen vaikuttaa suoraan muun muassa matkan pituus, vapaa-ajan asunnon varustelutaso, omistajatalouden ikä sekä talviasuttavuus. Yleisesti ottaen noin kolmannes vapaa-ajan asunnoista sopii ympärivuotiseen käyttöön.

Vastaavasti toisen tutkimuksen mukaan vuonna 2001 talviasuttavien vapaa-ajan asuntojen määrä oli noin puolet. (Hirvonen & Puustinen 2008, 29, 91; Nieminen 2010, 7, 40; Ponnikas ym. 2014, 68.)

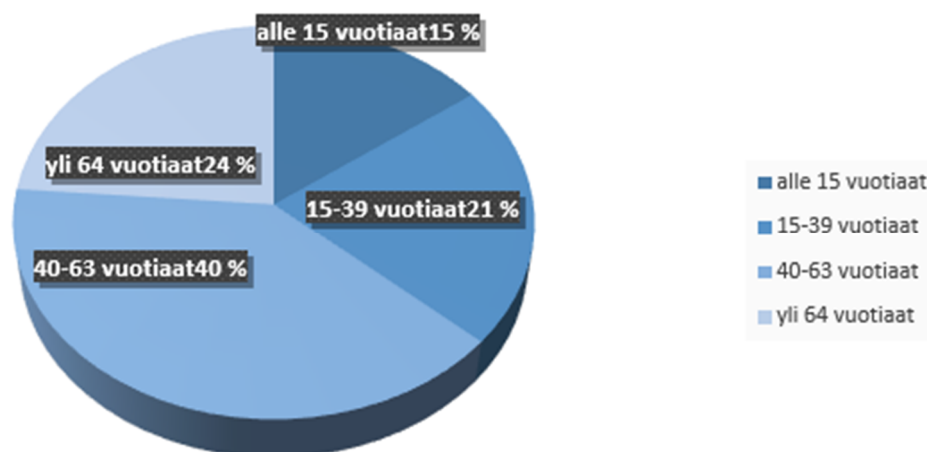
Hartolassa vapaa-ajan asunnoista puolet sopii ympärivuotiseen käyttöön. Mikäli vapaa-ajan asunto ei vielä ollut talviasuttava, oli vastaajalla mahdollisuus kertoa, oliko taloudessa pohdittu vapaa-ajan asunnon muuttamista talviasuttavaksi.

Kahdeksan vapaa-ajan asuntoa ollaan tulevaisuudessa muuttamassa talviasuttavaksi, joista neljässä muutos tullaan tekemään seuraavan kahden vuoden aikana. Vastaavasti loppuissa kohteissa talviasuttavuus tulee ajankohtaiseksi viiden vuoden sisällä.

Jos tulkitaan Hartolan vapaa-ajan asumista tarkemmin, voidaan päätellä, että alle yhden kuukauden käyttö on melkoisen varmasti riippuvainen matkasta vapaa-ajan asunnolle. Vastaajissa on mukana esimerkiksi ulkomailla ja pohjoisemmassa Suomessa asuvia vapaa-ajan asukkaita, jolloin pitkä matka heijastuu suoraan käyntikertoihin vapaa-ajan asunnolla. Puolet Hartolan vapaa-ajan asunnoista soveltuu ympärivuotiseen käyttöön. Huomion arvoista on se, että suurinta osaa käytetään edelleen yhdestä kolmeen kuukauteen vuoden aikana, joka tarkoittaa, ettei asuntojen talviasuttavuutta ole vielä täysin hyödynnetty. Tuloksista on kuitenkin havaittavissa, että neljästä kuuteen kuukauteen vapaa-ajan asuntoaan käyttää lähestulkoon yhtä paljon ja vastaavasti 10–12 kuukautta vapaa-ajan asuntoaan käyttää jo lähes 10 prosenttia. Edellä mainitusta luvusta voidaan päätellä, että ympärivuotinen käyttö tulee jatkossa lisääntymään myös Hartolassa.

Kyselyssä Hartolan vapaa-ajan asukkaat päätettiin ryhmitellä iän mukaan. Tuloksista ilmenee, että huomattava osuus vastaajista on keski-ikäisiä ja eläkeikäisiä. Vastauksia saatiin yhteensä 476 kappaletta, joista huomataan, että alle 15-vuotiaita vapaa-ajan talouksissa on ainoastaan 15 prosenttia ja 15-39 vuotiaita noin 21 prosenttia. Hartolan vapaa-ajan asukkaista 40 prosenttia kuuluu ikäryhmään 40-63-vuotiaat ja vastaavasti yli 64-vuotiaiden osuus oli 24 prosenttia (kuvio 7). Toisin sanoen vapaa-ajan asukkaista 64 prosenttia on yli 40-vuotiaita.

Suomessa vapaa-ajan asunnon omistajien keski-ikä vuonna 2012 on ollut 62 vuotta ja omistajat ovat yleisimmin keski- ja vanhuusikäisiä, näin ollen tulokset ovat yhtenäisiä vapaa-ajan asumisessa yleisesti saatuihin tuloksiin. 2004 tehdyn tutkimuksen mukaan jopa kolmannes kaikista vapaa-ajan asunnon omistajista on eläkeläisiä. (Hirvonen & Puustinen 2008, 30; Rantanen 2014, 9.)

KUVIO 7. Hartolan vapaa-ajan asukkaat ikäryhmittäin (n=476)

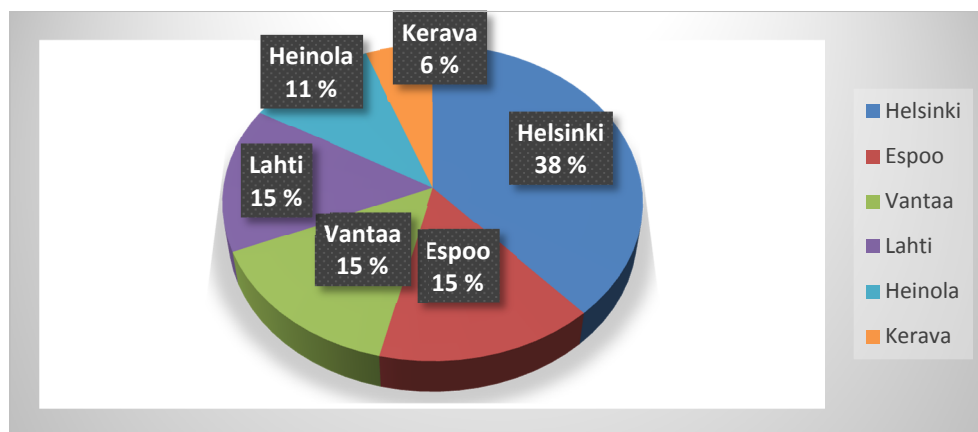
Hirvosen ja Puustisen (2008, 30) mukaan 1970- ja 1980-luvuilla rakennettiin suhteessa eniten vapaa-ajan asuntoja ja suuri osa niistä on edelleen alkuperäisillä omistajillaan. Tämä ilmiö selittää myös Hartolan vapaa-ajan asumisen ikärakennetta, sillä vapaa-ajan asunnot ovat mitä todennäköisimmin alkuperäisomistuksessa ja omistajat luonnollisesti ikääntyvät. Positiivista on, että 15-39-vuotiaiden määrä vapaa-ajan asukkaista tällä hetkellä on kuitenkin yli 20 prosenttia.

Jos taas tarkastellaan tarkemmin käyttäjien lukumäärää, kaksi henkilöä on yleisin vastattu talouden koko, mutta vastaavasti osaa vapaa-ajan asunnoista käyttää jopa 15 henkilöä. Tästä voi päätellä, että monessa tapauksessa käyttäjiä on esimerkiksi useammassa sukupolvessa tai vapaa-ajan asuntoja voi olla mahdollisesti yhteisomistuksessa. Vapaa-ajan asunto on ollut hartolalaisella vapaa-ajan asukkaalla hallussa keskimäärin 24 vuotta.

Suomessa vapaa-ajan asuntoa tutkimusten mukaan käyttää keskimäärin neljä henkilöä, joten Hartolan kyselystä saatu luku on linjassa vapaa-ajan asumisessa yleisesti vallitsevaan tilanteeseen nähden. Vapaa-ajan asuntoa käyttävät omistajien lisäksi usein myös sukulaiset ja ystävät. (Nieminen 2010, 33; Ponnikas ym. 2014, 66.)

Hartolan vapaa-ajan asukkaiden vakituinen asuinpaikka on 73 prosentilla vastaajista joko pääkaupunkiseudulla tai Päijät-Hämeen alueella. Eniten vapaa-

ajan asukkaita asuu Helsingissä. Laskettaessa prosentuaalinen osuus kokonaisvastauksista asuu Helsingissä vakituisesti noin 28 prosenttia kyselyyn vastanneista. Vastaavasti Espoossa, Vantaalla ja Lahdessa asuu jokaisessa kaupungissa noin 11 prosenttia Hartolan vapaa-ajan asukkaista (kuvio 8).

KUVIO 8. Hartolan vapaa-ajan asukkaiden yleisimmät vakituiset asuinpaikat (n=239)

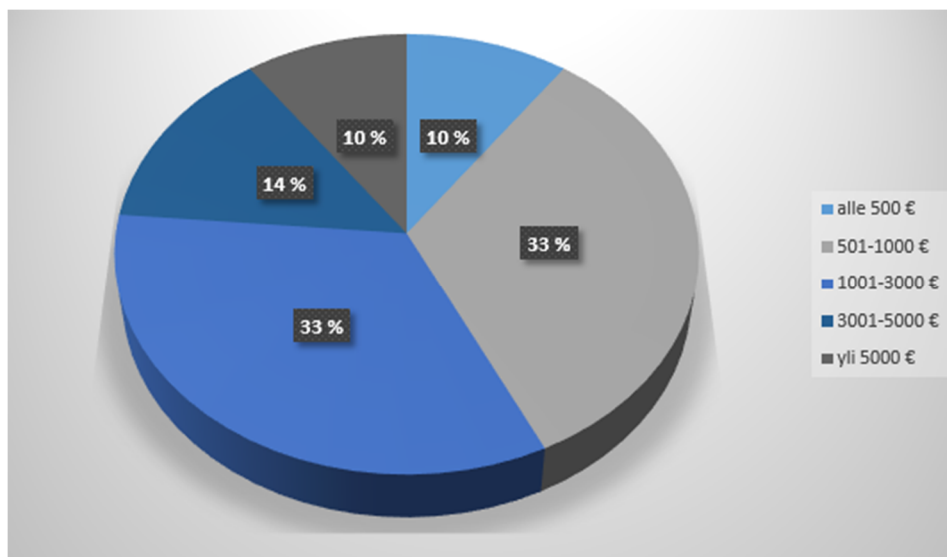
Vuoden 2009 kesämökkibarometrissa vapaa-ajan asunnon ja vakituisen asunnon välinen etäisyys oli keskimäärin 118 kilometriä. Pääsääntöisesti vapaa-ajan asunnot sijaitsevat lähellä vaikutuista asuinpaikkaa ja jopa 65 prosenttia omisti vapaa-ajan asuntonsa oman maakuntansa alueelta. Tästä poikkeuksena Uusimaa, jossa luku on noin 29 prosenttia. (Nieminen 2010, 7; Tilastokeskus 2014b.)

Hartolassa tilanne on jälleen hyvin samankaltainen kuin yleisesti Suomessa. Tarkkaa keskiarvoa matkan pituudeksi Hartolan vapaa-asunnolta vakituiseen asuinpaikkaan on hankalaa laskea, sillä vastattuja kaupunkeja on lukuisia. Vastauksista voidaan kuitenkin päätellä, että keskiarvo olisi samansuuntainen kuin tutkimuksessa vuonna 2009 valtakunnallisesti saatu matkanpituus, sillä suurin osa vastanneista asuu noin 180 kilometrin säteellä Hartolasta. Oman maakuntansa alueelta vapaa-ajan asunnon omistaa alle 20 prosenttia vastanneista, joten tämä luku Hartolan osalta on valtakunnallista arvoa pienempi. Toisaalta tiedossa oli, että pääkapunkiseudun asukkaista suuri osa omistaa vapaa-ajan asunnon oman maakuntansa ulkopuolelta, mikä puolestaan näkyy hyvin saaduissa vastauksissa.

5.2 Vapaa-ajan asukkaat palveluiden käyttäjinä

Hartolassa vapaa-ajan asukkaiden merkitys palveluiden hankinnassa oli kyselystä saatujen vastausten perusteella huomattava, sillä vapaa-ajan asukkaat käyttävät Hartolassa alueen palveluihin keskimäärin 2500 euroa vuoden aikana. Hartolan vapaa-ajan asukkaista 33 prosenttia kertoo käyttävänsä alueen palveluihin 501–1000 euroa vuodessa. Sama prosentuaalinen tulos saadaan myös 1001–3000 euroa välisen käytön osalta. Vastaavasti 14 prosenttia käyttää palveluihin 3001–5000 euroa vuodessa ja 10 prosenttia puolestaan kuluttaa rahaa alueella joko yli 5000 euroa tai alle 500 euroa vuoden aikana (kuvio 9).

Vastausten hajonta rahankäytössä oli hyvin suurta, sillä joissakin talouksissa palveluihin käytettiin rahaa jopa 25 000 euroa, kun taas vertailukohtana toisissa vastaukseksi saatiin 100 euroa. Vastaaja on toki arvioinut summan, eikä voida olettaa, että saadut summat ovat eurolleen oikein. Tästä voidaan kuitenkin päätellä, että rahaa käytetään huomattavia summia alueen palveluihin ja tietyissä talouksissa olisi varmasti mahdollisuus oikeanlaisilla toimenpiteillä saada summia kasvatettua entisestään.

KUVIO 9. Hartolan vapaa-ajan asukkaiden rahankäyttö (n=229)

Vuoden 2009 kesämökkibarometrissa selvisi, että vapaa-ajan asukkaat hankkivat päivittäistavaransa useasta paikasta muun muassa kotikunnastaan ja vapaa-ajan asuinkunnastaan. Vapaa-ajan asuinkunnassa asioitiin enemmän, mitä pidempään

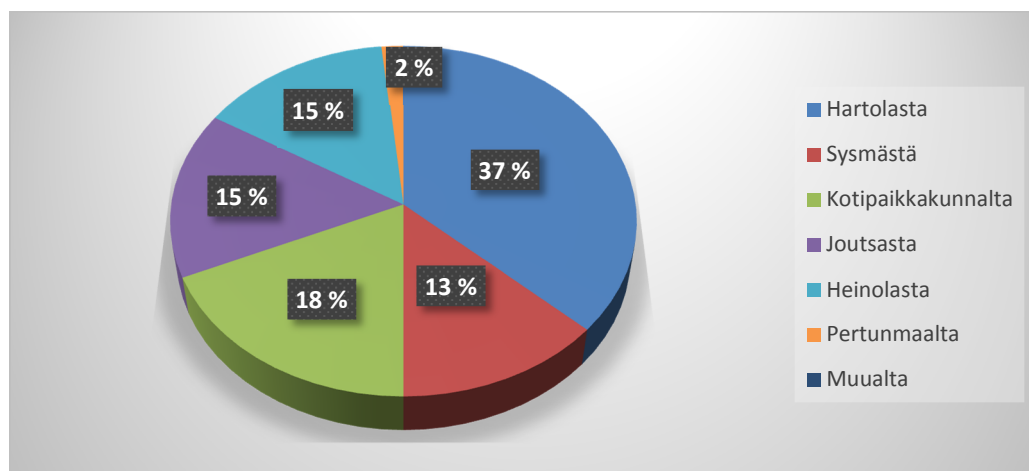
vapaa-ajan asunnolla vietettiin aikaa. Vapaa-ajan asukkaat käyttivät päivittäistavaroihin keskimäärin noin 26 euroa jokaista vapaa-ajan asunnolla vietettyä päivää kohti, mikä tarkoittaa noin 2000 euroa vuodessa. (Nieminen 2010, 38, 40.) Voidaan todeta, että rahankäyttöön liittyvät tulokset Hartolan osalta ovat hyvin yhtenäisiä kesämökkibarometrista saatujen vertailukohtien kanssa.

Hartolan palvelutarjonta vastaa 41 prosentin mielestä heidän tarpeisiinsa. Näin ollen 59 prosenttia ei koe palvelutarjonnan tyydyttävän heidän vapaa-ajan talouden tarpeita. Vastaavasti 29 prosenttia vastaajista kertoo, että heidän ostospaikkansa on vaihtunut viimeisten vuosien aikana. Molemmissa kohdissa oli mahdollisuus kertoa, miksi muutoksia on tapahtunut. Kommentteja tuli sekä puolesta että vastaan. 65 prosenttia kyselyyn vastanneista kertoo Hartolan alueen palveluiden muuttuneen viime vuosina hunompaan suuntaan. 30 prosenttia puolestaan on sitä mieltä, ettei muutosta ole tapahtunut ja ainoastaan viisi prosenttia uskoo palveluiden muuttuneen paremmiksi.

Vapaa-ajan asukkaat perustelevat ostospaikan säilymistä samana esimerkiksi siten, että heillä on halu tukea paikallista yritystoimintaa tai vastaavasti kerrotaan, että paikallaolo on lisääntynyt Hartolassa. Mikäli ostospaikka oli vaihtunut tai palvelutarjonnan ei koettu vastaavan tarpeita, oli suurin osa vastauksista Hartolan rautakaupan loppumiseen liittyen. Nyt remontoijilla ei ole muuta mahdollisuutta kuin hankkia tarvittavat tuotteet Hartolan ulkopuolelta, mikä koettiin hyvin harmillisena. Kommentteja oli lisäksi K-kaupan lopettamisesta sekä ylipäättään tarjonnan vähentymisestä ja etenkin päivittäistavarakaupan puolelle kaivataan kilpailua. Palveluiden aukioloajoista on huomautettu useaan kertaan ja niiden todetaan olevan varsinkin kesäaikaan liian lyhyet. Hartolaan kaivataan erikoisliikkeistä erityisesti ”Tokmannin tyylistä” sekatavara- sekä vaatekauppaa ja ruokakauppaa tai vaihtoehtoisesti torille tuoretiskiä. Moni vastaajista oli myös sitä mieltä, ettei vapaa-ajan asukkaiden mukanaan tuomaa potentiaalia ole huomioitu.

37 prosenttia vapaa-ajan asukkaista hankkii tarvittavat tuotteet ja palvelut Hartolasta. Saaduissa vastauksissa oli eroteltu Hartolan kirkonkylä ja kyläkauppa, mutta ne voidaan olettaa kuuluvan samaan, joten kohdat on yhdistetty. Seuraavaksi eniten asioidaan kotipaikkakunnalla (18 %) ja Sysmässä, Joutsassa

sekä Heinolassa asioidaan kussakin suurin piirtein yhtä paljon (kuvio 10). Mikäli vastaaja asioi jossakin muualla, oli vastauksena useimmiten Lahti.

KUVIO 10. Paikat, joista tuotteet ja palvelut hankitaan vapaa-ajan asunnolle (n=243)

Asukasmäärät vähenevät harvaanasutulla maaseudulla, mikä puolestaan vaikeuttaa peruspalveluiden ylläpitämistä, kehittämistä sekä paikallisen elinvoimaisuuden säilyttämistä. Maaseuduilla matkailun merkitys korostuu ja sen uskotaan olevan tärkeässä roolissa saaden ihmisiä jäämään sekä investoimaan alueen tulevaisuuteen. Vapaa-ajan asumisen sekä vakituisen asumisen muutosten mukanaan tuomat mahdollisuudet tulisi pyrkiä huomioimaan ja tätä kautta palvelutarjontaa kehittää paremmin muuttuvaa kysyntää vastaavaksi. Vapaa-ajan asukkaiden palveluiden käytön uskotaankin yleistyvän entisestään, mikä haastaa olemassa olevia palveluympäristöjä. (Andersson 2007, 17; Ponnikas ym. 2014, 19; Rantanen 2014, 7, 9.)

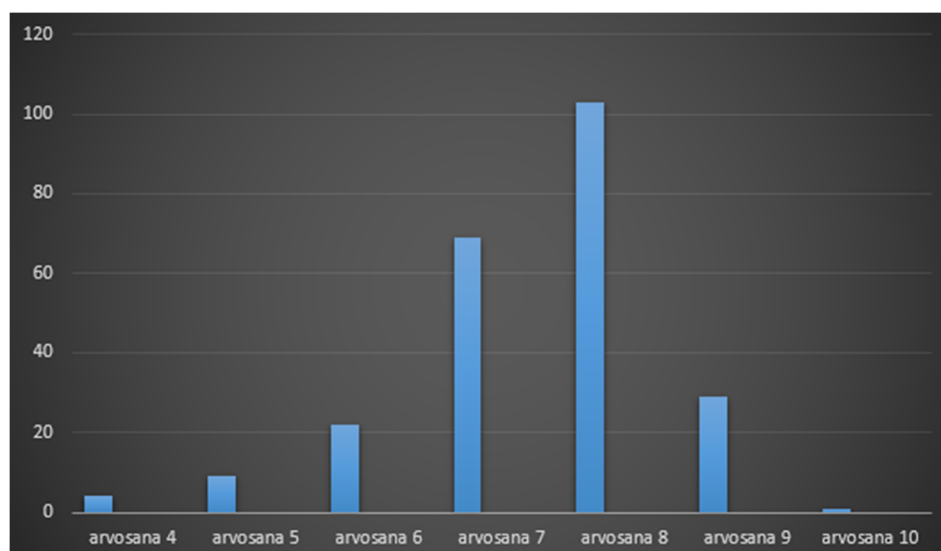
Palvelutarjonnan suunta on huolestuttava, sillä 30 prosenttia kertoo ostospaikkansa vaihtuneen viimeisten vuosien aikana. Vastaavasti 59 prosenttia on suoraan sitä mieltä, ettei Hartolan palvelutarjonta vastaa heidän tarpeitaan ja 65 prosenttia tuo ilmi, että alueen palvelut ovat viime vuosina muuttuneet huonompaan suuntaan. Näistä voidaan päätellä ensinnäkin se, että potentiaalia vapaa-ajan asukkaiden puolesta löytyisi, kunhan se osattaisi oikein hyödyntää. Tilanne on tietysti haastava, sillä vaikka vapaa-ajan asuntojen käyttöaste lisääntyy, ei tällä hetkellä vapaa-ajan asukkaiden mukanaan tuoma palvelukysyntä ole kaikissa tapauksissa ympärivuotista, mikä taas hankaloittaa uuden

liiketoiminnan syntymistä. Palvelutarjontaan tulisi keskittyä erityisesti kesäaikaan, hyödyntäen jo olemassa olevien palveluiden kehittymismahdollisuudet. Tämä edellyttää uudenlaisten yhteistyömallien hyödyntämistä erityisesti kunnan taholta.

Vuoden 2013 kansalaiskyselyssä maaseudun asukkailta tiedusteltiin palveluiden riittävydestä. Vastaajista 43 prosenttia piti oman alueensa palveluita riittävinä ja vastaavasti 40 prosenttia kertoi, ettei alueen palvelutarjonta ollut riittävää. Lisää kaivattiin erityisesti erikoisliikkeitä, päivittäistavarakauppoja sekä pankki- ja postipalveluita. (Ponnikas ym. 2014, 52–53.) Oheisia tuloksia tarkastelemalla voidaan nähdä huomattavan paljon yhtenäisyyksiä Hartolan kyselyn vastauksissa. Näin ollen on havaittavissa, että Hartolan tilanne palvelutarjonnan osalta on hyvin samankaltainen kuin muillakin maaseutualueilla.

5.3 Tyytyväisyys vapaa-ajan asuinkuntaan

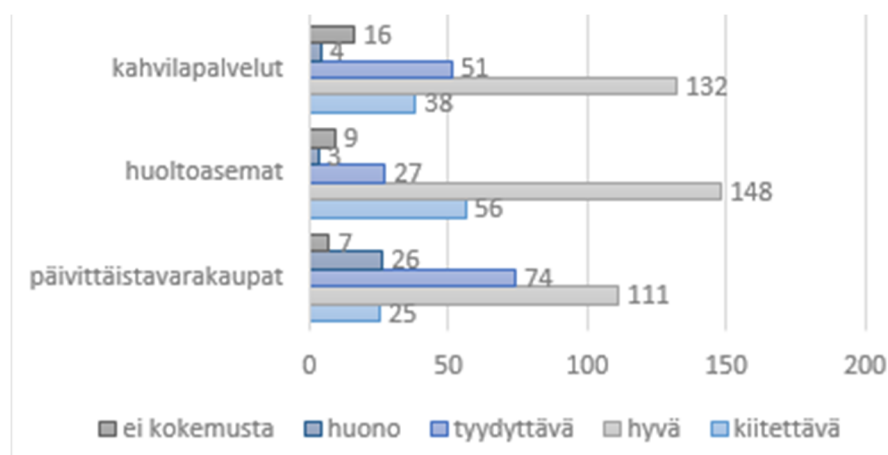
Kyselyssä tiedusteltiin vapaa-ajan asukkaiden yleistä tyytyväisyyttä Hartolaan. Vastaukset pyydettiin antamaan kouluarvosanoin neljästä kymmeneen ja keskiarvoksi saadaan 7,5 eli Hartolaan ollaan melko tyytyväisiä. Kouluarvosanana tämä tarkoittaisi tyydyttävän ja hyvän välimaastoa. Arvosanan neljä tai viisi antoi vastaajista viisi prosenttia, arvosanan kuusi 9 prosenttia ja arvosanan seitsemän 29 prosenttia. Eniten vastauksia sai numero kahdeksan, jonka osuus oli 43 prosenttia. Arvosanaan yhdeksän Hartola ylsi 12 prosentin mielestä ja vastaavasti täyden kymppin antoi vain alle puoli prosenttia vastaajista (kuvio 11). Kokonaisarvosana on suhteellisen hyvä, mutta jos huomioidaan, että arvosanan neljän ja seitsemän välillä on antanut yhteensä 44 prosenttia vastaajista, on Hartolalla selvästi joissakin asioissa parannettavaa.

KUVIO 11. Hartolan saamat arvosanat neljästä kymmeneen (n=237)

Palvelut jaetaan usein julkisiin ja yksityisiin. Vuoden 2013 tutkimuksessa maaseuduilla päivittäistavarakauppaa, postia ja jätehuoltoa käytti lähes puolet kyselyyn osallistuneista. Lisäksi lääkärin palveluita, pankkia ja terveyskeskuspalveluita omalla paikkakunnallaan hyödynsi yli 40 prosenttia vastanneista. Samalla tiedusteltiin myös tyytyväisyyttä oman alueen palveluihin. 80 prosenttia oli tyytyväisiä kirjastoon, päivittäistavarakauppoihin, jätehuoltoon sekä liikunta- ja virkistyspalveluihin. Tyytymättömmimpiä oltiin erikoisliikkeiden palveluihin. (Ponnikas ym. 2014, 40, 45, 52–53.) Hartolasta saaduissa vastauksissa on nähtävissä useita samankaltaisuuksia.

Hartolan tämän vuotisessa kyselyssä palvelut on jaettu selkeyden vuoksi julkisiin ja yksityisiin palveluihin. Julkisten ja yksityisten palveluiden kokonaistulokset ovat luettavissa liitteestä. Päivittäistavarakaupat, huoltoasemat sekä kahvilapalvelut ovat vapaa-ajan asukkaiden toimesta kolme käytetyintä yksityistä palvelua. Kyseiset palvelut saavat myös eniten kiitettäviä arvosanoja vastaajilta (kuvio 12). Vaikka vastaajilta ei suoraan kysytty, mitä palveluita he käyttävät, on saaduista vastauksista pääteltävissä ”ei kokemusta” kohdan kautta, mitä palveluita vapaa-ajan asukkaat ovat käyttäneet. Mikäli vastaajilla ei ole kokemusta kyseisestä palvelusta, voidaan ajatella, että heistä löytyisi varmasti uusia potentiaalisia asiakkaita.

KUVIO 12. Kolme eniten käytettyä yksityistä palvelua arviointineen

Päivittäistavarakauppoja on käyttänyt 97 prosenttia vapaa-ajan asukkaista ja 46 prosenttia käyttäjistä on arvioinut sen hyväksi. Vastaavasti tyydyttävän arvosanan päivittäistavarakaupoille antaa 30 prosenttia vastaajista, huonoon 11 prosenttia ja 10 prosenttia kiitettävän (kuvio 12). Arvosanoissa on nähtävillä hyvin erisuuntaisia vastauksia, mikä puolestaan kertoo siitä, että käyttäjillä on toki omanlaiset vaatimuksensa palveluihin liittyen.

Huoltoasemia on käyttänyt 96 prosenttia Hartolan vapaa-ajan asukkaista. Arvosanat ovat jakautuneet siten, että suurin osa (61 %) arvioi sen hyväksi, 11 prosenttia tyydyttäväksi, 23 prosenttia kiitettäväksi ja vain yksi prosentti antaa alueen huoltoasemille arvosanan huono (kuvio 12). Tästä nähdään, että huoltoasemat vastaavat paremmin valtaosan toivomuksia kuin päivittäistavarakaupat. Huoltoasemat saavat yksityisistä palveluista eniten kiitettäviä arvosanoja.

Kahvilapalveluita vapaa-ajan asukkaat ovat käyttäneet kolmanneksi eniten, sillä vain seitsemällä prosentilla ei ole kokemusta kyseisistä palveluista. Kahvilapalvelut arvioidaan muiden tavoin pääasiassa hyväksi (55 %), mutta lisäksi tyydyttävän arvosanan antaa 21 prosenttia, 16 prosenttia kiitettävän ja huoltoasemien tavoin vain kaksi prosenttia pitää kahvilapalveluita huonona (kuvio 12).

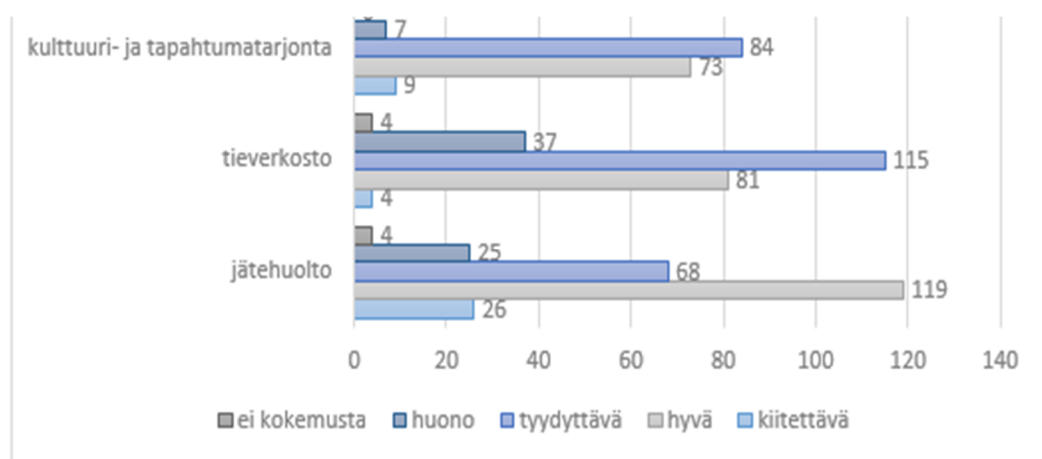
Yksityisistä palveluista vähiten kokemusta näyttää vastausten perusteella olevan kauneushoidosta, sillä vain 32 prosenttia on käyttänyt kyseisiä palveluita.

Muita vapaa-ajan asukkaille tuntemattomampia yksityisiä palveluita ovat majoituspalvelut, joita on käyttänyt 36 prosenttia vastaajista sekä matkahuolto, josta kokemusta on 47 prosentilla kyselyyn osallistuneista. Majoituspalveluiden vähäinen käyttö on tietysti ymmärrettävää, sillä käytettävissä on oma vapaa-ajan asunto, eikä välttämättä koeta tarpeelliseksi maksaa erikseen majoituksesta. Vastaavasti matkahuollon palveluita moni ei välttämättä tarvitse vapaa-ajan asunnolla ollessaan. Liikennepalveluita sekä virkistys- ja liikuntapalveluita on käyttänyt noin puolet vapaa-ajan asukkaista.

Alussa totesin, että huoltoasemat, kahvilapalvelut sekä päivittäistavarakaupat saavat eniten kiitettäviä arvosanoja. Vastaavasti eniten huonoja arvosanoja saa rautakauppa (68%), erikoisliikkeet (30%), pankkipalvelut (17%) ja rakennuspalvelut (14%). Erikoisliikkeet saavat maaseutualueilla valtakunnallisestikin katsottuna yleisimmin huonoa palautetta kysyttäessä palvelutarjonnan tilasta, joten Hartolankaan osalta tähän ei saada poikkeusta. Aiemmin kävi ilmi, että rakennuspuolella suureksi puutteeksi vapaa-ajan asukkaiden keskuudessa koetaan rautakaupan lopettaminen, joka on nähtävissä jälleen.

Yksityisten palveluiden tavoin halusin nostaa kolme eniten vapaa-ajan asukkaiden käyttämää julkista palvelua havainnollistamaan saatuja tuloksia. Käytetyimpiä palveluita ovat jätehuolto, josta kokemusta on 98 prosentilla vastaajista sekä samalla prosentuaalisella määrällä tieverkosto. Kulttuuri- ja tapahtumatarjontaan on osallistunut 78 prosenttia kyselyyn vastanneista vapaa-ajan asukkaista (kuvio 13).

49 prosenttia vastaajista arvioi jätehuollon hyväksi. Tyydyttävänä sitä pitää 28 prosenttia, kiitettävänä 11 prosenttia ja huonona 10 prosenttia. Tieverkoston osalta vastauksia tulee eniten tyydyttävään (48%). Hyvän arvosanan sille antaa 34 prosenttia, huonon 15 prosenttia ja vain kaksi prosenttia arvioisi Hartolan tieverkoston kiitettäväksi. Kulttuuri- ja tapahtumatarjonnan osalta eniten vastaajista antaa arvosanan tyydyttävä (35%). Hyvänä sitä pitää 30 prosenttia kyselyyn vastanneista, kiitettävänä neljä prosenttia ja huonona kolme prosenttia (kuvio 13).

KUVIO 13. Kolme eniten käytettyä julkista palvelua arviointineen

Vähiten kokemusta vapaa-ajan asukkailla on vastausten perusteella monitoimihallista, sillä 86 prosenttia kertoo, ettei heillä ole siitä kokemusta. Myös matonpesupaikkoja on käyttänyt vain 39 prosenttia kyselyyn osallistuneista. Noin puolet vastanneista on käyttänyt kirjastoa, yleisiä vene- ja uimarantoja, ulkoilureittejä ja viitoituksia, terveyskeskusta, ympäristönvalvontaa ja muita kunnan viraston palveluita. Hartolan monitoimihalli on avattu vasta tämän vuoden tammikuussa, joten on selvää, etteivät kaikki vapaa-ajan asukkaat ole ehtineet paikkaa vielä käyttää. Toivottavasti asiasta on kuitenkin tiedotettu tai tullaan tiedottamaan uudessa palveluoppaassa, jotta halukkaat saavat tiedon kyseisestä mahdollisuudesta. Joidenkin julkisten palveluiden, kuten kirjaston ja ulkoilureittien ja viitoitusten vähäinen käyttö on mielestäni yllättävää. Toisaalta tämä kuvanee sitä, että Hartolan vapaa-ajan asukkaista moni on ikäihmisiä, jolloin liikunnallinen puoli voi jäädä vähemmälle. Toisaalta kirjastoa käyttävät mahdollisesti vain pidempään vapaa-ajan asunnollaan aikaa viettävät.

Eniten kiitettäviä arvosanoja saavat kirjasto (16%), matonpesupaikat (12%) sekä jätehuolto (11%). Vastaavasti julkisten palveluiden osalta huonoimmaksi arvioidaan tieverkosto (15%), jätehuolto (10%) ja terveyskeskus (10%). Mielenkiintoista on mielestäni se, että osa vastaajista pitää jätehuoltoa kiitettävänä, kun taas osan mielestä se on huonoa. Tämä voi tietysti olla riippuvainen monesta eri tekijästä, kuten vakituisen asuinpaikan jätehuollosta

vertailukohtana, vapaa-ajan asunnon sijainnista tai naapuruston käyttäytymisestä jätteiden suhteen.

Yhteenvetona yksityisten- ja julkisten palveluiden käytöstä voidaan todeta, että kokonaislukemia tarkasteltaessa kiitettävänä tai hyvänä niitä pitää noin 32 prosenttia vastanneista. Saadut arviot ovat hyvin samansuuntaisia, suurimmat erot yksityisten ja julkisten palveluiden osalta tulevat arvosanan huono ja ei kokemusta välillä. Kokonaisuudessaan julkiset palvelut arvioi huonoksi kuusi prosenttia, kun yksityisten palveluiden osalta vastaava luku on 13 prosenttia. 44 prosentilla Hartolan vapaa-ajan asukkaista ei ole kokemusta yhdestä tai useammasta julkisesta palvelusta. Yksityisten palveluiden puolella luku on hieman pienempi, 34 prosenttia. Voidaan sanoa, että Hartolan alueen palvelut koetaan suhteellisen hyviksi. Tietysti parannettavaa löytyy aina, kuten aiemmin jo mainitsinkin.

5.4 Hartolan vahvuudet ja kehityskohteet

Vapaa-ajan asumiselta haetaan rentoutumista, luonnon rauhaa sekä vaihtelua omaan arkeen. Vapaa-ajan asunnolla vietetään paljon aikaa ulkona omia mielipuuhiä tehden ja perheen kanssa oleillen. Maaseutubarometrissa maaseutu kuvastaa vastaajalla ennen kaikkea luontoa, aitoutta ja hyvää elämää. (Alasuutari & Alasuutari 2010, 10; Ponnikas ym. 2014, 66; Rahkonen & Aho 2014, 7.)

Hartolasta saaduissa vastauksissa on havaittavassa monia yhtäläisyyksiä. Vapaa-ajan asumisen kannalta merkityksellisimmiksi arvosanalla erittäin tärkeä tai tärkeä koettiin rauhallisuus (99%), ympäristön ja vesistöjen puhtaus (99%) ja luonnon läheisyys (99%). Tärkeänä puolestaan pidettiin myös tiedottamista (84%), kulkuyhteyksiä (81%) sekä palveluiden monipuolisuutta (80%). Vähiten tärkeimpiä tekijöitä vapaa-ajan asukkaille arvosanoilla vähän merkitystä tai ei merkitystä olivat harrastusmahdollisuudet (66%) ja tapahtumatarjonta (59%). Palveluiden läheisyys saa eniten kaksijakoisia vastauksia, mutta enemmistö arvioi sen kuitenkin merkitykselliseksi arvioilla erittäin tärkeä tai tärkeä (68%). Tarkemmat vastaustiedot löytyvät liitteestä (liite 3).

Ponnikas ym. (2014, 11) korostaa, että harvaanasuttujen maaseutualueiden tärkeimpiä asioita ovat puhdas ympäristö, maisemat, maaseudulle tyypillinen

elämänculttuuri sekä luonnonvarat. Edellä kuvatuista tuloksista voidaan päätellä Hartolan vapaa-ajan asukkaiden motiiveja vapaa-ajan asumiseen liittyen. Toisin sanoen juuri näitä käytettävissä olevia arvokkaita tekijöitä tulisi pyrkiä hyödyntämään niin vapaa-ajan asumisessa kuin uudenlaisen yritystoiminnan kehittämisessä.

Hartolan vapaa-ajan asukkaita pyydettiin kertomaan, mikä Hartolassa on vapaa-ajan asukkaan kannalta parasta. Vastauksia saatiin hieno määrä (n=201), joten suuresta määrästä johtuen vain osa avointen kysymysten vastauksista on saatavilla liitteestä. Huomattavan määrän mainintoja saa luonto ja sen kauneus, vesistöjen puhtaus, alueen rauhallisuus sekä hyvät kulkuyhteydet pääkaupunkiseudulta. Hartolan koetaan olevan tarpeeksi suuri kunta, josta löytyy lähes kaikki tarvittava, mutta toisaalta riittävän pieni luomaan maalaispitäjän tuntua. Golf- kenttä ja Linna-hotelli muodostavat yhdessä hyvän tapahtumakeskuksen kesäaikaan. Eräs vastaaja tiivistää Hartolan vahvuudet seuraavasti:

Yhdeltä parkkipaikalta voi hoitaa monta asiaa, ei parkkimaksuja ja parkkitilaa löytyy! Kotiruokaa ja kotikahviloita. Ylimääräiset mökkivieraat pystyy majoittamaan tai ruokkimaan tasokkaasti aleen majoituspalveluissa. Mukavia ihmisiä ja ystävällistä palvelua. Hienot maisemat ja Kuningaskuntahistoria!.

Lisäksi Hartolan vapaa-ajan asukkaat antavat kiitosta yrityksille, matonpesupaikoille ja tapahtumatarjonnalle. Aktiivisen liikunnan mahdollisuuksia arvostetaan sekä leppoisaakin meininkiä erityisesti kesäisin. Marjamaat, metsät, kirjasto ja sosiaaliset suhteet koetaan myös tärkeiksi.

On todettu, että vapaa-ajan asunto voi olla erittäin tärkeä osa omistajansa identiteettiä (Hall & Müller 2004, 3). Moni vastaaja kokee Hartolan olevan hyvin tärkeä osa omia juuriaan esimerkiksi alueella edelleen asuvien sukulaisten ansioista. Mielestäni erään vastaajan teksti, kuvaa identiteettiä parhaimmillaan:

Olen kunnan ja paikallisten silmissä mökkiläinen/kesä-asukas tai joku vapaa-ajan asukas, mutta äitini suku on Hartolasta ja aina kun tulen Hartolaan, niin tuntuu siltä kuin tulisi kotiin. Sinne on vuoden ajasta riippumatta kiva tulla ja sieltä on aina yhtä vaikea lähteä pois. Hartolassa minut on kastettu ja siellä minut laitetaan multiin kun se aika koittaa. Parasta Hartolassa on kuitenkin se hetki, kun istun bussissa matkalla kohti Hartolaa. En välitä siitä että bussissa on kuuma ja huono

ilmavaihto, koska minua ollaan bussipysäkillä vastassa ja kaikki on vielä edessä. Ei ole enää pitkä aika siihen, että kukaan ei enää ole minua vastassa kun tulen Hartolaan ja sitä ei millään haluaisi ajatella. Hartolassa routa nostaa jatkuvasti uusia kiviä maan pintaan, siellä suo tuoksuu oudolle ja kun lehdet putoavat puista syksyllä, nousee taivas aina korkeammalle.

Vastaavasti vapaa-ajan asukkailta haluttiin tietysti saada myös tietoa, missä kaivataan eniten kehitystä. Vastauksia saatiin yhteensä 194 kappaletta. Ehdottomasti suurimmaksi puutteeksi nousi jälleen rautakaupan lopettaminen. Lisäksi hyvin monet kaipaavat taas kilpailua päivittäistavarakaupan puolelle K-kaupan päättymisen jälkeen. Palautetta tuli tieverkoston huonosta kunnosta, tiedottamisen puutteellisuudesta sekä huonoista Internetyhteyksistä. Moni kaipaa myös lisää ostosmahdollisuuksia ja tätä kautta erikoisliikkeitä Hartolaan. Erikoisliikkeiden puute on näkynyt myös useaan otteeseen tuloksia läpikäydessä.

Vapaa-ajan asukkaat kaipaavat kauppaan tuoretiskiä tai vastaavasti toria, josta saisi paikallisesti tuotettua lähiruokaa. Monet kertovat asiointinsa kohdistuvan nyt muualle, kun Hartolassa ei ole toivottua tarjontaa. Lisäksi aukioloaikoja toivotaan pidemmiksi etenkin kesäaikaan. Useassa kommentissa todetaan, ettei vapaa-ajan asukkaiden muodostamaa potentiaalia hyödynnetä riittävän hyvin palvelutarjonnassa. Mielestäni erään vapaa-ajan asukkaan ajatus pop-up tyylistä kaupoista on erittäin varteenotettava:

Hartolan keskustan palvelut näivettyvät kovaa vauhtia. kuluneen 16 vuoden aikana ensin hävisivät molemmat rautakaupat, sitten k-kauppa ja siwa. Kylälle pitäisi ehdottomasti saada enemmän tarjontaa ruokapuolelle, nykyinen S-market ei ole laadultaan hyvä ja esim. lihatiski puuttuu kokonaan. Samoin hinnoittelu on pielessä. Nyt rautakaupan ja kunnollisen lihatuotekaupan puute ajaa kovin monesti asioille joko Joutsaan tai Sysmään. Kunnan pitäisi tukea esim. kesäisiä POP-UP -kauppoja, jotta tarjontaa saataisiin edes kesä-aikana lisää.

Kunnan kehittämiseen toivotaan panostusta ja tätä kautta lisää asukkaita, yrityksiä, vapaa-ajan palveluita ja keskustan virkistämistä. Tapahtumatarjontaan pyydetään lisää ulottuvuuksia ja ylipäänsä yhteisöllisyyttä kaivataan enemmän. Näiden lisäksi kritiikkiä tulee julkisen liikenteen huonoudesta ja sen aiheuttamasta

kulkemisen vaikeudesta. Vapaa-ajan asukkaat toivovat jätehuoltoon yhteneisyyttä eri alueilla ja ehdottavat energiajätekeräystä sekä ”rojunkeräysviikkoa”. Muutama vastaaja kokee erittäin tärkeänä terveydenhuollon eheyttämisen Hartolan alueella.

Minusta on erittäin hienoa, että Hartolassa ollaan kiinnostuneita vapaa-ajan asukkaiden tyytyväisyydestä ja haetaan kyselyn muodossa tietoa mahdollisista kehityskohteista. Maaseuduilla eletään haastavia aikoja väestön vähentyessä, jolloin kunnalle ja alueen toimijoille on ensisijaisen tärkeää huomioida vapaa-ajan asukkaiden muuttuvat tarpeet lähitulevaisuudessa tärkeänä osana palveluiden kysyntää. Koska Hartolassa vapaa-ajan asukkaiden suurin ryhmä muodostuu keski-ikäisistä ja eläkeläisistä, on oleellista huomata, että vapaa-ajan asuntojen ympärivuotisen käytön lisääntyminen tulee näkymään eniten juuri kyseisissä ikäryhmissä. Tämä edellyttää, että palvelutarjonnan monipuolisuuteen on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota.

Tiedotuspuoleen liittyen suosittelen hyödyntämään Hartolan omien Internet sivujen potentiaalin ja laittamaan sinne esille kaiken mahdollisen tiedon tapahtumatarjonnasta alueen palvelutuottajiin. Lisäksi Hartolan palveluopas on monelle hyvin tärkeä, joten siihen tulee myös panostaa. Ylipäänsä pienen kunnan tilanteen huomioon ottaen kaikki yhteistyö eri palvelutarjoajien kanssa on erityisen tärkeää. Mielestäni Hartolan tulisi pohtia lisänäkyvyyttä sosiaalisessa mediassa reaaliaikaisesti esimerkiksi Facebookissa, jota puolestaan voisi hyvin hyödyntää vaikkapa suoraan lisätutkimusten toteutuksessa.

Tämän vuotisen kyselyn tuloksia olisi mielestäni aiheellista käydä läpi yhdessä kunnan, vapaa-ajan asukkaat ry:n sekä alueen oleellisten toimijoiden kanssa. Vastauksissa on uutta tietoa edelliseen vuoden 2007 tutkimukseen verrattuna ja jokaisen toimijan olisi hyvä tiedostaa Hartolan vapaa-ajan asukkaiden mielipiteet pääpiirteittäin, ovathan he kuitenkin merkittävä osa kunnan palvelutarpeen muodostumisessa. Vastaavasti toivon, että toimeksiantaja Hartolan vapaa-ajan asukkaat ry hyödyntää yhdistyksestä saatuja tuloksia toimintansa kehittämiseen, vaikka analysoinnin osalta tuloksia ei ollut tässä opinnäytteessä mahdollisuutta käydä läpi.

Tyytyväisyys alueen palvelutarjontaan on selvästi laskenut vuoden 2007 tehdyn tutkimuksen jälkeen, jota kuvaa hyvin esimerkiksi se, että 29 prosenttia on vaihtanut ostopaikkaa viimeisten vuosien aikana. Mielestäni kunnan olisi aiheellista jollain tapaa tutkia tarkemmin vapaa-ajan asukkaiden ostokäyttäytymistä. Tämän kyselyn avulla luodaan suunta yleiselle tyytyväisyydelle, mutta saatujen vastausten perusteella, olisi mielestäni tärkeää selvittää, miksi monen vapaa-ajan asukkaan mielestä vaikkapa Sysmä vastaa monin tavoin paremmin heidän tarpeisiinsa. Vapaa-ajan asukkaista löytyy suuri määrä asiakaspotentiaalia, jota ei ole nyt täysin hyödynnetty. Tätä puolsi esimerkiksi se, kuinka monella ei ollut lainkaan kokemusta tietyistä alueen palveluista. Hartolan kannalta olisi oleellista saada enemmän tietoa siitä, millaisia palveluita alueelle kaivataan.

Vastaavasti yleisemmällä tasolla vapaa-ajan asumista ja erityisesti vapaa-ajan asukkaiden vaikutusta palveluiden käyttöön on tutkittu hyvinkin vähän, joten tulevaisuudessa opinnäytetyönaihetta mieltävän opiskelijan kannattaa edottomasti huomioida tämä kiinnostava ja suomalaisille aina ajankohtainen aihe. Mielenkiintoista olisi myös toteuttaa jatkossa vapaa-ajan asumiseen liittyvä kysely esimerkiksi yhteistyössä muiden Päijät-Hämeen alueen lähikuntien kanssa, jolloin olisi mahdollisuus saada entistä enemmän yleistettävissä olevaa tietoa alueen vapaa-ajan asumisen kehittämisen tueksi.

Kuten edellisen tutkimuksen tekijät mainitsivat, vapaa-ajan asumisen kysely tulee toistaa jatkossakin tasaisin väliajoin ja tätä kautta huomioida ennakoitavissa olevat muutokset riittävän ajoissa. Kyselututkimuksen teettäminen on mielestäni hyvää mainosta kunnalle ja kuvastaa lisäksi, että alueeseen todella halutaan panostaa ja tehdä resurssien puitteissa kaikki voitava myös vapaa-ajan asukkaiden toiveet huomioon ottaen.

5.5 Vertailu vuoden 2007 kyselyn tuloksiin

Suurimmat muutokset verrattuna edelliseen vuoden 2007 vapaa-ajan asukaskyselyyn ovat tapahtuneet vastaajien tyytyväisyydessä alueen palvelutarjontaan. Edellisessä tutkimuksessa palvelujen monipuolisuus ja läheisyys oli yksi Hartolan tärkeimmistä vetovoimatekijöistä ja tutkimuksen

tekijät toivoivatkin kunnan keskittyvän palveluiden ylläpitämiseen sekä uuden yrittäjätoiminnan mahdollisuuksien edesauttamiseen. Edellisessä kyselyssä 75 prosenttia vastaajista oli kokenut Hartolan palvelutarjonnan vastaavan omia tarpeitaan ja 90 prosentilla ostospaikka oli pysynyt samana lähivuosina. Lisäksi viime kerralla oli saatu mainintoja päivittäistavarakauppojen tarjonnan parantumisesta ja S-marketin tuoman kilpailun lisääntymisestä. (Rantanen & Toivanen 2008, 48, 61, 67.)

Tämän vuoden kyselyssä 42 prosenttia vastaajista pitää palvelutarjontaa omia tarpeitaan vastaavana ja 72 prosentilla ostospaikka on pysynyt samana lähivuosien aikana. Toisin sanoen 33 prosenttia vastaajista, jotka edellisessä kyselyssä olivat tyytyväisiä Hartolan palvelutarjontaan kokee nyt, ettei palvelutarjonta enää vastaa heidän tarpeitaan. Vastaavasti 18 prosenttia on vaihtanut ostospaikkaansa edellisen kyselyn jälkeen. Eniten negatiivista palautetta on rautakaupan loppumisesta sekä siitä, ettei päivittäistavarapuolella ole enää kilpailua.

Vuoden 2007 vapaa-ajan asumisen kyselyssä Hartola sai vastaajilta keskiarvoksi kahdeksan, arvioinnin ollessa välillä 1–10. Kuntaan ja sen palveluihin oltiin siis pääosin tyytyväisiä. (Rantanen & Toivanen 2008, 39). Vastaava luku tämän vuoden kyselyssä on noin 7,5, joka tarkoittaa sitä, että vastaajien tyytyväisyys vapaa-ajan asuinkuntaansa kohtaan näyttää hieman laskeneen viime tutkimuksen jälkeen. Huomoitavaa kuitenkin on, että tämän vuotisessa kyselyssä arviointiasteikko on 4–10, jolloin saadut arvot eivät ole täysin vertailukelpoisia. Kuitenkin voidaan todeta, ettei kokonaisvaltaisessa tyytyväisyydessä ole hälyttävää muutosta tapahtunut.

Edellisessä tutkimuksessa vapaa-ajan asunnon keskimääräiseksi käytöksi saatiin noin 79 vrk eli 2,6 kuukautta. Kesäkuukausina käyttö oli suosituinta muiden vapaa-ajan asumisesta tehtyjen tutkimusten mukaisesti. Kirjoittajat ihmettelivät vapaa-ajan asuntojen käytön vähäisyyttä talvikuukausien aikana, vaikka vuonna 2007 noin puolella vastaajista vapaa-ajan asunto oli talviasuttava. (Rantanen & Toivanen 2008, 42.)

Tämän vuoden kyselyssä vapaa-ajan asunnon käyttöä kysyttiin kuukausina. Keskiarvoksi saatiin 2,7 kuukautta eli jo tästä voidaan päätellä käytön hieman

lisääntyneen viimeisen seitsemän vuoden aikana. Tuloksista kuitenkin on selvästi nähtävissä vapaa-ajan asunnon käyttöasteen kasvusuunta, sillä 37 prosenttia käyttää vapaa-ajan asuntoaan 4–6 kuukautta ja 10 prosentilla vastaajista käyttö on jopa 10–12 kuukautta vuoden aikana. Talviasuttavien vapaa-ajan asuntojen lukumäärä on Hartolassa pysynyt kyselyn mukaan samana, sillä puolet vastaajista kertoo vapaa-ajan asuntonsa olevan talviasuttava.

Vuonna 2006 Hartolassa oli vapaa-ajan asuntoja 2252 kappaletta.

Tilastokeskuksen (2014a) mukaan vastaava luku vuoden 2013 lopussa oli 2356 vapaa-ajan asuntoa. Edellisen tutkimuksen jälkeen Hartolan vapaa-ajan asuntojen määrä on lisääntynyt siis hieman alle 5 prosenttia, kun vuosien 1999–2006 välissä vapaa-ajan asuntojen määrä kasvoi noin 12 prosentilla (Rantanen & Toivanen 2008, 58). Vaikka kasvu on hidastunut, on mielestäni positiivista, että vapaa-ajan asuntojen määrä on kasvusuhdanteista ottaen huomioon esimerkiksi viime vuosien haastavan taloudellisen tilanteen, joka on vaikuttanut vapaa-ajan asuntojen rakentamiseen ympäri Suomen.

Edellisessä tutkimuksessa suurin vastaajajoukko muodostui 55–64-vuotiaista (19 %). Kirjoittajat huomasivat, ettei nuorempaa käyttäjäsukupolvea juurikaan ollut havaittavissa. He miettivät kyseisen seikan vaikutusta vapaa-ajan asumisen säilymiseen, mutta uskoivat toisaalta iäkkäämpien henkilöiden tulevaisuudessa käyttävän vapaa-ajan asuntojaan entistä enemmän. (Rantanen & Toivanen 2008, 39–40.)

Tämän vuotisessa kyselyssä vastaajien ikäjakaumaa kysyttiin hieman eri muodossa. Vastaajista 40 prosenttia kuului ikäryhmään 40–63-vuotiaat ja seuraavaksi eniten oli yli 64-vuotiaita. Näin ollen Hartolan vapaa-ajan asukkaat ovat edelleen iältään yleisimmin keski-ikäisiä ja eläkeläisiä.

Rantasen ja Toivasen (2008, 41) mukaan vuonna 2007 vapaa-ajan asuntoa käytti keskimäärin 4,5 henkilöä, kun tällä hetkellä luku on 3,7 henkilöä. Vapaa-ajan asuntojen jäsentaloudet ovat siis pienentyneet vajaalla yhdellä henkilöllä. Edellisessä tutkimuksessa 64 prosenttia vapaa-ajan asuntojen omistajista oli pääkaupunkiseudulta, mutta moni asui myös Päijät-Hämeessä. Seitsemän vuotta myöhemmin kyselyn perusteella 73 prosenttia Hartolan vapaa-ajan asukkaista

asuu pääkaupunkiseudulla tai Päijät-Hämeessä. Näin ollen pääkaupunkiseudun ja Päijät-hämeen osuus vaiktuisena asuinkuntana on korostunut entisestään.

Vastaavasti matka vapaa-ajan asunnolle on pysynyt samoissa lukemissa kuin edellisen tutkimuksen aikana.

Yksityisten palveluiden osalta viimeksi mainittiin erikoisliikkeiden puutteellisuus ja erityisesti vaate- ja kenkäliikkeitä sekä tokmannin kaltaista sekatavarakauppaa toivottiin Hartolaan. Julkisista palveluista eniten kiitettäviä arvosanoja vuonna 2007 saivat kirjasto ja matonpesupaikat. Huonoimmaksi taas koettiin julkinen liikenne sekä tieverkosto. (Rantanen & Toivanen 2008, 48-50.) Vastaukset näiden osalta ovat edelleen hyvin samankaltaisia ja etenkin erikoisliikkeitä kaivataan lisää. Julkisista palveluista kirjasto ja matonpesupaikat koetaan edelleen erityisen hyviksi ja vastaavasti tieverkostoa kritisoidaan.

Yksityisistä palveluista elintarvikekaupat koettiin edellisellä kerralla pääosin hyviksi. Onnistunutta palvelutarjontaa kuvaa hyvin se, että yhtään huonoa arvosanaa ei annettu. Myös huoltoasemiin oltiin tyytyväisiä. Rakennuspalvelut ja rautakauppa saivat yleisarvosanaksi hyvän. (Rantanen & Toivanen 2008, 50.) Tämän vuotisessa kyselyssä vapaa-ajan asukkaat arvioivat päivittäistavarakaupan pienellä enemmistöllä (46%) hyväksi, mutta 41 prosenttia vastaajista antaa arvosanan tyydyttävä tai huono. Vastaavasti 68 prosenttia antaa rautakaupalle arvosanan huono. Rakennuspalvelut 35 prosenttia arvioi joko tyydyttäväksi tai huonoksi ja 23 prosenttia antaa arvosanan hyvä. Rakennuspalveluihin vaikuttaa varmasti suoraan rautakaupan loppuminen, mutta päivittäistavarakaupan osalta tyytyväisyys on selvästi laskenut viimeisen tutkimuksen jälkeen. Tässä yksi syy on tietysti niin ikään K-kaupan päättyminen.

Vuonna 2007 vapaa-ajan asukkaat pitivät parhaimpana välineenä tiedottamiseen joko kunnan lähettämää infopakettia (81%) tai Lähilehteä (65%). Hartolan Internet-sivuja kannatti tuolloin 35 prosenttia vastaajista. Yli puolet arvioi tiedottamisen joko hyväksi tai kiitettäväksi. (Rantanen & Toivanen 2008, 53–54.)

Vapaa-ajan asukkaat kokevat saaneensa pääasiassa hyvin tietoa alueen asioista. Tällä hetkellä tiedottamisen parhaiksi välineiksi koetaan Hartolan Internet-sivut (73%), Lähilehti (67%) ja Itä-Häme-lehti (29%). Valmiista vastausvaihtoehdoista

poistettiin viimeksi kannatetuin infopaketti, sillä toimeksiantaja kertoi, ettei sitä enää lähetetä samanlaisena. Moni vastaaja oli kuitenkin maininnut erikseen vapaa-ajan asukkaan infopakettin parhaana tapana saada tietoa, joten mielestäni se tulisi ainakin toistaiseksi säilyttää. On siis havaittavissa, että tiedottamisessa sähköinen tapa on kasvattanut huomattavasti suosiotaan viimeisten vuosien aikana. Toisaalta Hartolan vapaa-ajan asukkaissa on paljon ikäihmisiä, joten lehtien osuus on pitänyt jopa yllättävän hyvin pintansa viime kyselyn jälkeen.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa arvioin omaa työskentelyäni tutkimuksen teon eri vaiheissa. Prosessi on ollut haastava, mutta sitäkin opettavaisempi kokemus, josta on varmasti hyötyä tulevaisuuden työmaailmassa. Tämän lisäksi tarkastelen tutkimuksen luotettavuuteen ja pätevyyteen vaikuttaneita tekijöitä. Lopuksi kokoan yhteen tutkimukseni kannalta merkittävimmiksi nousseet asiat.

6.1 Onnistuminen opinnäytetyössä

Kirjallista aineistoa tarvitaan aina tukemaan tutkimuksen teoreettista viitekehystä. Valittujen aineistojen tulisi kuvata mahdollisimman syvällisesti työn tarkoitusta, eikä jäädä yleiselle tasolle. Kirjallisuuden tarkoituksena on viedä tutkijan ymmärrys ilmiöstään yhä pidemmälle ja tarjota erilaisia työvälineitä prosessin etenemiseen. (Kananen 2012, 88.) Lopulliseen tietoperustaan olen todella tyytyväinen. Onnistuin mielestäni löytämään työhöni oleellisesti liittyvät aihealueet ja kolmen teoriaa käsittelevän luvun sijasta päädyin perhtymään syvällisesti kahteen isoon kokonaisuuteen. Nämä osiot ovat kulkeneet perustellusti mukana läpi tutkimuksen ja ovat auttaneet monessa prosessin vaiheessa.

Kyselytutkimukseen olen kaikin puolin tyytyväinen. Vaikka kyselyllä pituutta oli edelleen jonkin verran, sain muokattua kysymyksiä vastaajalle huomattavasti helpommiksi ja nopeammiksi vastata. Ulkoasultaan sähköinen kysely oli pirteän keväinen ja sainkin monelta vastaajalta kiitosta aurinkoisesta ja mukavasta kyselystä. Usean vastaajan mielestä oli hyvä, että kyseistä aihetta ylipäätään tutkittiin. Mielestäni oli hienoa, että vastaajat kokivat tärkeäksi lähettää sähköpostia kyselyyn liittyen, olipa se sitten positiivista tai negatiivista.

Prosessi on ollut kieltämättä haastava ja aikuisopiskelijana elämäntilanteeni huomioon ottaen olen joutunut käyttämään hyvinkin paljon aikaa suunnittelun ja aikataulutuksen järjestämiseen. Vain niiden avulla olen onnistunut saamaan työni valmiiksi. Toisaalta on ollut hienoa huomata, kuinka paljon olen onnistunut venymään välttämättömän edessä. Stressinsietokyky on ollut koetuksella, mutta

olen mielestäni hienosti pysynyt aikataulussa ja tavoitteissani, suureksi hämmästykseni jopa saanut osan asioista tehtyä ruhtinaallisesti etuajassa.

Alkuperäinen tavoitteeni oli saada seminaariversio opinnäytteestä valmiiksi toukokuun seminaariin. Loppujen lopuksi huomasinkin olevani jo huhtikuun seminaarissa ja kieltämättä olen erittäin ylpeä itsestäni. Tämä etenkin siitä syystä, että epäilin aluksi, etten saa opinnäytettäni valmiiksi edes toukokuun seminaariin.

Haasteellisinta oli ehdottomasti aloitus. Kaikki tuntui ylitsepääsemättömän vaikealta ja vieraalta, otti hieman aikaa päästä vauhtiin tietoperustan kirjoittamisessa. Aihe on kuitenkin tuntunut niin omalta, että tekstiä alkoi vähitellen syntyä kuin itsestään. Ohjaajasta on ollut minulle valtavasti tukea ja tapaamistemme jälkeen olen aina saanut lisää intoa työn valmiiksi saattamiseen. Lisäksi olen äärimmäisen tyytyväinen siihen, että loin itse jämäptit tavoitteet toimeksiannon suhteen. Tunnollisena ihmisenä ei vastaan ole tullut sellaista asiaa, joka olisi estänyt minua pitämästä kiinni sovituista asioista.

6.2 Työni realibiliteetti ja validiteetti

Tutkimuksen teon yhteydessä puhutaan aina luotettavuuskäsitteistä, joita ovat realibiliteetti eli työn tutkimustulosten pysyvyys sekä validiteetti eli oikeiden asioiden tutkiminen. Nämä kaksi tekijää yhdessä muodostavat työn luotettavuuden. Työn luotettavuutta edesauttaa viittaukset ilmiöstä aiemmin saatuihin tuloksiin ja tätä kautta auktoriteettien ja oman tutkimuksen tulosten toivottuun yhteneväisyyteen. (Kananen 2012, 89, 161.) Hakala (2010, 9) puolestaan on sitä mieltä, että hyvä tutkimus ei synny ilman hyvää tutkimusaineistoa. Oikeanlaisten menetelmien käyttö varmistaa, että aineiston antama tieto saadaan hyödynnettyä mahdollisimman monipuolisesti.

Valli (2010, 106) korostaa, että lomakkeen pituudellakin on vaikutusta suoraan kyselyn luotettavuuteen, sillä viimeisiin kysymyksiin vastataan liian pitkässä lomakkeessa perusteellisesti pohtimatta. Lisäksi Kananen (2012, 135) toteaa, että tutkimuksen vastausprosentilla on vaikutusta tutkimuksen luotettavuuteen. Toisin sanoen pieni vastausprosentti ei luonnollisesti voi tuoda korkeaa luotettavuutta

tutkimukselle. Mikäli vastausprosentti jää alhaiseksi, on hänen mukaansa syytä olla varovainen tulosten tulkinnassa.

Tutkimuksessa esitetyn tiedon tulee aina olla objektiivista eli tutkijan omista mielipiteistä ja toiveista riippumaton. Lisäksi on huomioitava, että tieto on julkista ja se tulee olla testattavissa ja toistettavissa myös muiden tutkijoiden toimesta. Tieto on edellä mainittujen asioiden ohella myös kriittistä ja edistyvää. Tieto tulee muodostaa aina tarkasti harkiten ja tutkimuksella tavoitellaan poikkeuksetta uutta ja korkeatasoisempaa tietoa. (Suomen akatemia 2014.)

Kvantitatiivisen tutkimuksen sanotaan usein jäävän pintapuoliseksi, sillä tutkimus tehdään usein laajalle otokselle samanaikaisesti. Vallitseva tilanne saadaan kartoitettua, mutta syy-seuraussuhteet jäävät ymmärrettävästi vähemmälle. (Heikkilä 2010, 16.) Omassa tutkimuksessani pyrin kiinnittämään tähän asiaan huomiota siten, että kyselyssä hyödynnettiin lisäksi kvalitatiivisia ominaisuuksia. Tavoitteena oli, ettei jäätäisi aivan yleiselle tasolle, vaan pyrittiin avoimilla kysymyksillä saamaan arvokasta tietoa yksittäisiltä vapaa-ajan asukkailta.

Kyselytutkimuksen lopulliseksi vastausprosentiksi muodostui noin 15 prosenttia, joka on jo suhteellisen hyvä läpileikkaus Hartolan vapaa-ajan asumiseen. Toki on huomioitavaa, että vastausprosentin tarkkuudesta ei ole täyttä varmuutta, sillä kokonaisotokseen vaikutti kyselyn markkinointi myös muissa kanavissa. Kunnalle takaisin palautuneet saatekirjeet on huomioitu vastausprosentin laskennassa. Lisäksi on hyvä muistaa, että kyselyyn on voinut vastata muitakin kuin Hartolan vapaa-ajan asukkaita, sillä kyselystä kerrottiin muun muassa Lähilehdessä.

Maailmanlaajuisen kyselytutkimuksiin keskittyneen kyselytutkimustyökalun mukaan saaduista vastauksista voidaan erottaa virhemarginaali sekä luotettavuustaso. Mikäli Hartolan kyselyn tuloksia tarkastellaan näiden mittarien avulla, huomataan että virhemarginaali jää lähes viiteen prosenttiin. Vastaavasti luotettavuustaso yltää miltei 95 prosenttiin. (SurveyMonkey 2015; SurveyMonkey 2015a.) Voidaan siis todeta, että saatua vastausmäärää voidaan pitää edustavana otoksena Hartolan vapaa-ajan asukkaista ja tuloksia hyödyntää yleisemmin myös vastaavanlaisissa vapaa-ajan asumiseen liittyvissä tutkimuksissa.

Pyrin kiinnittämään huomiota tutkimuksen mahdollisimman tarkkaan dokumentaatioon jokaisessa prosessin vaiheessa. Työssä käyttämäni tietoa ja kirjallisuutta yritin kritisoida ja päätin esimerkiksi tietoperustassa käyttää mahdollisimman uutta ja luotettavaa aineistoa. Käytetyt tutkimusmenetelmät olivat mielestäni hyvin aiheeseen soveltuvia, sillä sähköisen kyselyn avulla saatiin vertailuarvoa edelliseen Hartolan tutkimukseen ja voitiin vastata parhaiten toimeksiantajan asettamiin tavoitteisiin.

Analysointivaiheessa huomasin, että alussa asettamani kaksi tutkimusongelmaa jäivät liian suppeiksi kyselyn kokonaisuuden kannalta. Siitä syystä päätin lisätä vielä yhden täydentävän tavoitteen, joka oli kartoittaa Hartolan vapaa-ajan asukkaiden yleistä tyytyväisyyttä. Lisäyksen jälkeen minun oli jälleen mahdollista jatkaa tulosten tulkintaa ja toimia loppuun saakka toimeksiantajan toiveiden mukaisesti. Tämä on mielestäni hyvä esimerkki siitä, että kriittisyys on paikallaan, mutta toisaalta totuudenmukainen eettisiin ohjeisiin perustuva dokumentaatio on niin ikään tutkijalle tärkeä apuväline.

En usko omassa tutkimuksessani lomakkeen pituuden olleen ongelma, sillä vastauksia tuli erittäin paljon myös avoimiin kysymyksiin. Tämä toisaalta osoittaa, että kyseessä on ollut vastaajalle tärkeä aihe. Jos nyt lähtisin tekemään tutkimusta uudestaan, poistaisin vielä muutamia kysymyksiä, joilla ei ollut suurta lisäarvoa tutkimuksen kokonaisuuden kannalta.

Sain jonkin verran sähköpostiini yhteydenottoja linkin toimimattomuudesta. Nämä pyrin korjaamaan siten, että laitoin jokaiselle uudestaan linkin kyselyyn, jonka toimivuuden vielä itse varmistin ennen viestin lähettämistä vastaanottajalle. Kaikki minuun yhteyttä ottaneet saivat loppujen lopuksi vastattua kyselyyn. Muutaman henkilön kanssa kävimme asiaa läpi myös puhelimen välityksellä. Lisäksi sain palautetta osoitteen epäloogisesta ulkoasusta. Tämä pitää toki paikkansa, mutta jouduin käyttämään Webropolin automaattisesti luomaa linkkiä, johon en itse valitettavasti osannut vaikuttaa. Erikoista oli, että mobiililaitteilla vastaaminen onnistui huonommin.

Sain palautetta myös siitä, että linkin olisi voinut lähettää suoraan vastaajalle sähköpostissa. Tämä oli mielestäni oikein hyvä kommentti, mutta vastaajien

sähköpostiosoitteiden puuttuessa käytännössä mahdoton toteuttaa. Saatekirjeeseen kuitenkin tuli virhe, jota en saanut enää korjattua sen tullessa ilmi. Olin nimittäin lisännyt kyselylinkin perään pisteen, joka hämäsi myös joitakin vastaajia. Oli hyvä, että moni ottikin asiaan liittyen yhteyttä ja he pääsivät osallistumaan kyselyyn jättämällä pisteen pois osoitteen perästä. Tiedotin tästä asiasta heti virheen huomattessani myös toimeksiantajaani, joka puolestaan välitti tiedon ainakin yhdistyksen Facebook-sivustolle. Toivon, että tämä virhe ei vähentänyt suuresti vastausten määrää, mutta sillä voi olla jonkinlainen osuus vastausten kokonaismäärää arvioitaessa.

Ongelmalliseksi kohdaksi muodostui erityisesti kysymys numero kaksi, johon olisi selvästi saatujen vastausten perusteella kaivattu tarkempi kuvaus alun selitteeseen. Kysymyksessä kysyttiin vapaa-ajan asunnon käyttäjien lukumäärää ja annettiin vaihtoehdot neljään ryhmään jaettuina ikäluokittain. Vastaajista suuri osa oli vastannut tarkoituksenmukaisesti laittamalla kyseisen ikäryhmän kohdalle käyttäjien lukumäärän. Tämän lisäksi vastauksissa tuli eteen myös kymmenen x-merkintää, yksi kyllä-vastaus sekä kahdeksan nollaa. Toisin sanoen vastaaja ei ole ymmärtänyt täysin, miten vastaus haluttiin ja tämä osaltaan vaikutti suoraan kysymyksen luotettavuuteen. Vastaavasti kysymyksen muuttaminen taulukkomuotoon suoraan Webropol-ohjelmalla ei näistä seikoista johtuen onnistunut, ja jouduin lopulta laskemaan ikäryhmien prosentuaaliset osuudet manuaalisesti.

Samanlaista ongelmaa oli havaittavissa kysymyksen neljä analysoinnissa. Webropol laski vapaa-ajan asunnon keskimäärin olleen kyseisen talouden omistuksessa 49 vuoden ajan. Ihmettelin suurta lukua ja tarkastelin tietysti tarkemmin saatuja vastauksia. Kysymyksen kaksi tavoin vastauksia oli annettu useassa muodossa, kuten ”useita vuosia”, ”vantaa” ja vuosilukuja. Tämä tietysti hankaloitti vastausten purkua ja myös tähän kohtaan olisi selvästi tarvittu selkeämmät ohjeet siitä, missä muodossa vastaukset olisi haluttu. Päädyin laskemaan keskiarvon manuaalisesti laskukoneen avulla, joten sain asian korjattua. Suuri työ siinä kuitenkin oli ja jouduin hylkäämään kaksi annettua vastausta.

Syöttäessäni paperisia lomakkeita sähköiseen muotoon huomasi lisäksi, että vastaus-pallukat olivat aivan liian pieniä. Tämä korostui etenkin monivalintakysymyksissä 11 ja 12, joissa helposti ainakin itsellä oli mennä väärä kohta aktiiviseksi. Kyseinen seikka on varmasti häirinnyt ainakin huononäköisempiä vastaajia ja on osaltaan voinut hieman vaikuttaa joidenkin kysymysten luotettavuuteen.

Uskon tutkimuksen olevan toistettavissa samanlaisilla tuloksilla vastaavia menetelmiä käytettäessä. Työ on kokonaisuudessaan toteutettu hyviä eettisiä toimintatapoja noudattaen ja olen aina tarvittaessa viitannut edellisen Hartolan tutkimuksen tuloksiin sekä vastaavasti hakenut omasta tietoperustan aineistosta tukea yhteneväisyyksiä etsiessäni. Näin ollen tutkimukseni on kriittisesti perusteltu.

6.3 Yhteenveto

Viimeisten tietojen mukaan Hartolassa oli vakituisia asukkaita 3204 ja vastaavasti vapaa-ajan asuntojen lukumäärä oli 2356 (Hartolan kunta 2014, 10; Tilastokeskus 2014a). Tämän opinnäytetyön avulla haluttiin selvittää vapaa-ajan asukkaiden merkitystä palveluiden käyttäjinä. Tulosten perusteella tyypillisen hartolalaisen vapaa-ajan asuintalouden koko on 3,7 henkilöä. Edellä mainittujen lukujen avulla voidaan päätellä, että vapaa-ajan asukkaista muodostuva ryhmä on jo kooltaan hyvin merkittävä. Vastaavasti on selvää, että vapaa-ajan asukkaat ovat erittäin tärkeitä alueen palveluiden ylläpitäjinä sekä kysynnän muodostajina.

Vuoden 2009 kesämökkibarometrista ilmeni, että vapaa-ajan asukkaat käyttävät alueen palveluita sitä enemmän, mitä pidempään vapaa-ajan asunnolla vietetään aikaa (Nieminen 2010, 38). Hartolassa vapaa-ajan asukas käyttää alueen palveluihin keskimäärin 2500 euroa vuoden aikana. Näin ollen voidaan todeta, että vapaa-ajan asukkaat kuluttavat palveluiden käyttäjinä Hartolaan huomattavia summia rahaa, mutta toisaalta toisten talouksien osalta rahallista kasvupotentiaalia olisi varmasti mahdollisuus lisätä entisestään. Lisäksi saaduista vastauksista selviää, että isoin osa vastaajista (37%) hankkii vapaa-ajan asunnolleen tarvitsemansa palvelut edelleen Hartolasta.

Rantanen (2014, 7) toteaa, että vapaa-ajan asuntojen omistajien ikääntyminen ylläpitää paikallisia palveluita. Vastaavasti suurten ikäluokkien eläkkeelle jääminen tulee haastamaan olemassa olevia palveluympäristöjä. Hartolan vapaa-ajan asukkaista 64 prosenttia on saatujen vastausten perusteella yli 40-vuotiaita. Näin ollen kyseinen ilmiö palvelukysynnän muotoutumisessa tulee näkymään myös Hartolassa ja vapaa-ajan asukkaan merkitys palveluiden käyttäjänä tulee korostumaan tulevaisuudessa entistä enemmän.

Harvaanasutulla maaseudulla asukkaiden keski-ikä on usein korkeampi ja vastaavasti kyky tuottaa heidän tarvitsemia palveluita heikompi. Harvaan asutulla maaseudulla väestö on vähentynyt, mutta vastaavasti vapaa-ajan asumisen alueet ovat samaan aikaan laajentuneet hyvinkin paljon. (Ponnikas ym. 2014, 10–12; Strandell ym. 2014.) Hartola kuuluu harvaanasuttuun maaseutuun, mikä tarkoittaa sitä, että alueen kehittäminen on muita alueita haasteellisempaa. Tutkimuksen mukaan Hartolassa vapaa-ajan asukkaalle merkittävimpiä asioita on rauhallisuus, ympäristön ja vesistöjen puhtaus, luonnon kauneus sekä hyvät kulkuyhteydet pääkaupunkiseudulta. Juuri näitä vapaa-ajan asukkaillekin arvokkaita tekijöitä tulisi hyödyntää alueen kehityksessä, kuten uuden yritystoiminnan luomisessa.

Maaseudun asukkaista yhä enemmän on vapaa-ajan asukkaita. Vapaa-ajan asunnoilla oleskellaan yhä useammin, pidempiä aikoja ja ympärivuotisemmin. (Ponnikas ym. 2014, 40.) Hartolan tutkimuksen avulla toivottiin vastauksia siihen, miten vapaa-ajan asumisen monipuolistuminen näkyy käytännössä. Hartolan osalta vapaa-ajan asuntojen käyttöasteen kasvusuhdanne on selvästi havaittavissa. Siitäkin huolimatta, että vastaajista 43 prosenttia kertoo edelleen viettävänsä aikaa vapaa-ajan asunnollaan vain yhdestä kolmeen kuukauteen vuoden aikana, on vastaavasti neljästä kuuteen kuukauteen käyttävien määrä lähes sama eli 36 prosenttia. Lisäksi 10–12 kuukautta vapaa-ajan asunnollaan viettää kyselyyn vastanneista noin 10 prosenttia.

Vapaa-ajan asumisen monipuolistuminen tulee Hartolassa näkymään myös palveluiden käytön lisääntymisenä. Moni vapaa-ajan asukas tuo kyselyssä ilmi palvelutarjonnan tärkeyttä ja esimerkiksi rautakaupan loppuminen koetaan ongelmallisena, sillä vapaa-ajan asukkaan näkökulmasta vapaa-ajan asunnolla tarvitaan jatkuvasti kunnostamiseen ja remontointiin liittyviä palveluita. Lisäksi

vastauksissa kerrottiin suoraan, kuinka vapaa-ajan asunnon käytön lisääntyminen on vaikuttanut alueen palveluiden käyttöön.

Tavoitteena oli myös selvittää Hartolan vapaa-ajan asukkaiden tyytyväisyyttä vapaa-ajan asuinkuntaansa. Yleisellä tasolla vastaajat ovat Hartolaan suhteellisen tyytyväisiä ja kouluarvosanoin se saa keskiarvoksi seitsemän ja puoli.

Huomioitavaa kuitenkin on, että vapaa-ajan asukkaista 44 prosenttia on antanut arvosanan neljän ja seitsemän välillä, joten joissakin asioissa kunnalla on selvästi parantamisen varaa. Yksityisen- ja julkisen puolen palveluihin ollaan pääosin tyytyväisiä. Yksityisen puolen palveluista vapaa-ajan asukkaat sekä käyttävät eniten että arvioivat parhaimmiksi päivittäistavarakaupat, huoltoasemat ja kahvilapalvelut. Vastaavasti eniten huonoja arvosanoja saavat rautakauppa, erikoisliikkeet sekä pankkipalvelut. Julkisella puolella eniten käytetään jätehuoltoa, tieverkostoa sekä kulttuuri- ja tapahtumatarjontaa. Eniten kiitettäviä arvosanoja saavat kirjasto, matonpesupaikat ja jätehuolto. Vastaavasti huonoimmiksi arvioidaan taas jätehuolto, tieverkosto sekä terveyskeskus.

Kun verrataan tämän vuoden vapaa-ajan asukastyytyväisyyttä vuoden 2007 tuloksiin, huomataan, että suurin muutos on tapahtunut vapaa-ajan asukkaiden tyytyväisyydessä alueen palvelutarjontaan. 18 prosenttia on vaihtanut ostopaikkaansa edellisen tutkimuksen jälkeen ja vastaavasti 33 prosenttia vapaa-ajan asukkaista, jotka viime kerralla pitivät palvelutarjontaa sopivana, kertoo nyt, ettei se enää vastaa heidän tarpeisiinsa. Erityisesti kritiikkiä saa rautakauppa sekä rakennuspalvelut, joiden osalta tyytyväisyys rautakaupan loppumisen myötä on laskenut huomattavasti vuoden 2007 tuloksista.

Hartolan vapaa-ajan asukas-tutkimuksen tukena käytin edellisen vuonna 2007 teetetyn kyselyn tuloksia. Laajemmin vertailupohjana toimi tietoperusta, jossa kartoitettiin vapaa-ajan asumisen ilmentymistä tämän päivän Suomessa sekä palvelutarjonnan ulottuvuuksia maaseutualueilla. Kyselytutkimus toteutettiin maaliskuussa 2015 sähköisessä muodossa Webropol-ohjelman välityksellä, mutta osallistujilla oli halutessaan mahdollisuus vastata myös paperiversioon.

Saatekirjeitä lähti kunnan toimesta 1700 vapaa-ajan asuintaloudelle ja vastauksia saatiin lopulta yhteensä 243 kappaletta.

Hartolan vapaa-ajan asukkaat ovat rikkaus pienen kunnan elinvoimaisuuden säilyttämisessä. Toivottavasti kunta pystyy hyödyntämään resurssiensa puitteissa vapaa-ajan asukkaiden mukanaan tuoman potentiaalin tulevaisuuden palvelutarjonnassaan ja kehittymään tätä kautta entistä paremmaksi vapaa-ajan asuinkunnaksi.

LÄHTEET

Aaltola, J., Aarnos, E., Eskola, J., Grönfors, M., Takala, J., Heikkinen, H., Niikko, A., Ropo, E., Saarela-Kinnunen, M., Saloviita, T., Siekkinen, K., Syrjälä, L., Valli, R., Vastamäki, J. & Åhlberg, M. 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin. Juva: WS Bookwell Oy.

Aho, P. & Rahkonen, J. 2014. Maaseutu barometri 2014: Tutkimusraportti [viitattu 3.3.2015]. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja: Taloustutkimus Oy. Saatavissa:
http://www.tem.fi/files/38647/Maaseutubarometri_2014_LOPPURAPORTTI.pdf.

Alasuutari, M. & P. 2010. Mökkihulluus, vapaa-ajan asumisen taika ja taito. Tampere: Juvenes Print.

Andersson, K. 2007. New rural goods and services: the foundation of the new countryside? Helsinki: University press.

Hall, M. & Müller, D. 2004. Tourism, mobility and second homes: Between elite landscape and common ground [viitattu 20.3.2015]. Clevedon: Buffalo channel view publications. Saatavissa:
<http://site.ebrary.com/a/ineistot.lamk.fi/lib/lamk/reader.action?docID=10096137&ppg=1>.

Hartolan kunta. 2014. Hartolan palveluopas 2014-2015 [viitattu 8.3.2015]. Hartola: EsaPrint Oy. Saatavissa: http://hartola.fi/liitteet/Matkailu_ja_vapaa-aika/palveluopas2014.pdf.

Hartolan kunta. 2014a. Hartolan matkailuesite 2014 [viitattu 20.3.2015]. Hartola: EsaPrint Oy. Saatavissa: http://www.hartola.fi/liitteet/Matkailu_ja_vapaa-aika/matkailuesite2014.pdf.

Hartola. 2015a. Yleistä [viitattu 5.3.2015]. Saatavissa:
<http://hartola.fi/malleja/2a/matkailu.asp?tun1=3>.

Hartola. 2015b. Matkailu- ja vapaa-aika 2015 [viitattu 10.3.2015]. Saatavissa:
<http://hartola.fi/malleja/2a/arkisto.asp?sivu=&tun1=3&tun2=115&tun3=534>.

Hartola. 2015c. Etusivu [viitattu 8.3.2015]. Saatavissa:

<http://www.hartola.fi/malleja/1a/matkailu.asp?kieli=10&valikko=&teema=662&teema2=180&koko=6>.

Hartola 2015d. Tapahtumat [viitattu 20.3.2015]. Saatavissa:

<http://www.hartola.fi/malleja/2a/arkisto.asp?tun1=3&tun2=119>.

Hartola 2015e. Aktiviteetit [viitattu 22.3.2015]. Saatavissa:

<http://www.hartola.fi/malleja/2a/arkisto.asp?tun1=3&tun2=118>.

Hartola 2015f. Nähtävyydet [viitattu 22.3.2015]. Saatavissa:

<http://www.hartola.fi/malleja/2a/arkisto.asp?tun1=3&tun2=85>.

Hartolan vapaa-ajanasukkaat ry .2012a. Hartolan vapaa-ajan asukkaat ry [viitattu 27.2.2015]. Saatavissa: <http://www.hartolanmokkilaiset.com/>.

Hartolan vapaa-ajanasukkaat ry. 2012b. Jäsenedut 2014 [viitattu 27.2.2015].

Saatavissa: <http://www.hartolanmokkilaiset.com/3>.

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.

Heinonen P. 2015. Puheenjohtaja. Hartolan vapaa-ajanasukkaat ry. Haastattelu 20.2.2015.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hirvonen, J. & Puustinen, S. 2008. Vapaa-ajan asumisen uudet tuulet, suomalaisten näkemyksiä vapaa-ajan asumisesta. Helsinki: Yliopistopaino.

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylä: Tampereen Yliopistopaino Oy.

Lahden museot. 2015. Hartola [viitattu 10.3.2015]. Saatavissa:

<http://www.lahdenmuseot.fi/ph-museomatka/fi/hartola/hartola-kartta-kohteista/>.

Laitinen, S. 2015. Hartolan vapaa-ajan asukaskysely. Sähköpostiviesti 30.3.2015.

Vastaanottaja Kurt, A. Kunnalta lähteneiden saatekirjeiden määrä.

Nieminen, M. 2010. Kesämökkibarometri 2009. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Edita.

Nylander, M. & Leppänen, J. 2006. Vapaa-ajan asukkaiden osallistuminen kuntien päätöksen tekoon [viitattu 15.03.2015]. Sisäasianministeriön julkaisuja 14/2006. Saatavissa: https://www.tem.fi/files/30336/Vapaa-ajan_asukkaiden_osallistuminen_kuntien_paatoksentekoon_2006.pdf.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2009. Kehittämistyönmenetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Wsoy.

Pitkänen, K. & Kokki, R. 2005. 2005. Mennäänkö mökille? Näkökulmia pääkaupunkiseutulaisten mökkeilyyn Järvi-Suomessa. Savonlinnan koulutus- ja kehittämiskeskuksen julkaisuja n:o 11. Savonlinna: Joensuun yliopistopaino [viitattu 28.2.2015]. Saatavissa: http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_952-458-701-7/urn_isbn_952-458-701-7.pdf.

Ponnikas, J., Voutilainen, O., Korhonen, J. & Kuhmonen, H. 2014. Maaseutukatsaus 2014 [viitattu 1.3.2015]. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja: Edita. Saatavissa: https://www.tem.fi/files/38570/TEMjul_2_2014_web_23012014.pdf.

Rantanen, M. 2014. Modernisoituvat mökkeilytyylit: Paikallisten palveluympäristöjen muutosvoima [viitattu 14.3.2015]. Ruralia- instituutti, Helsingin yliopisto. Saatavissa: <http://www.helsinki.fi/ruralia/julkaisut/pdf/Raportteja123.pdf>.

Rantanen, R. & Toivanen, H. 2008. Vapaa-ajan asumisen ilmentyminen Hartolassa. Lahti: Lahden ammattikorkeakoulu. Matkailun ala [viitattu 28.2.2015]. Saatavissa: <http://theseus.fi/bitstream/handle/10024/11510/2008-07-23-29.pdf?sequence=1>.

Rehunen, A., Rantanen, M., Lehtola, I. & Hiltunen, M. 2012. Palvelujen saavutettavuus muutoksessa: Maaseudun vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden palveluympäristön kehityssuunnat [viitattu 17.3.2015]. Ruralia- instituutti, Helsingin yliopisto. Saatavissa: <http://www.helsinki.fi/ruralia/julkaisut/pdf/Raportteja88.pdf>.

Strandell, A., Vepsäläinen, M. & Pitkänen, K. 2015. Vapaa-ajan asumisen muutos haastaa suunnittelukäytännöt [viitattu 12.3.2015]. Suomen ympäristökeskus, Ympäristö lehti 01/2015. Saatavissa: [http://www.syke.fi/fi-FI/Julkaisut/Ymparistolehti/2015/Vapaaajan_asumisen_muutos_haastaa_suunni\(32688\)](http://www.syke.fi/fi-FI/Julkaisut/Ymparistolehti/2015/Vapaaajan_asumisen_muutos_haastaa_suunni(32688)).

Suomen akatemia. 2014. Mitä tiede on? [viitattu 26.2.2015]. Saatavissa: <http://www.aka.fi/fi/T/Kysytyt-kysymykset/Mita-tiede-on/>.

SurveyMonkey. 2015. SurveyMonkey Enterprise [viitattu 30.4.2015]. Saatavissa: https://fi.surveymonkey.com/mp/enterprise/?ut_source=ent&ut_source2=lo_home_d.

SurveyMonkey. 2015a. Kyselytutkimuksen otoskoko [viitattu 30.4.2015]. Saatavissa: <https://fi.surveymonkey.com/mp/sample-size/>.

Tilastokeskus. 2014a. Hartola [viitattu 12.3.2015]. Saatavissa: <http://www.stat.fi/tup/kunnat/kuntatiedot/081.html>

Tilastokeskus. 2014b. Kesämökit 2013 [viitattu 6.3.2015]. Saatavissa: http://www.stat.fi/til/rakke/2013/rakke_2013_2014-05-23_kat_001_fi.html.

Tilastokeskus. 2014c. Käsitteet ja määritelmät [viitattu 15.03.2015]. Saatavissa: <http://www.stat.fi/til/rakke/kas.html>.

Tuuri, H., Korttesluoma, A. & Jyllilä, S. 2014. Mökkeilyä ja matkailua. Vapaa-ajan asukkaiden matkilupalvelujen rahan käyttö Etelä-Pohjanmaalla [viitattu 23.3.2015]. Saatavissa: http://theseus.fi/bitstream/handle/10024/87289/Mokkeilya_ja_matkailua_interakt.pdf?sequence=1.

LIITTEET

LIITE 1: Saatekirje vapaa-ajan asukkaille

LIITE 2: Kysely Hartolan vapaa-ajan asukkaille 2015- sähköinen versio

LIITE 3: Tutkimustuloksia

LIITE 4: Vapaa-ajan asukkaita saatua palautetta

LIITE 1. Saatekirje vapaa-ajan asukkaille

KYSELY HARTOLAN VAPAA-AJAN ASUKKAILLE

Arvoisa vapaa-ajan asukkaamme

Helpoiten vastaatte kyselyyn sähköisesti osoitteessa:

<https://www.webpolsurveys.com/S/23DE07F41CC086D6.par>.

Halutessanne voitte vastata myös paperisen kyselylomakkeen täyttämällä ja lähettämällä sen osoitteeseen: Anna Kurt, Huoltotie 17, 16300 Orimattila. Paperisia kyselylomakkeita on saatavilla Hartolan kunnantalolla tai soittamalla numeroon 050-323 7047 (Pentti Heinonen). Sähköinen kysely käynnistyy torstaina 5.3.2015 ja teillä on vastausaikaa kaksi viikkoa eli 19.3.2015 saakka. Kyselyyn vastaaminen tapahtuu luonnollisesti nimettömänä ja vastaukset käsitellään luottamuksellisesti.

Hartolassa on toteutettu vapaa-ajan asumiseen liittyvä kysely jo kahdesti, vuosina 1999 ja 2007. Nyt on aika tehdä kysely uudestaan. Kysely tehdään Hartolan vapaa-ajanasukkaat ry:n toimeksiannosta ja kyselytutkimuksen toteuttaa Anna Kurt, viimeisen vuoden restonomi-opiskelija Lahden ammattikorkeakoulusta. Työn valvojana toimii yliopettaja Tiina Seikkula Matkailun alalta. Kyselyyn liittyvissä kysymyksissä voitte olla yhteydessä opiskelijaan sähköpostilla: anna.kurt@student.lamk.fi.

Tutkimuksen tavoitteena on tutkia Hartolan vapaa-ajan asukkaiden tyytyväisyyttä alueen palvelutarjontaan. Jokainen vastaus on meille tärkeä ja vain osallistumalla kyselyyn voitte tuoda ilmi mielipiteenne.

Kiitos jo etukäteen osallistumisestanne!

Pentti Heinonen

Hartolan vapaa-ajanasukkaat ry
Hallituksen puheenjohtaja

Merja Olenius

Hartolan kunta
Kunnanjohtaja

LIITE 2. Kysely Hartolan vapaa-ajan asukkaille 2015-sähköinen versio

Kysely Hartolan vapaa-ajan asukkaille 2015

Vastatthan kyselyyn 19.03.2015 mennessä!
Vastaminen vie noin 10 minuuttia.

I TAUSTATIEDOT

Kahdessa ensimmäisessä kysymyksessä merkitkää henkilömäärä numeroin.

1. Vapaa-ajan asuntoanne käyttää keskimäärin

henkilöä.

2. Vapaa-ajan asuntonne käyttäjästä on

alle 15 vuotailta

15-39 vuotailta

40-63 vuotailta

yli 64 vuotailta

3. Vakituinen asuinkuntanne on

.

4. Kuinka kauan vapaa-ajan asunto on ollut käytössänne tai hallinnassanne?

vuotta

5. Montako kuukautta vuoden aikana arvioitte vapaa-ajan asuntonne olevan asuttuna?

☐ alle 1 kk

☐ 1-3 kk

☐ 4-6 kk

☐ 7-9 kk

☐ 10-12 kk

6. Oletteko miettineet vapaa-ajan asuntonne muuttamista talviasuttavaksi tulevaisuudessa?

☐ Ei

☐ Vapaa-ajan asuntonne on jo talviasuttava

☐ Kyllä, milloin? (arvioitu vuosi)

Seuraava -->

Kysely Hartolan vapaa-ajan asukkaille 2015

II ALUEEN PALVELUT

7. Mitä hankitte tarvittavat tuotteet ja palvelut vapaa-ajan asumisolenne?

(Valitkaa korkeintaan kolme vaihtoehtoa.)

- ☐ Hartolan kirkonkylästä
☐ Sysmästä
☐ Pertunmaalta
☐ Kotipakkilasta
☐ Kyläseurasta
☐ Heinästä
☐ Joutselta
☐ Muualta, mistä?

8. Onko autopaikanne vaihtunut lähivuorina?

☐ Ei

☐ Kyllä, miksi?

9. Koetteko alueen palvelutarjonnan vastaavan tarpeitanne?

☐ Kyllä

☐ Ei, miksi?

10. Kuinka paljon arvioitte käyttäväsi rahaa Hartolan alueen palvelujen ostoon kal-
 vuvuoden aikana?

€

11. Arvioinne Hartolan alueen yksityisistä palveluista:

	Kiihottävi	Hyvä	Tyydyttävä	Huono	Ei kokemusta
Päivittäistavarakaupat	☐	☐	☐	☐	☐
Huolto- ja korjauspalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
Rakennuspalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
Liikennepalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
Matkahuolto	☐	☐	☐	☐	☐
Majoituspalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
Ravintolapalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
Kahvilapalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
Vierailu- ja liikuntapalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
Kannatus- ja hoito	☐	☐	☐	☐	☐
Enkelihoito	☐	☐	☐	☐	☐
Pankkipalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
Postipalvelut	☐	☐	☐	☐	☐

12. Arvioinne Hartolan alueen julkisista palveluista:

	Kiihottävi	Hyvä	Tyydyttävä	Huono	Ei kokemusta
Kirjasto/ kirjastoauto	☐	☐	☐	☐	☐
Kulttuurin- ja tapahtumatarjonta	☐	☐	☐	☐	☐
Yleiset vene-/ venevarustukset	☐	☐	☐	☐	☐
Matkapalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
Ulkokäytävät ja viikotus	☐	☐	☐	☐	☐
Monitoimihalli	☐	☐	☐	☐	☐
Terveystieteiden	☐	☐	☐	☐	☐
Rakennustarkastus	☐	☐	☐	☐	☐
Ympäristövalvonta	☐	☐	☐	☐	☐
Muut kannatus- ja hoito	☐	☐	☐	☐	☐
Jätehoito	☐	☐	☐	☐	☐
Tieverakennus	☐	☐	☐	☐	☐

Kysely Hartolan vapaa-ajan asukkaille 2015

13. Kuinka hyvin koette saaneenne tietoa seuraavista asioista?

	Kiittävästi	Hyvin	Tyydyttävästi	Huonosti
Hartolan alueen yksityisistä palveluista	☐	☐	☐	☐
Hartolan alueen julkisista palveluista	☐	☐	☐	☐
Alueen tapahtumista	☐	☐	☐	☐
Harrastusmahdollisuuksista	☐	☐	☐	☐

14. Mitkä seuraavista ovat mielestänne parhaita tapoja saada tietoa edellisen kysymyksen asioihin liittyen?

- ☐ www.hartola.fi
☐ Vapaa-ajan yhdistyksen facebook-sivut
☐ Itä-Häme-lehti
☐ www.hartolanmökkitäiset.com
☐ Ilmoitustaulut
☐ I.Rätkki
☐ "Pöckeradio"
☐ Muualta, Mistä?

15. Ovatko Hartolan alueen palvelut muuttuneet viime vuosina:

- ☐ Parempaan suuntaan ☐ Huonompaan suuntaan ☐ Ei ole muuttanut.

16. Miten tärkeäksi koette seuraavien asioiden merkityksen vapaa-ajan asumisen kannalta?

	Erittäin tärkeä	Tärkeä	Vähän merkitystä	Ei merkitystä
Rauhallisuus	☐	☐	☐	☐
Luonnon läheisyys	☐	☐	☐	☐
Ympäristön- ja vesistöjen puhtaus	☐	☐	☐	☐
Kulkuyhteydet	☐	☐	☐	☐
Harrastusmahdollisuudet	☐	☐	☐	☐
Palveluiden monipuolisuus	☐	☐	☐	☐
Palveluiden läheisyys	☐	☐	☐	☐
Tapahtumien tarjonta	☐	☐	☐	☐
Tiedottaminen	☐	☐	☐	☐

17. Hartolan kunta on postittanut vapaa-ajan asukkailleen keväisin palveluhuoppaan.

	Kyllä	Ei
Oletteko saaneet oppaan postin tuomana?	☐	☐
Antolko opas riittävästi tietoa Hartolan yksityisistä palveluista?	☐	☐
Että alueen julkisista palveluista?	☐	☐

18. Vastaako Hartolan alueen tapahtumatarjonta toiveitanne ja mihin tapahtumiin aiotte osallistua tulevan vuoden aikana?

Kysely Hartolan vapaa-ajan asukkaille 2015

III HARTOLAN VAPAA-AJANASUKKAAT RY

19. Kuulutteko Hartolan vapaa-ajan asukkaat ry:hyn?

- ☐ Kyllä
☐ Ei

20. Mikä saisi teidät liittymään yhdistykseen?

(Mikäli ette ole Hartolan vapaa-ajan asukkaat ry:n jäsen, voitte tämän kysymyksen jälkeen siirtyä suoraan seuraavalle sivulle kysymykseen numero 25. Vastaavasti kuullessanne jo yhdistykseen, teidän ei tarvitse vastata tähän kysymykseen.)

21. Vaikuttiko jokin seuraavista tekijöistä päätökseenne liittyä Hartolan vapaa-ajan asukkaat ry:hyn?

(Voitte valita useamman vaihtoehdon.)

- ☐ Yhdistys ajaa tärkeitä asioita
☐ Yhteisöllisyys
☐ Uusien ystävien saaminen ja sosiaalisten suhteiden luominen
☐ Ystävä tai tuttu pyysi mukaan
☐ Halu osallistua paikallisen yhdistyksen toimintaan
☐ Muu, mikä?

22. Saatteko mielestänne riittävästi tietoa yhdistyksen toiminnasta?

- ☐ Kyllä saamme.
☐ Emme saa.

23. Oletteko tyytyväinen yhdistyksen tämän hetkiseen toimintaan?

- ☐ Kyllä olemme
☐ Emme ole
☐ Emme osaa sanoa

24. Miten toivoisitte saavanne yhteydenottoja Hartolan vapaa-ajan asukkaat ry:ltä?

- ☐ Sähköposti
☐ Kirje
☐ Facebook ja yhdistyksen Internet-sivut
☐ Muu, mikä?

Kysely Hartolan vapaa-ajan asukkaille 2015

IV LOPUKSI

25. Minkä kouluarvosanan antaisitte palvelutarjonnasta Hartolan kunnan ja alueen toimijoille?

☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9 ☐ 10

26. Mikä Hartolassa on vapaa-ajan asukkaan kannalta parasta?

27. Mitkä palvelut ja asiat kaipaisivat mielestänne eniten kehittämistä?

28. Avointa palautetta Hartolan kunnalle, alueen yrittäjille tai Vapaa-ajanasukkaat ry:lle.

Iso kiitos vaivannäöstänne!

[<-- Edellinen](#)

[Lähetä](#)

LIITE 3. Tutkimustuloksia

11. Arvionne Hartolan alueen yksityisistä palveluista:

Vastaajien määrä: 243

	Kiitettävä	Hyvä	Tyydyttävä	Huono	Ei kokemusta	Yhteensä	Keskiarvo
Päivittäistavarakaupat	10,29%	45,68%	30,45%	10,7%	2,88%	243	2,5
Huoltoasemat	23,05%	60,91%	11,11%	1,23%	3,7%	243	2,02
Rautakauppa	1,26%	4,18%	8,37%	68,2%	17,99%	239	3,97
Rakennuspalvelut	8,23%	23,46%	20,99%	13,99%	33,33%	243	3,41
Liikennepalvelut	2,88%	17,28%	20,99%	11,52%	47,33%	243	3,83
Matkahuolto	3,7%	20,16%	18,11%	5,35%	52,67%	243	3,83
Majoituspalvelut	4,58%	17,08%	12,92%	1,25%	64,17%	240	4,03
Ravintolapalvelut	7,82%	34,57%	35,39%	2,88%	19,34%	243	2,91
Kahvilapalvelut	15,77%	54,77%	21,16%	1,66%	6,64%	241	2,29
Virkistys- ja liikuntapalvelut	5,79%	31,4%	14,05%	2,07%	46,69%	242	3,52
Kauneudenhoito	3,33%	15,83%	8,75%	3,75%	68,33%	240	4,18
Erikoisliikkeet	1,25%	7,08%	26,25%	30,42%	35%	240	3,91
Pankkipalvelut	4,53%	19,75%	20,58%	17,28%	37,86%	243	3,64
Postipalvelut	2,48%	21,49%	25,21%	12,4%	38,43%	242	3,63
Yhteensä	6,79%	26,74%	19,62%	13%	33,86%	3385	3,41

12. Arvionne Hartolan alueen julkisista palveluista:

Vastaajien määrä: 243

	Kiitettävä	Hyvä	Tyydyttävä	Huono	Ei kokemusta	Yhteensä	Keskiarvo
Kirjasto/ kirjastoauto	15,7%	28,1%	2,89%	0,41%	52,89%	242	3,47
Kulttuuri- ja tapahtumatarjonta	3,75%	30,42%	35%	2,92%	27,92%	240	3,21
Yleiset vene-/ uimarannat	3,31%	26,03%	17,77%	2,89%	50%	242	3,7
Matonpesupaikat	12,03%	21,58%	4,98%	0,83%	60,58%	241	3,76
Ulkoilureitit ja viitoitus	4,15%	25,73%	12,03%	3,32%	54,77%	241	3,79
Monitoimihalli	5,44%	5,86%	1,67%	0,42%	86,61%	239	4,57
Terveyskeskus	4,55%	16,53%	16,94%	10,33%	51,65%	242	3,88
Rakennustarkastus	7,05%	29,46%	19,09%	6,22%	38,17%	241	3,39
Ympäristövalvonta	2,08%	20,42%	15,42%	9,17%	52,92%	240	3,9
Muut kunnanviraston palvelut	1,68%	26,89%	20,17%	4,2%	47,06%	238	3,68
Jätehuolto	10,74%	49,17%	28,1%	10,33%	1,65%	242	2,43
Tieverkosto	1,66%	33,61%	47,72%	15,35%	1,66%	241	2,82
Yhteensä	6,02%	26,17%	18,48%	5,54%	43,79%	2889	3,55

13. Kuinka hyvin koette saaneenne tietoa seuraavista asioista?

Vastaajien määrä: 243

	Kiitettävästi	Hyvin	Tyydyttävästi	Huonosti	Yhteensä	Keskiarvo
Hartolan alueen yksityisistä palveluista	16,12%	51,24%	28,51%	4,13%	242	2,21
Hartolan alueen julkisista palveluista	14,88%	46,28%	29,75%	9,09%	242	2,33
Alueen tapahtumista	12,03%	53,94%	28,22%	5,81%	241	2,28
Harrastusmahdollisuuksista	8,44%	44,73%	36,29%	10,55%	237	2,49
Yhteensä	12,89%	49,06%	30,67%	7,38%	962	2,33

16. Miten tärkeäksi koette seuraavien asioiden merkityksen vapaa-ajan asumisen kannalta?

Vastaajien määrä: 242

	Erittäin tärkeä	Tärkeä	Vähän merkitystä	Ei merkitystä	Yhteensä	Keskiarvo
Rauhallisuus	71,07%	28,51%	0,41%	0%	242	1,29
Luonnon läheisyys	74,38%	24,79%	0,83%	0%	242	1,26
Ympäristön- ja vesistöjen puhtaus	85,12%	14,05%	0,41%	0,41%	242	1,16
Kulkuyhteydet	28,93%	51,65%	14,88%	4,55%	242	1,95
Harrastusmahdollisuudet	7,47%	26,97%	53,94%	11,62%	241	2,7
Palveluiden monipuolisuus	21,25%	58,75%	17,5%	2,5%	240	2,01
Palveluiden läheisyys	14,94%	53,53%	27,8%	3,73%	241	2,2
Tapahtumien tarjonta	5,39%	35,68%	50,21%	8,71%	241	2,62
Tiedottaminen	26,67%	57,5%	14,17%	1,67%	240	1,91
Yhteensä	37,31%	39,01%	19,99%	3,68%	2171	1,9

LIITE 4. Vapaa-ajan asukkailta saatua palautetta

Meille Hartola on entinen kotikunta, paljon ystäviä ja sukua.

Kunnan henkilöstön suhtautuminen vapaa-ajan asukkaisiin.

Luonto, rauhallisuus ja vesistöjen puhtaus. Lisäksi Golf-kenttä + Linna-hotelli yhdessä muodostavat hyvän tapahtumakeskuksen kesällä. Ilahduttava uusi palvelu on Kar De Mumma -ravintola, samoin paikallisten yrittäjien asenne on ollut aina hyvä tai erinomainen erilaisten mökkipalveluiden ja rakennuspalveluiden tuottamisessa. Itä-Hämäläiset ovat jämäptiä ja positiivista porukkaa ja kun jotain sovitaan niin se pidetään!

Kaunis kirkonkylä, puhtaat vesistöt, Linna-hotelli, Kansanopisto, Maila Talvion museo ja taidenäyttelyt, Hartolan markkinat, mielenkiintoinen historia.

Hartolan sijainti, ihmiset, kehityshakuisuus, vireys ja se että palveluita on vielä olemassa.

Paikalliset eivät kovinkaan aktiivisesti kauppaa/mainosta palvelujaan.

Kuningaskunta on hieno paikka, ollaan kaikki ylpeitä siitä, ja vedetään kaikki yhtä köyttä. Olemme kaikki hartolalaisia, asutaan sitten täällä koko vuosi tai vain kesäisin!

Minusta tuntuu, että Hartolan yrittäjät eivät kunnolla hyödynnä sitä asiakaspotentiaalia, minkä me vapaa-ajanasukkaat muodostamme. Tähän törmää, kun esimerkiksi pyytää tarjousta jostakin palvelusta ja/tai tuotteesta.

Vapaa-ajan asukkaat ovat kunnan merkittävä työllistäjä, pitääkää heistä huolta.

Olisi hyvä, että kunnan päätöksenteko ja virkamieskunta ottaisi painokkaasti huomioon myös vanhojen kesäasukkaiden edut päätöksiä tehdessään. Lisäksi kunta voisi siirtyä suoraan tiedottamiseen (posti kotiosoitteeseen), silloin kun suunnitellaan toimenpiteitä kesäasukkaan lähiympäristöön.

Kylään olisi kiva saada elävyyttä kesällä jolloin siellä viihtyisi pidempään ja kuluttaisi aikaa ja rahaa. Kaijan kahvila on Hartolan paras paikka!

Kunnanpalvelut ovat ok. Yrittäjät ovat "hajallaan ", vaikeita löytää Selkeästi ostoskeskyttämä, jossa voisi leikata hiukset, ostaa leivät ja ruuat. Miksei kesä perjantaisin voisi olla paikallisia torimyyjiä myymässä paikallisia ruokatuotteita?

Kiitos kaikesta kehitystyössä, joita teette kunnan vetovoimaisuuteen ja ihmisten viihtyvyyden eteen.

Kunnan toimiminen asioiden hoidossa näkyvästi niin, että se todella haluaa pitää vapaa-ajanasukkaan kunnassaan.

Yrittäjät kehittäisivät palveluja enemmän mökkiläisten kyselyjen pohjalta. Vapaa-ajanasukkaat ry:n infot aina mökkikauden alussa tärkemmistä asioista.

Ymmärrämme että kaiken takana tässäkin on raha, mutta kun tarjonta saataisiin monipuoliseksi ja houkuttelevaksi, sinne varmaan myös uutta syntyisi helpommin. Kaikkea hyvää ja ryhtykää toimeen ennakkoluulottomasti!

Hartolan kunnan kannattaa ottaa huomioon, että moni vapaa-ajan asukas on lähes ympärivuotinen paikkakuntalainen. Mielellään osallistuu paikalliseen toimintaan ja vastaa omalla panoksellaan kustannuksistaan.

Rautakauppa takaisin, toinen päivittäistavarkauppa että olisi kilpailua, "itä-hämäläinen" palvelukulttuuri voisi muuttua vähän ystävällisemmäksi, aukioloajat varsinkin kesä-elokuussa ihan kaikissa muissa palveluissa kuin pt-kaupassa ja liikenneasemilla.

Itse kunnan kehittäminen - lisää asukkaita ja yrityksiä. Vapaa-ajan palveluja lisää. Hartola Golf on vetovoimainen, jonka ympärille voisi kehittää palvelutarjontaa.

En omista autoa ja sen takia on tosi ikävää, että matkahuolto on lakkautanut sellaisia bussivuoroja, jotka ennen kulkivat sorateitä pitkin Heinolasta Joutsaan. Enään en pääse kesäpaikallemme silloin kun itse haluaisin. Olen aina riippuvainen muiden kyydeistä. Maantieteellinen ja henkinen etäisyys ovat kasvaneet sillä muuten viettäisin Hartolassa enemmän aikaa kun nyt pystyn viettämään.

Ettei enää yksikään kauppa tai palvelu kylältä lopettaisi!

Kunnan palveluita voisi monipuolistaa, samoin rohkeutta yrityksien perustamiseen.

Hartolan keskustan palvelut näivettyvät kovaa vauhtia. kuluneen 16 vuoden aikana ensin hävisivät molemmat rautakaupat, sitten k-kauppa ja siwa. Kylälle pitäisi ehdottomasti saada enemmän tarjontaa ruokapuolelle, nykyinen S-market ei ole laadultaan hyvä ja esim. lihatiski puuttuu kokonaan. Samoin hinnoittelu on pielessä. Nyt rautakaupan ja kunnollisen lihatuotekaupan puute ajaa kovin monesti asioille joko Joutsaan tai Sysmään. Kunnan pitäisi tukea esim. kesäisiä POP-UP -kauppoja, jotta tarjontaa saataisiin edes kesä-aikana lisää.

Hankkija tms takaisin!!! Nyt jos lähetee rautakauppaan Sysmään, tekee ruokaostokset samalla kerralla siellä! Tokmanni voisi toimia Hartolassakin!

Lähiruokaa tulisi olla tarjolla sekä torilla että kaupoissa. Tuoretta kalaa ja vihanneksia.

Visainrannan venesataman kehittäminen ja toiminnan virkistäminen mm. palveluiden muodossa, tapahtumia sinne jne. ainakin kesäisin. tällä tavalla tulisi tutuiksi vapaa-ajan asukkaatkin toisilleen.

Hartolan rautakauppa takaisin. Nyt rahat menevät naapurikuntiin, kesämökkiläiset aina jotain rakentavat. Lapsille jotain, esim kotieläinpiha olisi loistava asia! Ylipäättään enemmän yhteisöllisyyttä; esim kahvila, ruokapaikka, musiikkitapahtuma tms.

*Naapurikunnassa Sysmässä , myös Joutsassa tapahtumia, liikkeitä paljon. Siellä yleensä käymme kun omalta kylältä palvelut puuttuvat, harmi!!
Tuntuu, että Hartolassa ei ole muuta kuin kirpputoreja.-)*